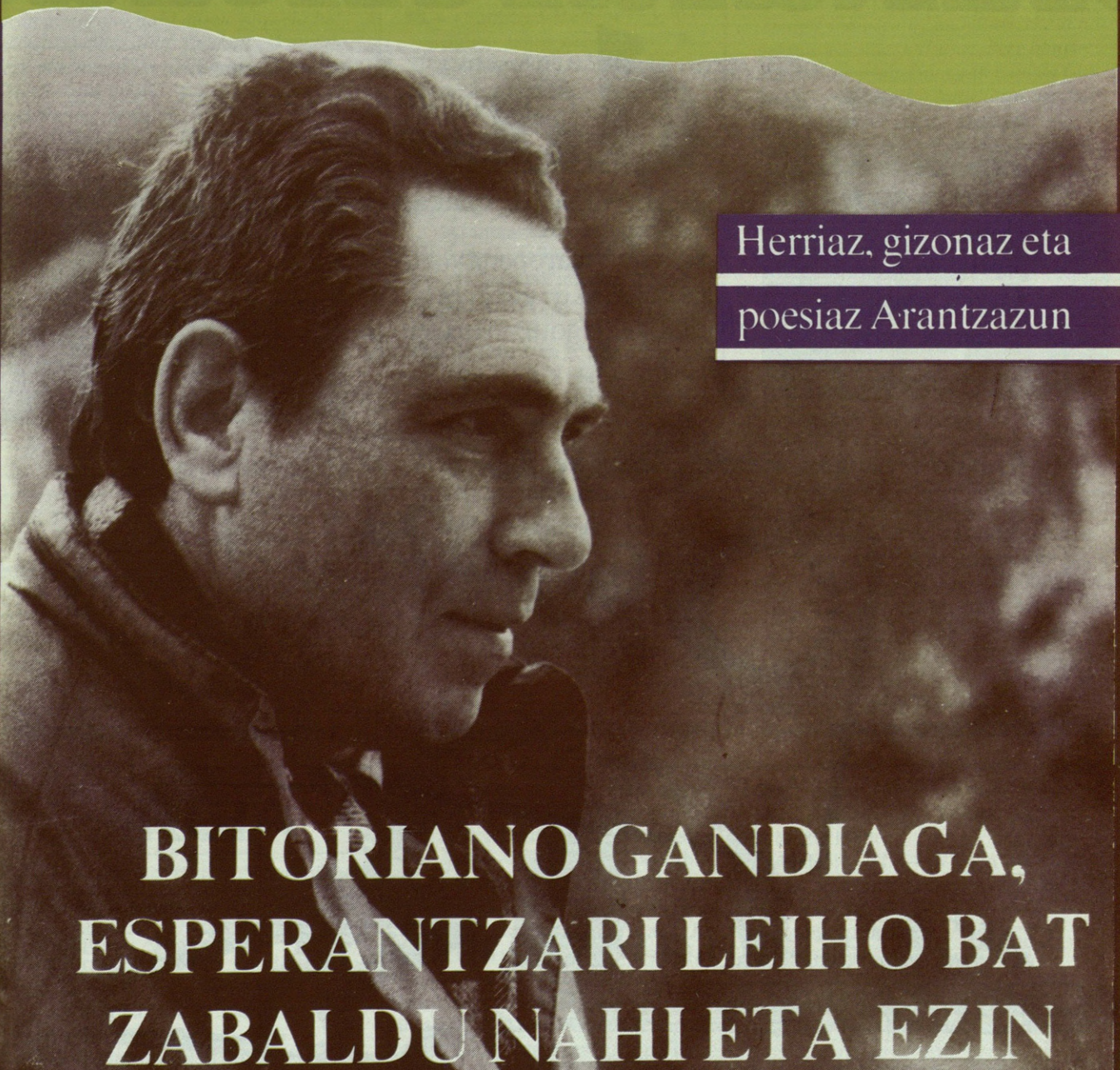

ARGIA

1985 — Otsaila 24 — XLVIIIurtea — 1.049 zenbakia. 110 pezeta/6 libera

Sozialistak:
OTANen eta EEEn berehala
sartzeko premiaz

Herriaz, gizonaz eta
poesiaz Arantzazun

BITORIANO GANDIAGA, ESPERANTZARI LEIHO BAT ZABALDU NAHI ETA EZIN

- *Julen Kalzada: Administrazioaren jokabideak desastrera garamatza*
- *Filipinetan, Aquino-ren prozesuak ez du deus aldatuko*
- *Kontzientzi Objektuaren Legeak ez ditu antimilitaristak pozik uzten*

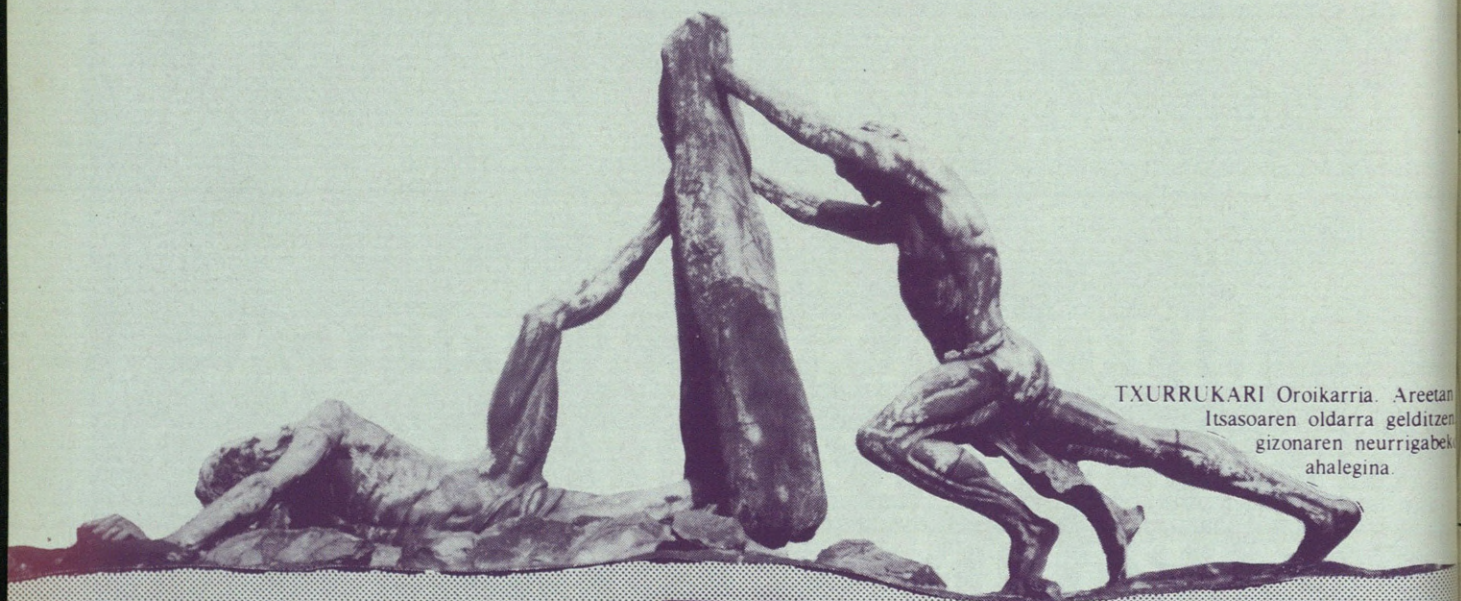
Gure ahalegina Bizkaia rentzat da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itzaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

TXURRUKARI Oroikarria. Areetan
Itsasoaren oldarra gelditzen
gizonaren neurrigabek
ahalegina.

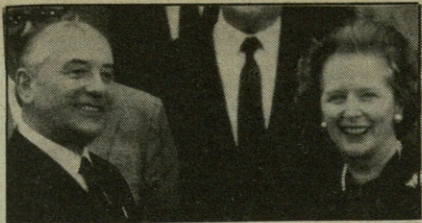
BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

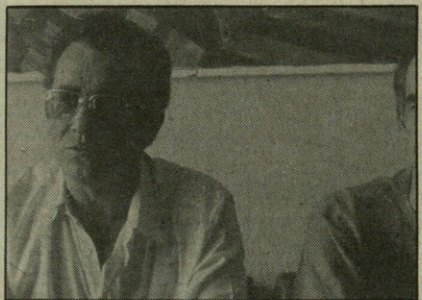
CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta bultzatutako Erakundea.

1.049. zenbakia

*Estatu Espainolaren modernizazio eta europartzea da hainbat urtez espainol -- binpensante --, liberal eta aurre-razaleek aitortu izan duten lanik beharrezkoena. Horri gogotik ekin diote sozialistek; nahiz eta Estatu hau Europako Ekonomi Elkarteko hamarren artean zertarako nahi duten gero eta beldurgarriago azaldu. Zenbait eskandalo ere plazaratu da azken asteotan, eta Madril aldean puri-purian dauden tri-pakominen berri ematen digute. Kronika egiten digu I. Zubiondok **11. orrialdean**.*

*Irakurria izango duzuen prentsan aste honetan bildu direla L.M. Bandres ministro berria eta AEKren ordezkariak. Tratua zertan dagoeneko. Horrez gain, zenbait gai direla eta, Julen Kalzada ekarri dugu aurtengo ikasturtearen balantze moduko bat egiteko eta une honetan euskalduntze-alfabetatzea zertan den ikusteko. Zenbait proiekturen berri ere eman digu azkenean **20. orrialdean**.*

4.- Aste giroa.
POLITIKA

- 10.- Ttanttaka.
11.- Sozialistak, OTAN eta EEEn sindromez. **I. Zubiondo**.
15.- Mundua ez da borobila. **Fanxin**.
16.- Filipinetan. Aquino-ren prozesuak ez du deus aldatuko. **P. Sastre**.

ERREPORTAIAK

- 18.- «Santiago-Harriak», kon-daira zahar-zahar bat. **A. Carbonell** eta **E. Arrondo**.
20.- Julen Kalzada-rekin elkar-rrizketa. **Joxe Mollarri**.
22.- Objezio Legeak ez ditu antimilitaristak pozik utzi. **L. Mintegi**.
25.- Gandiaga-rekin hizketan Arantzazuko bakardadean. **Artaso** eta **Iñaki Uria**.
29.- Irakurleak mintzo.

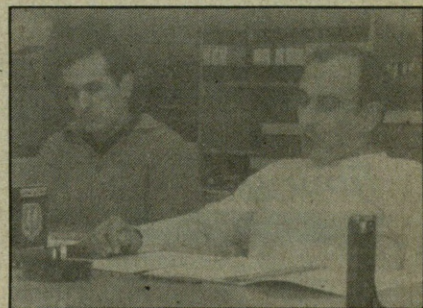
KULTURA

- 31.- Kulturaren Ataria.
32.- Iruñeako Udaleko dinamizatzaileren elkarriketa. **J.A.**
34.- Ikastolak gogor publikotasunaren alde. **P. Unzueta**.
36.- MAKALU euskal espedizioaren filmea. **J.Z.**
37.- «Iparralde kolorea» ihar-dunaldiak Oreretan. **M.A.**
38.- Txutxumutxuka. **Sabin**.
ETA BESTE...

- 40.- Jo...adarra.
41.-
42.- Azkena: Beltza.

*Liburu berria argitaratzekotan dela eta Bitoriano Gandiagarekin aspalditik egin nahi genuen solasaldia edukitzeko aukera izan dugu. **25. orrialdetik** aurrera eta Artaso-Iñaki Uria tandemaren eskutik elkarriketa luze eta bene-tan mamitsu bat eskaintzen dizuegu. Denetez mintzatu zen elkarriketa horretan: poesia, kultura, bere liburuez, Euskal Herriaz. Gutxitan izan da Gandiaga prentsarako hain lasai eta hain luze hitzegiten ikusteko parada.*

*Gipuzkoako Ikastolen Federazioak erabaki gogor bat hartu du: iraitetik aurrera gurasoek ez dute kuotarik ordainduko. Eusko Jaurlaritzari dagokio orain enbido horri erantzutea. Federazio honetako lehendakari den Antonio Kanpos eta tekniko papera betetzen duen Paulo Agirrerren hitzak ekarri ditugu kultur orrialdeetara. Merezi du hitz horiek irakurtzea. Horren ondoren zer etorriko den geroak esango du... edo bakoitzak atera beharko ditu bere ondorioak bestela. **34. orr.***

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josex Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarrionandia, Mikel Ubillos.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.
Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.
D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Carmen. z/g. Ramonaenea-behea. DONOSTIA-20012.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herrirako .. 4.000 pezeta
Ipar Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzerritarfako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

OTSAILA 23 MARTXOA 1

Otsailaren 27-an ilgora

mareak: (Otsailaren 24koak)

gora: 04.15 eta 16.27
behera: 10.02 eta 22.52.

eguzkia: (Otsailaren 24an)

irten: 07.57
sartu: 19.00

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki KAMINO

xanti andiaren kezkak

Egilea: Pio Baroja.
Titulua: Xanti Andia-
ren kezkak
Ezaugarriak: Bi liburu-
ki: 214 eta 228 orrialde.
Argitaletxea: Hordago. Na-
rratzaileak saila I.a

Pio Barojaren nobela guz-
tien artetik, hiru dira euska-
raz eman direnak. Duela bi
bat urte bi nobela motz itzuli
ziren, eta Etxaidek itzulitako
honekin hiru dira. Esan deza-
gun ere, martxa honetan Jon
Etxaidek bere ekarri guztia
berrargitaratua ikusiko due-
la, aski guti falta bait zaio da-

goeneko: gaizki oroit ez ba-
naiz. «Bidez bide» Jose de
Artetxeren «Caminando» de-
lakoaren itzulpena eta hain-
bat antzerki dirateke ahiturik
daudenak, beste guztia ka-
lean da zorionez.

Lan hau dela ta esan beha-
rrekoak hauexek dituzue:
Hordagok kaleratu duen it-
zulpen hau ez da oraingoa.
1957.ean egindako lana da.
Kulixka sortan «Itxasoa laño
dago» izenez atera zena bera.
Beraz, berrargitarapen hone-
tan aurkitzen ditugun alda-
ketak aipatuko ditut: batetik,
noski, hau batuz dagoela, hu-
ra ez bezala, hala ere Etxaide
ezagutzen duen edozeinek
badaki bere idazkera beti
egon dela garaian garaiko
«batu» tik oso hurbil, eta li-
buru hartako euskara eta ho-
netako batua antzekoak dira
oso. Berrargitarapenean hain
antzekoa ez dena, jokabide
linguistikoa da, semantika
arloan batez ere. Etxaidek bi-
garren prestaketa honetan jo-
raraketa lan sakona eginga bai-
tu: hitz zail asko era ulerga-
rriagoz eman ditu, hizkuntza
zuzentxeagoz eman ditu hitz
joko batzu, bere ohizko bar-
rokismoa (aditz kontutan
berezik) samurtu egin du eta
egungo irakurlearentzat
erraztu. 57. urtekoa oso letra
tipiz irarri zen, hau letra la-
rriagoz eta bi tomatan. Garai
hartan Etxaidek sarrera ipini
zion liburuari, eta bertan Ba-
rojaren katolikotasunik ez sa-
latu eta justifikatu egiten
zuen. Ematen zuen aditzera
Etxaidek bestalde, itzultze-
ko orduan, liburu horren au-
keraren arrazoia: Baroja eliz-
gizonak eta eliza kritikatzeari
arras emana zen bere liburu
guztietan, baina «Xanti An-
diaren kezkak» liburuan ez
da horrelakorik ageri, eta hori
zen dudarik gabe euskal ira-
kurlego ia osoki kristauak go-
go onez onartuko zuen Baro-
jaren liburu bakarrenetakoa.
Etxaide berarentzat gainera,
liburu hau Barojaren libu-
ruetan xarmantena eta ede-
rrez jantziarena zen. Hara it-
zultzeko bi arrazoi nagusi.
Bigarren argitalpen honetan
ez da hitzaurrerik ageri.
Hauek dira beraz orduko eta
gaurko argitalpena arteko di-
ferentzia nagusiak, baina

Hordagok ez du honelako
ezer aipatzen. Hona ba lan
zaharra berriz ere kalean.

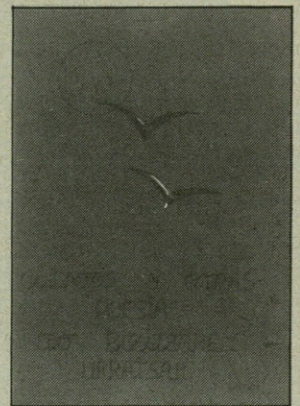

Egilea: Joanes Urkijo
Titulua: Elur gainean.
Argitaletxea: Erein. Literatu-
ra saila 13.
Ezaugarriak: 500 pta. III
orrialde.

Joanes Urkijo euskal idazle
berria dugu, eta hau bere le-
henengo ipui bilduma. Ipuiak
10 dira, eta banan banan gai
nagusia nondik doan adiera-
ziko dugu: «Pilegarden ize-
nekoa» amodio eta sexu ipuia
dugu, gaueko tabernazulo
batean mamitu daitekeen lu-
zakera handi gabeko maita-
suna aurkitzen duen mutila-
rena. «Dragoia eta laberin-
toa» agure zahar geldizaleen
jakintza batetik bestera nola
iragaten den erakusten digu-
na da, erregin aberats baten
handinahiak herria eta gortea
bera nola kakaizen duen
dioskun ipuia kontatzen digu
agure zaharrak. «Inmortal»
deritzanak euskal literatura
argitaratzen duten apaiz
izandako batek neska gazte
idazle batekin izandako go-
rabeherak kondatzen dizki-
gu. «Gorostiaga»: bazkalon-
doan dastatzeko ipuina dugu,
Bilbo inguruko jaun dirudun
batek, 100.000 pezetako txe-
kea bota du elizako atabakan
konturatu gabe. «Humphrey
Bogart gisa», emakume ha-
diusteko batekin ezkondu-
dagoen gizarajo baten biziki-
zunak ematen dizkiguna da.
«Denborak setiatu» erdi
aroko giroan kokatzen dena
da, bertan, gerrara joan be-

harraren zampaketa aipatzen
da istoria XX. mendearekin
ederki lotuz. Bada ipuin ho-
nen tartean, gorte inguruko
ipuin zaharrik ere. «Txarli et-
xeratzean», Euskal Herriko
egungo prolema bi, edaria
eta droga, salatzen dituen a-
da, bertan neska gazte batek
bata nahiz bestea probatua-
gatik duen bukaera erakusten
zaigu. «Elur gainean» ipui-
nak, mendira doan neskamu-
til talde baten ibilerak da-
kartza, afektibitatea, maita-
suna eta espak dira nausi, la-
guna beste batekin joan zai-
nak egindako gogoetak. «Ero
baten aitorpena», eskeko ba-
tek setiatu senditzen den
gaztearen pasdizoa eskaint-
zen diguna da. Goizero etxe
aurrean topatzen du eta ger-
taera honek bere eragina izan-
en du gaztearen bizitzan.
Azkena, «Beste ibai bat Jord-
an aurrean» deritzana dugu.
Hemen, autoestopak dakart-
zan buruhausteak ageri dira,
eta baita etxetik kanpo gau-
dela, hara lehen bait lehen
iristeko dugun irrika bizia.
Karreteran autoestopista ja-
soten duten txoferrekiko el-
karrizketa eta egoerak dira
nagusi.

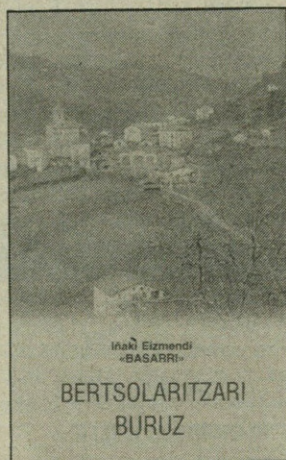
Hizkeraren aldetik, idaz-
leak euskal erroko hitzetara-
ko duen joera nabaria da.

Egilea: Urtzi
Titulua: Cuentos y otras poe-
sias edo bizitzaren urrat-
sak
Ezaugarriak: 31 orrialde. Bo-
rondatea.

Noizean behin gauza bit-
xiak heltzen dira gure eskuta-
ra, olerki liburuzka hau beza-

lakoak adibidez. Donostiako parte zaharreko Konstituzio plazan puesto horietako batean eros daitekeena, argitaletxerik gabe kaleratzen dena, oleriti marjinal deitu litekeena. Tituluak «cuentos» badio ere, olerkiz hornitzen da liburua, eta bi hizkuntzetan emanak dira olerkiak. Gaiaren aldetik, optimismoz egindako olerkiak direla ematen du, ametsa da nagusi, utopia, momentu lasai eta goxoetan natura, gogoia eta gizakiarekin kontsonantzia bizi nahia. Maitasunaren bila abiatzen da idazlea, bizitzaren atzetik, zorionasuna erdiestearren. Liburua motza da, oleriti oso zuzena, anitzetan oleriti usaina ere galtzen duena, ideia xelebreei tokia uzteko. Nik beñepein, beste gauza bat antzeman diot, erdarazkoak euskarazkoak baino sakonagoak iruditu zaizkit.

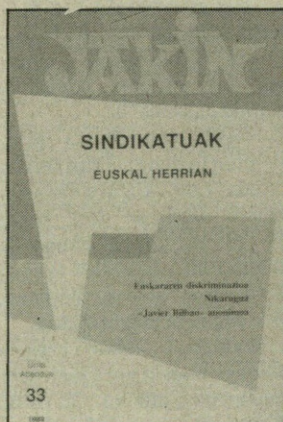

Egilea: Iñaki Eizmendi «Basarri»
Titulua: Bertsolaritzari buruz.
Argitaletxea: Auspoa liburutegia 178.
Ezaugarriak: 500 pta. 181 orrialde.

Asko eta sko dira Basarrik Gipuzkoako aldizkari nahiz egunkarietan (Zeruko Argia, La Voz de España, El Diario Vasco) bertsolaritzari buruz idatzitako artikulua, eta hauen bilduma duzue aita Zabalaen liburutegiak atera duen zenbaki berri hau. Artikuluak 36 dira denetara, denak Basarrik ohizkoa duen

idazkeran, gipuzkera garbi eta oparoz.

Urte askotakoak dira, 63. urtean hasi eta 84. urtea artekoak baitira. Gaiak ere askotarikoak dira: Txapelketen buruzko gogoetak, potoaren kontua, Manuel Lekuonaren «Literatura Oral vasca» liburuaren gorazarrea, kopia zaharren gainena, Gabriel Aresti zenarekin olerkaritza eta bertsolaritzari buruzko eztabaida aspaldikoa, gazteen beharra, bertsolari eskolen arrakasta zalantza jarriko duen berezko bertsolari doaia eta bertsolaritza ingurutan beti albiste diren beste asko ere. Basarriren hitz lauza aurreneko liburua dela esan beharrik ez dago.

Egilea: Jakin.
Titulua: Sindikatuak Euskal Herrian.
Argitaletxea: Jakin.
Ezaugarriak: Urria Abendua. 33. zenbakia. 1984. 500 pta. 132 orrialde.

Ilebate bederen izanen da azken zenbaki hau kalera irteten zela, baina guk orain arte gure orrietan ateratzeko lekurik izan ez dugunez, betor, berandu baldin bada ere.

Gai nagusia Euskal Herriko sindikatuen ingurua da, eta horretarako bi lan irarri dira, bata, Hego Euskal Herriari dagokiona, luze samarra eta bestea, Iparraldeko laburragoa. Hego aldekoari buruzkoa Andoni Kaierok egin da, eta bertan Nafarroa behar adinaren landu gabe dagoela aitortu beharra dago.

hego Euskal Herriaren analisia zabala da, historia, hauteskunde sindikalen datuez eta 2645 langileri eginiko inkestaz baliatzen baita egilea. Xipri Arbelbide, Iparraldekoa egin duenak, bi sindikatu klaseren azterketa egin du, langileena eta laborariena. «Orain eta Hemen» sailean artikulua-ugari dugu, Nikaraguz. La Voz de Euskal Herria aldizkari hildakoaz, «Autores Vascos» liburuaz, torturaz, estradizioez... «Gaiak» izenekoan, Edorta Cobreros, Euskadiko funtzionario publiko izateko euskararen ezagutza meritutzat hartzea zein oker itzela den diosku Auzitegi Gorena dela ta izandako interpretazio komeria. «Hainbat aburu» deritzanean, hiru lan. Bata Joxe Azurmendirena, anonima toan idazten duen «Javier Bilbao» delakoari egindako salaketa gogorra, J.A. Otaegik OTAN-i buruz dihardu hirru orrialdetan eta A. Eguzkitzaz plazer hatsarrien defentsan. Azkenik Jakin taldekoek beren diru zifra eskaintzen dizkigute defizita 4.500.000 dela.

Titulua: Hirugarren Literatur Lehiaketa (Antzerki laburra). 1984.
Argitaletxea: Santurtziko kontzejua.
Ezaugarriak: 60 orrialde.

Santurtziko kontzejua antolatzen duen antzerki sariaketa honetan hiru izan ziren aurreneko saria jaso zuten la-

nak, eta hirurak argitaratu dira beste bi lan motzagorekin batera.

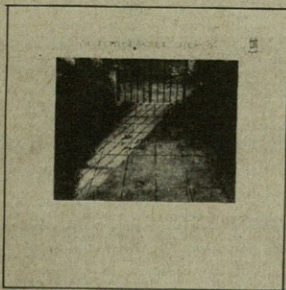
Hiru hauetatik bat, Augustin Zubikaraien «Don Peru» izeneko dugu. Mende hasierako itsasertzeko herrixka beteko maixu batek herria eta eskola nola utzi behar dituen kondatzen zaigu. Noski, herriak oso maitea du maixua eta ez dio joaten utzi nahi, baina honen diru premiak direla eta alde egin beharra dauka. Saritutako beste lana, Eukene Martinena da, eta bertan, burges batzuren etxean dagoen bilera aspergarri horietakoren batean, bakoitza bere saminak kondatzen hasten da, eta beti bezala diruak zoriontasuna ote dakarren auzia bizten da, idealista eran bizi denak benetako idealak errealdade bihurturik ikusten ote dituen eta antzeko gauzak. Gizakiaren barne miseria ere ageri da, faltasuna, gezurra, itxuren garrantzia, ustelkeria, indarrik gabeko fedea. Antzerkiaren izena «Maria haundun dago» da. Hirugarren lana, Iñaki Ugartebururen «Kaio» da. Bertan, herri batean antzerki bat antzeztzen ari direla antzeztzen da, eta lanaren gaia mozkor baten heriotzeak sortu iskanbilak dira, honen ondarea jasotzeko prest baitaude dagoeneko arranoak. Lan honetan idazleak benetako eta antzerki barneko antzezikunekin jolasten du.

Aipatzekoak dira berez Augustin Zubikaraien antzerrian hitz jolasak. Eukene Martinen lanean ageri den diru eta idealismoaren arteko jokoa eta Iñaki Ugartebururen antzerkian ageri diren antzezte jolasak.

Argitara eman dira bestalde liburu honetan bertan, Marijane Minaberri idazle basenabartan ezagunaren «Eñaut eta sagutxo» eta «Nor da asttoko» antzerki lehen ere ezagunak.

diskak

Kaki

Izena: WINDHAM HILL
RECORDS SAMPLER
84

Diskoetxea: Windham Hill

Hona hemen beste Lp bilduma bat. Oraindik ere go-goan dugu «Les disques du crespuscule» etxearen Lp bilduma. Minimalismoaren aldeko proposamen ausartak zekartzana. Oraingoan, barietatea, ugaritasuna zihurtatzen duen Lp moeta berezi hau dela medio, EEBB-etan, pixkanaka eta urtez urte ete-nik gabeko eguneroko lanaren ondorioz gauzatu den WINDHAM HILL etxearen azalpena dakarkazuegu. Etxe honetan lan egiten duen jendearen ihazko lanak bildumatzan dituen Lpa. Windham Hill Records etxeak helburuak argi dituenaren erabateko itxura izan du beti, independentzia lanean, grabaketen kalitate eta garbitasuna, instrumentuaren goinearen fidelitasuna (estudio efektu eta bestelako ukpena) eta linea estetiko bat, stilo nabari bat lan egiterakoan.

Adierazgarria azken puntu honetan, Windham Hill-en izenpea duten azal diseinuak, barnean daramaten diskaren doinua bezain garbi eta preziosita.

Dena den xehetasun hau gehigarri bat dugu, jende honek landu duen estilo musikal bitxiaren osagarri nolabait. Gehienetan instrumentu bakarreko lanak dira, solitak beraz zigilu honekin lan egiten dutenak. Denboraren po-

derioz soka bikoteak, jazz taldeak eta bestelakoak bereganatu dituzte Windham Hill-ekoek ioiz ere beraien jokabide eta orizpideak mugatu gabe. Ezagunenak Ackerman (etxeraen arduraduna), Hedges eta de Grassi-ren kitarrak, Winston-en pianoa eta Shedowfax, etxe honek duen talde elektriko bakarretakoa. Dena den ezin egokiazkoa Lp bilduma hau, jende honen musikari buruzko lehen ezagupen bat guregana dezagun. Ondoren, eta Lp-ak erosterakoan, ez bait zaituzte hits emango. Zentzu musikal finako jendea. Giro musikal deskriptikoak eraikatzen artistak, instrumentalarik bikainenak. Ikutu klasiko ausart batego gobernatutako artista belaunaldi trebea. Hona hemen WINDHAM HILL-eneakoa.

antzerkia

“Menditarrak” berriro Irisarrin

Joan den hilabetearen eman zuen estreineko aldiz Irisarriko “Iturri” taldeak Telesforo de Monzonen “Menditarrak” antzerki obra. Harrez gero ez dira geldirik egon “Iturri” taldekoak, eta han eta hemen, oraingoan Iparraldean bakarrik, ibili dira beren muntaia berria eskeiniz. Daniel Landerterte kudeatutako muntaia hau, berriz ere estreinatu zeneko antzokira itzuliko da datorren larunbatean, hilak 23, hau da, Irisarri. Han izango dira arratseko bederatzitatik aurrera, berriro ere aretoa leporaino betetzeko asmoz, antzerki talde honetako antzezlarik saiatuak.

Maxkaradak Maulen eta Barkoxen

Aurreko batean iragarri genizun Barkoxen izango zela Maxkarada, hala esan ziguten guri eta; ez omen zen guk aipatu asteburu horretan, orain bi aste edo, ospatu Barkoxen maxkaradarik; hara joan bazinen barkamena es-

katu behar dizugu, bidaia zerbaitetarako baliogarri izango zitzaizun esperantzaz. Dena dela, goazen harira. Datorren asteburuan bi aukera dituzu. Larunbatean, 23an, Maulen izango dira Atharratzekoak, goizetik barrikada haustia eta bazkalor-duan maxkaradak errepresentatzeko. Egitarau bera errepikatuko dute igandean, 24ean, baina Barkoxen. Ea oraingoan ez dagoen okerrik.

jaiak

Ihauteriak

Ihauteriak joan den asteko gauza zirela uste zutenak okerrean daude, datorren asteburuan ere zenbait lekutan ihauteriak ospatzen bait dira. Iparraldean, esate batera, datorren larunbatean, 23an, Hazparden eta Hendaian izango da bestarik.

Hegoaldean ere, eta ohitura bihurtu denez, Trintxerpen ohizko egunak igaro eta aste-betera ospatzen dira, beraz 22, 23, eta 24ean izango da Ihauteriak ospatzeko txanda Trintxerpe aldean, berbena, txaranga eta moztorroekin.

Ihauteriak labur gertatu zaionak badaki nora joan bere moztorroa alboan hartuta. Festa egiteko aitzaki gutxi.

erakusketak

“Iparralde Kolorea” erakusketa Oreretan

Oreretako EHEk otsaila amaierarako eta martxoaren lehen hamabostaldirako Iparraldearekin zerikusi zuzena duten zenbait ekingintza antolatzen ditu. Ekingintza horien zati bat Oreretako Xenpelar etxearen martxoaren 2a arte zabalik egongo den pintura eta eskultura erakusketak osatzen du. Bertan Iparraldeko zenbait artista bildu dira, eta antolatzaileek diotenez bezala elkarrekin amankomuenan horixe bera dute, Iparraldekoak izatearena.

Erakusketa hau ikusi nahi baduzu, Madalena kaleko 32.era jo behar duzu arratsaldeko sei terditatik bederatzirak bitarte. Bertan honoko artista hauen lanak ikusi ahal izango dituzu: Daniel Jolivet, Fanfan Goikoetxea, Guy Liberman, B. Iribarne, Alain Alain eta Neni Larregi, Mari Jo eta A.A., Goiko, Mitxel Larralde, Thierry Vidal eta Peio.

lehiaketak

“1985 Manuel Lekuona” sari ematea Jorge Riezuri

Datorren igandean, 24ean, Nafarroako Lekaroz herrian, Eusko Ikaskuntzak antolatzen duen “Manuel Lekuona” saria emango zaio Casto Inza-A. Jorge Riezuri Lekarozko polikiroldegian eguerdiko hamabitan egingo den saio batetan. Bertan honoko hauek hartuko dute parte: Claudio Zudaire, Jose Luis Ansorena, J.M. Jimeno Jurio eta Roman Felones. Bestalde Elizondoko abesbatzak Juan Erasoren gidaritzapean Aita Donostiaren zenbait obra eskeiniko ditu eta ondoren Euskadiko laukote klasikoaren txanda iritsiko da. Ekingintza hori amaitzerakoan bazkari bat eskeiniko dute Eusko Ikaskuntzakoek.

ikastaroak

Soziolinguistika ikastaroa Zarautzen

Txillardegia da hamar ikasgaiez osatutako soziolinguistika ikastaroa eskeiniko duena Zarautzen hamar astelehenean zehar. Datorren astelehenean, hilak 25, hirugarrena eskeintzeko txanda iritsiko zaio, astelehen horretako ikasgaia honetaz ihardungo delarik: “Dialektoko eta Batua (standard). Adibide batzu”. Astelehenez-astelehen apirilaren 29a arte luzatuko da ikastaro hau.

Gazteen kriminologiari buruzko I. ikastaroa Donostian

Donostiako Zuzenbide fakultatean ospatuko da **otsailaren 25etik** aurrera gazteen kriminologiari buruzko I. ikastaroa. Kriminologiaren arlo oso diferente eta interesgarriak tratatuko dira zazpi hitzalditan zehar: Amando Vega Fuentes, Hilario Urbieto, Francisco Etxebarria, German Tamayo, Jose Luis de la Cuesta, Javier Caballero, Enrique Etxaburua, Jose Martin eta Jokin Apalategi eta zituraski Julio Caro Baroja izango dira parte hartzaileak kurtsua amaitzerakoan mahai inguru bat ospauko delarik. Matrilulatzek 10.000 pezeta balio du, eta 42 82 25 telefonora dei eginez edota "Jose Estornes Lasa, Hernani, 1-7 A. Donostia-20004 era idatziz egin daiteke matrikula. Klaseak astelehenetik ostiralera arratsaldeko zazpiretatik bederatzitara izango dira.

ihardunaldiak

Bideoa torturaren aurkako kanpainan

Otsaila guztian zehar Amnistiaren aldeko batzordeek torturaren aurkako kanpaina bat muntatu dute. Kanpaina horren barruan, eta zehazki Gipuzkoako batzordeek antolatutako zenbait herritan zehar tortura gaitzat duten bideoak eskeintzen ari eta eskeiniko dira.

23an, larunbata, **Hondarribiako** arrantzaleen kofradian arratsaldeko zazpi t'erditatik aurrera.

26an, asteartea, **Billabona**ko kultur etxean, arratsaldeko zortziretan.

28an, osteguna, **Eibarko** Arrate kulturalean, arratsaldeko zortziretatik aurrera.

1985-Gazteriaren Nazioarteko Urtea Tolosan

Tolosako Gazteriaren Batzordeak 1985a Gazteriaren Nazioarteko Urtea izendatu dela eta, zenbait ekintza antolatu ditu urtean zehar. Horien artean, eta datorren asteartean, ostiralean, **martxoaren 1ean**, emango zaio hasiera "Bake eta Desarmarako Hamar Egun" izeneko ihardunaldiari. Martxoaren 10a arte luzatuko dira ihardunaldi hauek eta bertan Tolosako talde zenbaitek, hala nola kanpokoek hartuko du parte.

Euskadi alaitsu eta borrokan kementsu

Euskal Herrian zehar Herri Batasunak antolatu berri duen kanpainan, "Euskadi alaitsu eta borrokan kementsu" lema daramanean, aste honetan zehar eta herri eta auzune askotan ekintza kulturalak antolatu dira: zinemaldiak, jailadiak, rockaldiak, erakusketak, bertsolari saioak, eta abar.

Zehazkiago. Muralak egingo dira herri askotan, herri bakoitzeko erakundeen eraginez, gai eta materiale ezberdinak erabiliz burutuko dira, zenbaitetan koadro ospetsuen erreproduzioak eginez. Zinemak ere bere lekua izango du kanpaina honetan: zine-marathoiak; haurrentzako zinemaldiak goizez; luzemetraia eta filme laburrak...

Musika mailan egingo diren kantaldi eta berbena ugari artetik bi aipatuko ditugu: **Donostiako** Anoetako frontoian, "borroka eta martxa" rako deja zabalduz, Zarama, Barrikada eta Kortatuk aktuatuko dute datorren igandean, **24ean**, arratsaldeko sei t'erditatik aurrera; **Beasainen**, **martxoaren 1ean**, Zarama eta La Polla Records.

Martxoaren 23 eta 24ean Bilbon ospatuko den jaialdi erraldoiera bitarte ekinaldi asko ospatuko da, eta hurrengo astetartean ere horien berri ematen saiatuko gara.

kantaldiak

Oskorri, Ruper eta oraindik "Kantari Gatoz"

Bai, bada kantaldi ugari datorren astebururako. Batzu beste sail batzutan komentatu ditugu, hain zuzen ere, ekitaldi zabalagoen egitarauetan sartzen bait dira.

"Oskorri" rekin hasiko gara, talde honek aurrera jarraitzen bait du bere azken diskoaren aurkezpenarekin, oraingoan Nafarroarantz jo dutelarik "Oskorri" koek: **23an**

Iruñeako Anaiatasuna pabelloian, gaueko hamar t'erditan. Larunbaterako saioa eta gero, **Tuterara** joango dira **martxoaren 1ean**, bertako jesuiten zinean gaueko bederatzitatik aurrera aurkeztuko dute "Hau hermosurie" diskoa.

Martxoaren 1ean, ostiralez, Bilbora joko du Ruper Ordorikak bere taldearekin, eta Trueba antzokian emango arratsaldeko zortziretatik aurrera kantaldia. Merezi du benetan Ruper bere taldearekin ikustea, guztiz indartsu bait dabilta.

Datorren larunbatean, **23an**, ostiralez, **Mutrikura** joan nahi duenak ere aurkituko du martxa apur bat Gasteizko "Hertzainak" eta Beasaingo "Delirium Tremens"ek eskeinita, gaueko hamar t'erditan eta frontoian.

Martxoaren 1ean ere, **Burlatako** zinetokian Akelarre taldearen aktuazioa izango da.

Eta guk amaitutzat uste genuen "Kantari Gatoz" Gipuzkoako Diputazioaren muntaia ez da oraindino amaitu, ez horixe. **Beasaingo** Institutoan, ostiralean, **martxoaren 1ean**, "Jotakie" eta "M-ak" arituko dira.

Euskadiko Orkestra Sinfonikoaren kontzertuak

otsaila 27 Euskadiko Orkestra Sinfonikoak beste itzuli bati ekin zion joan den asteen Peter Schwarz-en zuzendaritzapean. Datorren astearteko emango du Orkestra honek beste kontzerturik aipatu zuzendariak gidaturik. Lehena **Gasteizen**, **27an**, asteazkenez, zaharrei bereziki eskeiniko zaien kontzertuan. Euskadiko Orkestra **Ordizian** egongo da hurrengo egunean, **28an**; eta **martxoaren 1ean** **Balmasedara** joango dira beren trastoekin. Honoko egitarau hau eskeintzen du orkestrak: Wagner-en "Tanhauser" obertura; Sorozabalen "Dos apuntes vascos"; Hindemith-en "Mathis der maler" sinfonia eta Brahms-en "Lehen sinfonia Do txikian, op. 68".

bertsolaritza

Nafarroako bertsolarien txapelketa

Igandean, **24ean**, emango zaio hasiera aurtengo Nafarroako bertsolarien txapelketari. 1979az geroztik etengabe ospatu den txapelketa honek, urtez urte maila altxa egin du. Iazkoan J.P. Mendiburu suertatu zen irabazle Sunbillaan ospatu zen finalaren ondotik.

Igandeko lehen saio hori **Arnegin** izango da. Hurrengo egunetarako egitaraua hau da: martxoaren 3an Aiherran; martxoaren 10ean Beran eta martxoaren 17an Erratzun, finala martxoaren 24ean Leitzaan ospatuko delarik. Azken saio honetan epai-mahaiak zortzi hoberentzat izendatzen dituen bertsolariek hartuko dute parte. Oroit dezagun txapelketan gutzira hogeitalau bertsolarik hartzen duela parte, eta Arnegiko lehen saio horretara honoko sei hauk dira agertuko: Ezponda (83ko irabazle), Alkat, Arrosagarai, Aburuza, Taberna eta Azpillaga.

Bertsolari jaialdia Usurbilen

Datorren larunbatean, **23an**, bertsozaleen zitaleku bihurtuko da **Usurbil**, bertan bertso-saio polit bat ikusteko aukera izango da eta, hori horrela izan daitekeela pentsarazten du partehartzaileen izenak irakurtzeak. Amuriza, Peñagarikano, Lazkao Txiki eta Lizaso izango dira bertso-tan aritzekoak; gai jartzaile berriz Joxemari Aranalde. Usurbilgo Lanbide Eskolakoak dira antolatzaile, eta bertso saioa gaueko hamarretan hasiko da Usurbilgo pilotalekuan.

Pernando Amezketa txapelketa

Aurrera doa Euskadi Irratiak antolatzen duen herri arteko bertsolari txapelketa honen lehen kanporaketa fasea, joan den asteburuko bi saioen ondoren beste bi herri klasi-fikatu direlarik, Elgoibar eta Iurreta (aurreko astean Igorre jarri genuen eta anka sartu genuen, hemendik barkamen eskea); eta noski beste biak errekupeazio saioa jokatu beharko dutenen taldera pasa dira: Berriatu eta Hernani.

Datorren astean amaituko da lehen txanda hau beste bi saiorekin. Larunbatean, **23an**, Asteasuko frontoian eta gaueko hamarretan, Asteasu eta Segura herrien arteko saioa izango da. Igandean berriz, **24**, Gasteizko Olagibel aretoan, goizeko hamaika t'erditan Gasteiz eta Santutxuren artekoa izango da kanporaketa.

jaiak

Ortzaizen dantzaldia

otsaila

23

Azken aste hauetan kaleratu da Iparraldeko ikastolek bizi duten egoera txarraren notizia. Denon laguntzaren beharrea daude ikastolak, eta zenbait kanpaina prestatzen ari dira laguntza hori ematearren. **Ortzaizen**. Baigorriko ikastolaren alde dantzaldi bat ospatuko da datorren larunbatean, hilak **23**, gaueko hamaiketatik aurrera.

kirolak

pilota

Larunbatean, **otsailaren 23an**, azkenik esku pilotako azkena jokatu da bikotekako modalitatean **Donostiako** Anoetako frontoian. Goizeko ha-

maika eta laurdenetan hasiko da Oreja/Galarza III.a eta Bergara II.a/Martinikorenaren arteko partidoa. Aurretik beste partido bat izango da goizeko hamar t'erditan.

saskibaloia

Larunbatean ere, **gasteizko** Mendizorrotza polikirodegian, arratsaldeko zortzi t'erditan, Caja de Alava eta Cacaolat taldeen arteko partidoa.

eskia

Durangoko Tabira Mendizale Taldeak, datorren iganderako, **24a**, Txasiorren omenezko I. mendi-eski trabesia antolatu du. Goizeko zazpiretan emango zaio hasiera Candanchú-Formigal inguruan ospatuko den trabesia honi. Bezperan egin daitezke inskripzioak Canfranceko aterpean. Informazio gehiago 681 34 32 telefonora deituz zortziretatik bederatzia bitarte.

zinema

Donostiako VII.Mendi Zinemaldia

otsaila

25

Otsailaren 25ean emango zaio hasiera Donostian ospatzen den Mendi Zinemaldiaren edizio berri bati, zazpigarrenari. Igandean hasi, beraz, eta aste oso batez, **martxoaren 2ra** arte luzatuko da. Orainarteko sedita aldatzen da edizio honetan filme guztiak Astorian emango direlarik. Miramar zinema aretoa txiki geratu da nonbait goraka doan zinemaldi honentzat. Astoria zinemari 16 eta 35 mm.takoak projektatu dira zazpi t'erdia eta hamar t'erditako pasetan, salneurria 150 pezeta izango delarik. Bestalde, formato txikikoak, super-8koak CAMEk kultur-aretoan projektatu dira orainarte bezala, arratsaldeko lau t'erditan.

Berrogeitamar mendi-filme ikusteko aukera izango dute zaletuek edizio berri honetan, parte hartzaileak Frantzia, Espainia, EEBB, Euskadi, Catalunya, Jugoslavia eta abar-rekoak direlarik. Filmen artean Messner mendigoizaleak Karakorum mendikatetan zehar egindako trabesiari buruz Herzog zinegileak egindakoak bilduko du zinezale askoren interesa, hemengoen artean berriz, aipamen berezia, Xabier Erro Makalu gailurru zutenean egindakoak merezi du.

Bestalde, antolatzaileek zinemaldia beraren inguruan beste zenbait ekintza eratu dute, hala nola, aurtun lehen aldiz ospatu den komik lehiaketaren sari banaketa. Aurkeztutako lanekin aldizkari bat kaleratuko da zinemaldian zehar.

Inaugurazioa San Telmon izango da, arratsaldeko sei terditan, eta areto horretan hain zuzen, kokatuko da mendiarrekin zerikusia duen pintura erakusketa bat.

zine-klubak

Bilboko FAS zine-kluba. Otsailaren 25ean, astelehena, arratsaldeko zazpi terditan. San Vicente kaleko 2-4.ean. Ivan Zulueta-ren "Arrebato" (1979).

Ordizian GOIERRIKO zine-kluba. Otsailaren 23an, larunbatez, arratsaldeko lauretan. Herri Antzokian. P. Schoder-en "Blue Collar" (1978).

aste honetako filmea

Martin GOIKOETXEA

Bigarren ez ere, Ameriketara!

Filmea: Erase una vez en America (eta 2). **Zuzendaria:** Sergio Leone. **Musika:** Ennio Morricone. **Aktoreak:** Robert de Niro, James Woods, Elizabeth McGovern.

Bigarren parte onik ez dagoela dio gaztelar ezagun batek.

Eta esaldi hori burura etorritik atera gara «Erase una vez en America»ren bigarren parte ikustetik. Egia esanda denok dakizue ez dela 2. parte bat gero egindakoa. Ez. Filme luze bat, arrazoi komertzialak medio, bi zatitan eman zaigu.

Lehenengo partea, komentatu genuen joan den astean, ikaragarri ona iruditu zitzaigun eszenografia, aktore lan, argazki,

musika eta batez ere naraketaren aldetik.

Lau lagun. Hitzarmenak, traizioak, maitasuna, sexoa, odola... eta bote-rea.

Pertsonen indarra markatzen da gertakizunek daramaten gupil eroa eraginez: Mafiaren pape-
ra sindikalisten eta patronalaren artean. «Ley seca delakoa»ren abolizioa...

Piskanaka piskanaka mataza borobiltzen joango zaigu Sergio Leone iragana eta oraina kontatze-ko era oso erraz batez lotuaz.

Aterako da bere lagunak erokeria bat ez egitearren berak salatu egin zuela koadrila osoa. Hor garbitu zituen poliziak.

Une horretan ireki egiten da istorioa eta anbiguidade bat izango da zeluloide guztiaren oinarri. Lehenengo partean espero da bigarrenean zerbait gertatuko dela. Zerbaite-tarako deitu duela norbaitek «Noodles» protagonista.

Zerbait hori oso txikia eta bitxia izango da. Eta ikusten da ez dela suspensea pelikulan lortu nahi izan dena. Gehiago bilatu dute pelikula beraren eraikuntza grandiosoa beste ezer baino. Oinarria ahula izateak ez dio kentzen arkitektura galant bat egin izateari.

Dena dela desilusio bat bezalakoa gertatu zaigu

bigarren parte hau. Sar-tuak ginen harian eta «Noodles»en urratsen atzetik genbiltzan. Orain ez zegoen ume garairik. Gaztaroak eta zahartzaroak darama pisua. Pisu handiegia seguru-
enik amodio istorioek hartzen dutena bigarren parte honetan. Ez diote ezer apor-tatzen hariari ez baldin bada beraiek beren egitu-
ra daukaten edertasuna. Eta edertasun hori, gran-diosoa izan arren, ez zaigu gertatu aurreko parteko flash-back-en bezain at-segingarri.

«Noodles» historiaren interpretapen batekin geldituko da ikusleari au-
kera bikoitz bat eskaintzen zaion bitartean. Gu ere Robert de Niro-rekin geldituko ginateke azken argazkian fijo geratzen den bezala, baina...

mendi ibilaldiak

Martxoaren 3rako

Gallareta (Gallarta): Txingao-tik «Rally Fotografikoa».

Gasteiz: Etxegarate-Aretza (982 m.)- Intxusburu-Txaraigorri-Lizarrusti. Tf. 250354.

Mendikari (Hazparne): Iratin, fondozko eskiatze-
a, abiatzea 8 orenetan. Tf. 294336.

Euskalduna (Andoain): Axpe-Alluitz (1.068 m.)-Urkiola. Tf. 592232.

Añamendi (Bidarra-Baiona): Aia-ko harrietara. Tf. 632140 (ostegune-
tan, 7etatik 8.30tara).

Aleria de Iruña, Anaitasuna, Donibane: Monkaio (2.315 m.) Tf. 227115-254900-251059.

Tabira (Durango): Asuntze. Zuhaitz egu-
na.

Sestao Alpino: (haur gazteentzat) Monta-
ño-Las Carreras.

«Zure lehenengo pausoak eskiz». Martxoaren 1.2 eta 3an beste ateraldi bat izango da. Deitu Xabier Errori (943) 453655-453711-643910 (gauze).

Espainiako Alderdi Komunista zatiketarik gertu

EZKERRAK Europar azken urteotan jasaten duen krisi orokorraren barruan, atentzio berezi bat merezi dute alderdi komunistek. Frantziakoan ere sakonduak dira tirabirak azken kongresuan eta edonon ere oso ahulduak dabilta.

Francoren heriotzean ezkerreko partidu indartsuena zen PCE, geroztik marjinaziora iristeraino joan da atzeraka. Batetik, Mendebaldeko indar faktikoek beste alderdi batzuek bultzatu dituztelako (sozialdemokraziaren aurrerakada hor dago, Estatu Espainoan inon baino argiago) eta mundu desarrolatuan alternatibak aurkitu eta bideratzea oso zail dagoelako bestetik.

Ahulduz joan zen PCE eurokomunismoarekin izugarrizko miraria espero zutenean. Gero «berritzailak» sortu zituzten gatazkak, Tamames bezalako intelektual moderatuak, alternatiboen aldekoak, komunista radikalek beste alderdia sortu zuten Gallegori jarraituz (eurokomunismoaren aldeko sutsuene-tako izan den Jaime Ballesteros ere horietara pasatu da)... Eta orain Gerardo Iglesiasen eta Carrilloren aldekoak borrokatzen dira. Martxoan dute konferentzia nazionala, eta agian zatiketa hor zehaztuko da. Zertan geratuko da ezker espainola?

Legealdi tratua martxan, eta idazkariekin zer?

ARDANZAK eta Benegasek sinatutako legealdi tratua martxan jarria da. Consejo Vasco de Finanzas delakoan, adibidez, tratua iritsi da. Baina sozialisten eta nazionalisten arteko akordioak zailago dirudi «Ley de Bases de Régimen Local» delakoan. Lege horrek arautuko ditu go-

bernu, diputazio eta udalen arteko harremanak, eta tartean dago idazkarien izendatzea ere.

Bost alkate jeltokide dira jadakin epaituak Madrilek izendatutako sekretarioak ez onartzeagatik, eta ikusi egin beharko orain PNVk atzera egiten duen. Eta ikusi beharko, baita ere, Garaikoetxea lehendakariatzatik botatzear hainbeste garrantzia izan zuen arazoa, diputazioak-udalak-Gasteiz harremanak, konpondu duten barruan. Haste-ko, Bizkaiak bere polizia indartzea proposatzen du Makuak eta abar.

Guzti hori sozialistekin egindako tratuaren zati bat da. Eta biolentziaren gaian? Negozialetaren batzuk ba ote dauden zabaldu du jeltokideen prentsak.

Hasi da Bermeoko gasaren tratamenduaren polemika

BERMEO aurreko «Gaviota» zulaketan eta Lemoiz aurreko «Albatros»-ean denetara zenbat gas dagokeen ere ez daki oraindik kaleko euskaldunak. Gas hori aurkitu eta beraz horren jabe den ENIEPSA elkarteak (Instituto Nacional de Hidrocarburos espainolarena izenez, baina Elf frantsesaren eta Murphy eta Ocean amerikarren kontrolpean dagoena) 10.000 milioi toneladatan zehaztu zituen horko erreserbak, baina adituen aburuz horren bi halakoak ere badira.

Publikoki gas horrekin zer egin argitzen ez den bitartean, ezkutuan den plan zehatz bat jarraituz obra partzialak planteiatuz doaz han eta hemen. Horrela, tratamendu fabrika Matxitxakon eraikiko omen da, badirudi gaseodukto bat egin nahi dela Bermeotik Busturialdea zeharkatuaz Zornotzaraino, horko terminal batetik trenetara eta zisternakamioiez banatzeko...

Herri Batasunako kontzejalak hasiak dira zerbait mogitzen baina superportuarenarekin bezala bi etsai kupidagabe izanen dituzte: jendearen desinformazioa eta urte luzeetan megalomania merke batekin egin den propaganda.

Eduardo Chillidari Israelgo Parlamentuaren saria

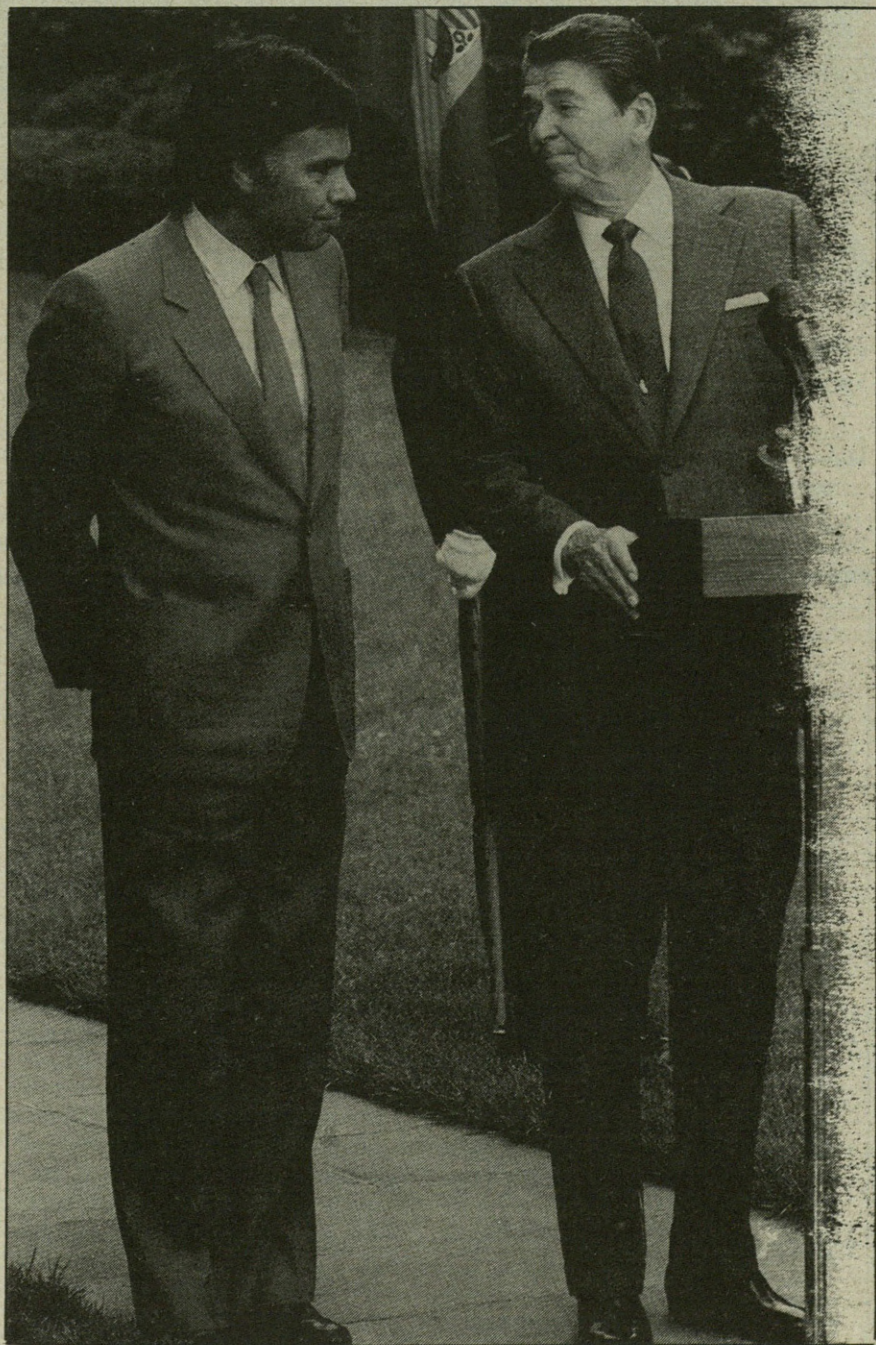
ISRAELGO Parlamentuak «Ricardo Wolf» saria izendatu dio euskaldunok dugun eskulturgilerik ospetsuenari, Chillidari, munduko artearentzat Eduardok suposatzen duenaren esker onez.

Propaganda operazioan bete-betean murgildurik dabil Israelgo estatua. Hainbeste judu akabatu erazi zituen Menguele mediku asesinoari egin berri zaio epaiketa moduko bat, bere torturak, sinesteko ere zail gertatzen diren torturak, jasan zituzten lekukoekin. Bitxia da hala ere Menguelerena: Israelen defendatzailek gogorrenak diren Estatu Batuek eduki zuten preso eta askatu ere beraiek askatu zuten Menguele, Paraguayan omen dena.

Bitartean, patruila judu batek eraso bat izan zuela eta, eskola batean sartu eta 25 ikasle hil zituzte israeldarrek, hotz-hotzean. Egun beretan. Konpromiso larrian jarri dute Eduardo Chillida Sabra eta Shatilako hiltzaileek.

Legealdiaren ekuadorra iragan du PSOEk

SOZIALISTAK OTAN ETA EEE-REN SINDROMEZ

Estatu Espainolaren modernizazio eta europartzea da hainbat urtez espainol «binpensante», liberal eta aurrerazaleek aitortu izan duten lanik beharrezkoena. Horri gogotik ekin diote sozialistek, nahiz eta Estatu hau Europako Ekonomi Elkarteko hamarren artean zertarako nahi duten gero eta beldurgarriago azaldu. Zenbait eskandalo ere plazaratu da azken asteotan, eta Madril aldean puri-purian dauden tripakominen berri ematen digute.

Reaganek berehala ezagutuko du 83an White House-eko bere lehiatilatik pasatu zen Felipe González.

Oraindik sozialistak agintera iristerakoan egindako promesarik garrantzizkoenetakoa, Estatu Espainolak OTANen jarraitzeaz erreferendum bat egitea, nola bete edo desbideratu asmatu ezinik dabilenez, Estatu Batuek beste erresumak nuklearizatzeko dituzten proiektuak aideratu dira.

«The Washington Post» egunkari iparramerikarrak argitaratzen zuen joan den astean USAREN plana: «behar izanez gero», Estatu Espainola, Canada, Islandia, Portugal, Puerto Rico, Bermudak, Filipinak eta Pazifikoko itsasoko Diego Garcia nuklearizatzeko liratekeela. Eta Espainiaren batasunaz hainbeste mintzatzen den Estatu honetan, subiranotasunaren eztabaida piztu da, komunisten eskutik hain zuzen.

Submarino baten kontra Hirosimako bonba

Holako 900 bat bonba omen dituzte yankiek. Berrehun kilo, bost metro-tako luzera eta 10 kilotoiren indarra. Ia Hiroshiman botatakoak hainakoa. B-7 bonba hauek «P-3 Orion» hegazkin berezietan joaten dira, eta etsaien submarinoei jaurtikitzen zaizkie, nahiz eta «S-3 Viking» abioietatik eta «SH-3» helikopteroetatik ere botatzea posible izan.

1967tik fabrikatzen dira bonba horiek, eta erdiak baino gehiago Estatu Batuetako lurlean daude. Baina «The Washington Post»ek jakin erazi duen berriak asko eta asko harritu egin ditu: aipatu ditugun estatu horietan, etsaiaren eraso baten arriskua ikusi bezain pronto, bakoitzean 32 B-7 kokatuko liratekeela.

Mundu guztiak ikusi ditu hegazkin eta helikoptero horiek OTANen maniobretan, baina dirudinez armarik gabe zebiltzela pentsatuko zen, orain hainbesterainoko istiluak sortu direnako. Espainian agintearen harien berri hain zehatzak dituen Emilio Romerok, bestalde, kezka samurtu nahi izan ditu: normala dela militarrek gerra edo eraso kasu baterako plan zehatzak edukitzea, baina horrek ez duela erabaki politikoen lekurik hartzen.

Berehala argitu nahi izan dute amerikarrek harma nuklearrak erresuma batean kokatzekotan beti kontsultatuko dela aurretiz, baina B-7aren kalkuluak emerjentzi garairako eginak di-

Amerikarrekin eta Europakoekin lasai negoziatu ahal izateko, CEOE eta UGTekin AES gogor bat sinatu zen.

renez, bonba bat botatzerako Parlamentuetan eztabaidatzen ezin jarriko dira.

«Espainia herri periferikoa eta subiranotasun mugatuzkoa»

«The Washington Post»en salakuntza horiek, ordea, ez dirudite gogorregiak direnik, errealitateaz mundu guztiak dituen susmoak askoz ere kezkarriagoak direlarik. Ez bait da

dudarik ofizialki aitortzen diren baino askoz ere arma nuklear gahiago dagoela barreiatutik, baita hori edukitzeko konpromezurik ez den Estatuetan ere.

Iberiaren kasuan nabarmena da. Gibraltar bezalako base estrategiko bat arma atomikoz hornitua dago, dudarik gabe, eta yankiek dituzten beste baseetan ere metrailetez gain seguru eduki behar dutela zerbait. Areago,

Urte hau amaitzerako 3.000.000 langabe

Joan den astean Estatu mailako langabeziaren zifrak eskaintzean, Instituto Nacional de Estadística erakundeak aitortzen zuen 1984ean aurreko marka guztiak hautsi direla. 435.000 langabe gehiago dago aurten joan den urtean baino.

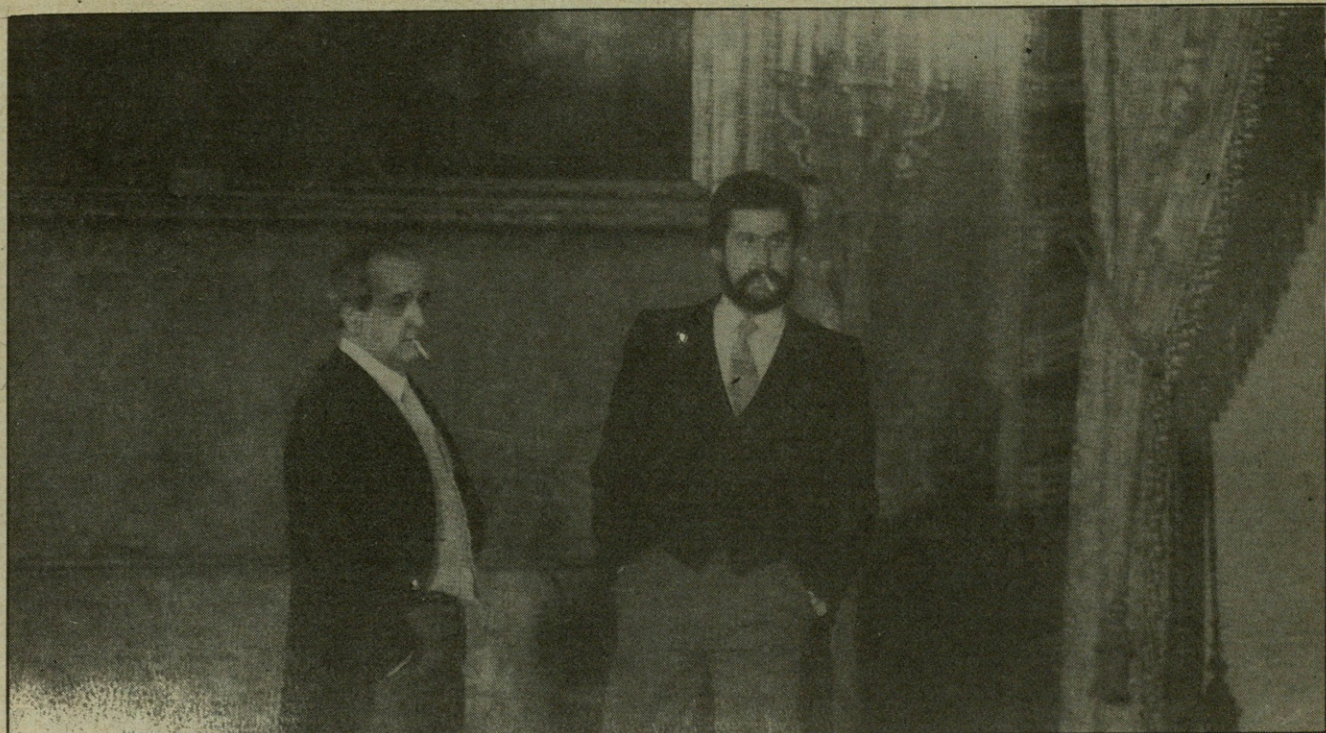
Nolabaiteko aitzakia badago zifra horrentzako: enplegu komunitarioaren erreformagatik, aldizkako lan moeta horretatik bizi diren jorنالariak (andaluzak gehien bat) langabetzat jotzen dira. Horrek esplikatzeko luke tasa aurten 120.000tan igotzea; eta beste 315.600 erabat langabeak dira.

1981etik honunza ezagutu den trimestrerik gaiztoenaren ondoren

(158.000tan igo zen xomaia 1984eko azken hiru hilabeteetan), Estatuan lanik gabe dauden zifra 2.869.200 pertsona aktibotan kokatzen da. Horietatik 211.300 nekazariak dira, 500.600 industriakoak, 437.300 eraikuntzakoak, 601.500 zerbitzuen sailekoak eta 1.108.600 dira lehen-dabiziko enpleguaren bila dabilzan gazteak.

Koadro hori aurrean dela langileriaren potentzial iraultzailea bezala gazte kulturaren barruko eztabaida hutsalak ere beste begi kritikoago batzuekin begiratu behar derrigor.

I.Z.

Uste baino luzeagoa ari da suertatzen Europako Ekonomi Elkartean sartu aurretik itxoin beharrezkoa.

OTANen Estatu Espainola kontsultarik gabe sartu zen bezala, base berriak ere eritzi publikoaren informaziorik gabe ari dira planteiatzen, hala nola Galizian egin nahi direnak.

«Espainia herri periferiko, subiranotasun mugatuko eta amerikarren kanpo politikari makurtutako estatu bezala tratatzen dute» salatu du PCEk. Gobernu sozialistak ere argi eta garbi utzi nahi izan du holako planik ez duela ezagutzen, eta bere territoria nuklearizatu gabe mantentzeko erabakia azpimarratzen duela.

Baina sarea lotuegia dago halakorik sinistu ahal izateko. Defentsa Estrategikoan bakarrik 4,68 bilioi pezeta gastatuko ditu Estatu Batuetako gobernuak datozen bost urteetan. Harmak, instalazioak, teknologiaren joan-etorria... Subiranotasuna bilatu egin behar tarte horretan.

Estatuen desnuklearizazioa militar amerikanoen kapritxora

Espainolen posizioaren ahuldadea «El País» egunkari pro-gubernamentalak berak aitortu du bere editoriale batean. Izan ere, 1976an amerikarren Jose Maria de Areilzak sinatu zuen akordioan Estatuan ez arma ez konponente nuklearrik ez zela kokatuko esaten zen arren, geroztik atzera egin du Madrilek eta UCDk egin eta PSOEren gobernuak sendotu duen akordio berriak dio arma nuklearrak

jarri baino lehen Gobernu Espainolaren oneritzia beharko dela.

Arazoa, dena dela, militar amerikanoen esku geratzen da, Washingongo gobernuak eman dien arautegi berrian «emerjentzia» edo arrisku egoera bat seinalatzen bait da B-7 horiek banatzeko, eta beste gobernuarekin mintzatzea ez da inondik azaltzen.

Nabarmena da hauteskundeak baino lehen Reagani egin zion bisitan Felipe Gonzalezek ongi lotuak utzi behar izan zituela bi estatuen arteko harreman militarrek, eta orain ari direla pittinka ezagutzen, OTANen aldeko marketing eta publizitate operazioa aurrera doan heinean.

Horregatik irrifarrez hartu da giro askotan bi diplomatiko yankien espultsioa. Espioitza lanetan ari omen ziren Denis MacMahan eta Johnny F. Massey, eta penintsulatik ateratzea eskatu zaie.

Irrigarria, izan ere, beren espultsiorako eman den arrazoia. Moncloako komunikabide sistema espiatzen ari omen ziren, lehen poli-miliek granada bat jaurtikitzeko erabili zuten leku beretik: «Museo de Reconstrucción y Restauraciones Artísticas».

Felipek gogor itxurak egiteko bi espioi asmatu zituenekoa

Badirudi museo hori holako operazio berezietarako erabiltzen dela. ETA-PM erakunde armatua likidat-

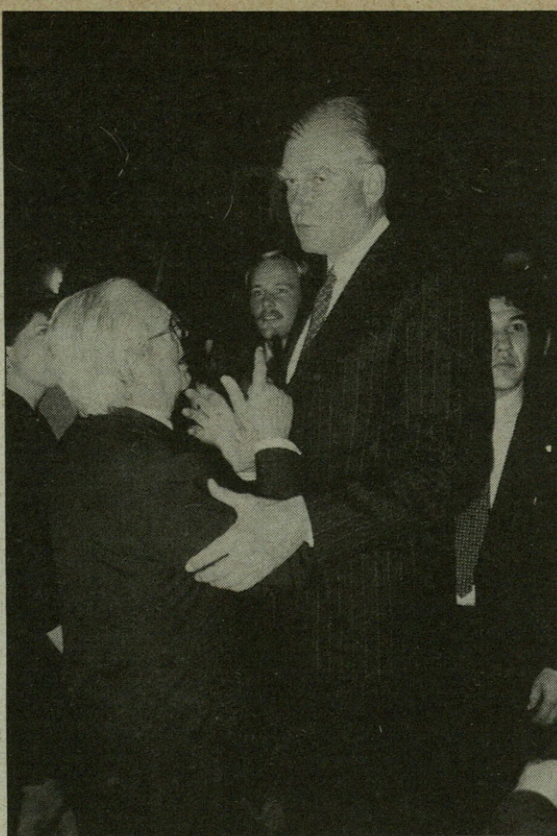
zeko negoziaketan murgildurik zebilen handik jo zuten bazookazo bat Espainiako gobernuaren egoitzaren kontra. Eta orain gobernuak beste organoekin (ejertzitoarekin, gobernu zibilekin eta abar) komunikatzeko dituen tresnen espiatzen harra-patu dituzte bi yanki.

Sistema oso sofistikatu zuten, antza; leiho batetik Moncloako teilatuetako antena parabolikoei argazkiak ateratzea, gero haunditu eta beren frekuentzia kalkulatu ahal izateko. Ez dute hori erosotasun haundiagoz egiteko sistemarik edukiko USAko enbaxadan, eta Nikaraguako portuan sartu den untzi baten paketeak fotografiatzen dituzten sateliteek ez dute balio Madrilgo antenentzat.

Agentziek berek aitortu dute Estatu Batuetan espultsio honetaz inor enteratu ere ez dela egin, eta CIAren eta Madrilgo zerbitzu sekretuen artean dagoen adostasuna ezagutuz (ez du inork sinesten elkarren espiatu beharrik zutenik, eta gutxiago holako txorakeria bat) oso operazio sinple baten usaina du guztiak.

Aidean bait dago jadanik Estatura Reaganek egin behar duen bisita. Hori batetik eta OTANean dagoen dinamika osoa bestetik, oztopo haundiak jartzen ditu oraindik ere Penintsulako eritzi publikoak guzti hori iresteko, eta errexago izan dadin halako imintzio batzuk egin beharra zeukan Felipe Gonzalezek.

*Thomas Enders enbaxadore
bankiak hari asko mogitzen
segitzen du,
nahiz eta bi espioi
bultzarekin disimulatu nahi den*

EEEk autonomiak lehenaz gain ahulduko ditu

Azken hamabi urteotan Mendebaldeak krisi ekonomikoak jantzirik munduan ezarri nahi dion paper-banaketa berriaren barruan kokatu behar da Estatu Espainoleko trantsizioa eta modernizatze eta europeartze nahia. Eta nahiko egokia dirudi PCEk bere salaketan erabili duen hizkera: Estatu honetako ekonomia osoa periferia bezala gaineratu zaion paper berrian birmoldatu nahi da.

Europako Ekonomi Elkartean sartzeko lanak gogortu egin zaizkio Gobernu sozialistari eta hasiera batean sartzeko segurutzat jotzen zen data, 1986ko urtarrila, kunplutuko denik ez du dagoeneko inork sinesten. Lanak dira oraindik ere haren ekonomiara egokitze: siderurgia osoa birmoldatu, arrantza sektorea arras ahuldu, nekazal produzioaren esportazioak murriztu...

Merkatu indartsu bat eraiki nahi da Europa mailan, nahiz eta estatu guztien interesak elkartu eta nahasteak arazo asko ekarri duen, eta bide horretatik sartu nahi du kosta hala kosta Gonzalezen gobernuak. EEEen sartze horrek, ordea, aldaketa sakonak dakartzatza estatu mailan, eta ekonomia birmoldatzen ari den bezala administratza ere modernotu beharko da.

Felipe Gonzalezek, dena dela, emana du abisoa: EEEen sartzeak erabat murriztuko duela Penintsulako

komunitateen autonomia. Erabaki ekonomikoak (eta horiek mugatzen dute, gero eta garbiago dagoen bezala, beste erabaki sail osoa) nabarmenki zentralizatuz joango dira, eta joko horretan autonomiek edukiko duten zer esan eskasa aldeztu aurretik argitu nahi izan da.

Europako negoziaketetan euskaldunon mutu

Beste gauza da publikoaren aurrean eta komunikabideetan jendeari esaten zaiona, eta PNVko Renobalesek esate baterako EEEen sartzeak Euskal Komunitate Autonomoari dakartzkion aldaketak Komunitatearen eta Madrilen artean negoziatzea eskatu zuen.

Ez alferrik. Ardanza eta Benegasen artean oraintsu sinatu berria den Legealdi Tratua ongi ulertu badugu, jeldideek sozialistei eskuak libre utzi dizkiete Estatutua osatzeko falta diren trasferentziak ekartzearen truke. Eskuak libre uztea ez da ulertu behar, beraz, borroka antiterrorista mailan bakarrik; EEE eta ekonomia mailako beste erabakiak ere sartuko ziren.

Xehetasun horiekin, PNV barruko tirabira eta eztabaidak ulertzeko beste argi pittin bat gehiago egiten da. Norbaitek aspaldi ulertu zuen diputazioak behar zirela indartu benetan merezi duenetik, ekonomiaren giderretatik, ahalik eta zati haundienak hartzeko, ondorio oso segurua ikusten ez zaien borroketan (Gasteizko Jaurilaritzaren

ahalmenak sendotzea) murgiltzeko ordez. Baina adiskideren batek esanzen digu barrabilak ikusita erreza dela arra zela jakitea... eta ez zaio arrazoirik falta.

Iberian aurretik sekula ezagutu ez zen autonomi mapa bat egin ondoren, sozialistek orain razionalizatu egin nahi dute, kontrol mekanismoak eta finantz iturriak ongi lotuz.

Intriga haundi ilun bat da Madril

Modernizatzearen jokoa, hala ere, kupidarik gabe daramate PSOEkoek eta horren frogaz ederra da kapitalen ebasioaren gorabehera hori. Hiru mila milioi pezeta Suizara ateratzearen aferra da guztia eta lehendabiziko aldiz ausartu da norbait orain arte ikutu gabe zegoen jende klase batekin sartzera.

Sozialistak agintera igo zirenetik 400.000 milioi joan omen dira Suizara, eta horren atzetik dauden sare sendoak ezagutu eta hausteko lanean nahiko gauza sinbolikoa dirudi desmontatu den sarexka horrenak. Diplomatikoa sail bat, zenbait profesional liberal eta nobleziako partaide batzuk, izen haundikoak zenbait.

Gogortasun abisoa eman nahi litzaioke batetik oraindik sozialistak aberats berri bezala mesprexatzen dituen eskuin zaharrari, eta ekonomia mailako neurri latzak jasaten dituen langilegoari ere karamelu bat eskaini, Europari sendotasun itxura bat eskaintzearekin batera. Guztia ere koste txiki batekin, aginte ekonomikoan benetan pintatzen duen inor ez bait da ikutu.

Ez da ahztu behar, bestalde, birmoldaketa sektore guztietara iritsi dela. Rumasa, Banco Hispano-Americanoen gorabeherak, INIren barruko jokoak, monopolioren pribatizazioa... eta aginte ekonomikoan tarte bat hartu nahian apostu latzak ari dira egiten sozialistak.

Gori-gori dabiltz intrigak Madril alde horretan: telebista pribatua legeztatu aurreko mugimenduak, intrigen interesen arauera plazaratzen diren eskandalo finantzarioak, nola edo hala Europako eskema berrian leku bat lortu eta kontrolatzeko ahaleginak... Xehetasun bakar bat falta da: eskuinaren atzean dagoen indar ekonomikoa ezaguna den bezala, sozialisten hariak nork mugitzen dituen. Agian ondorengo asteren batean.

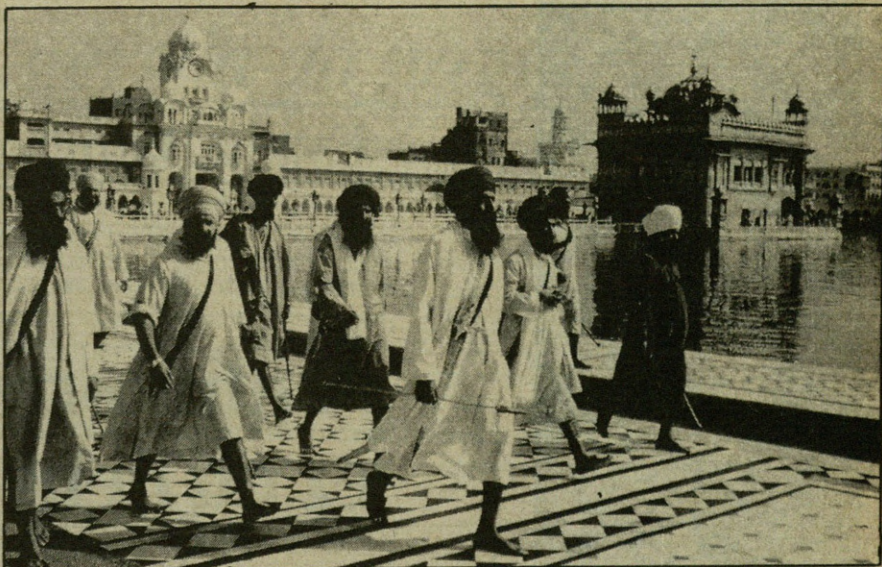
Iñaki ZUBIONDO

Reaganek aitzin izarretako gerra

Bere azkeneko deklarazioetan Reaganek izarretako gerrarekin aurrera jotzeko daukan asmoa garbiki aitortu du, «nahiz egin ala ez egin aurrerapenik arma nuklearren gutxitzeari dagokionean».

Deklarazio beretan Nikaraguako talde antisandinistei laguntza gehiago ematearen erabat aldekoa azaldu zen; «reboluzioa egin zuten —esan zuten— eta ondotik Fidel Castroren bidetik abiatu ziren, demokrazia baztertuz».

Azkenez Ekialde Erdiari buruz beti bezala bakearen beharra onetsi zuen, baina Saudi Arabiako Fahd-ek eskatu zion «gehiagoko ahalegina» zela eta, inguruko Estatuak Israel «gehiago errespetatu» behar zutela azpimarratu zuen.

India: sikh-en ultimatuma

Joan den urteko ekainean gobernuak bidalitako soldaduek urrezko tenplua hartu zutelarik, hil ez ezik, detenitu ere makina bat sikh detenitu zuten. Beren artean Akali Dal alderdiaren buruzagi batzu.

Orain alderdi horrek desafioa bota du, preso dauden horiek arin libre utzi ezean «kasu egin dezatela, zerengatik eman beharko genituzkeen urratsek ondorio larriak izango bait lituzkete».

Alderdi horretakoek bergisa Indira Gandhi-ren hiltzea eta geroko liskarregatik —non milaka sikh asesinatu bait zuten— erresponsabilitateak esijitzen ditu.

Puerto Rico: arma nuklearrik?

Puerto Rico-n polemika zahar bat berpiztu da, Estatu Batuek irla honetan arma nuklearrak gordetzen ote dituzten. Badirudi baietz, gordetzen dituztela suposatzekeo datu berriak badaudela, sentidu honetan mintzo bait ziren *New York Times* eta *Washington Post* egunkariak. Hasi, dirudienez 1961. urte aldera hasi ziren arma nuklearren pilatzen, nahiz urte hartarako nazioarteko tratadu batek jadanik debekatzen zuen praktika hori, alegia EEBBek Ameriketara bere lurraldean ezik arma nuklearrak erabili zitzen.

Israel-ek Libano-tik alde

Otsailaren 16an burutzen zen Israel-ek Libano uzteko eman behar dituen pausuetarik lehendabizikoa. Egun horretan bere tropek Saida (Sidon) hiria utzi zuten, hor altxatzen zen israeldar bandera eraman zuten, eta motibu honekin libandar asko bildu zen beren alaitasuna erakustera.

Bazeramaten denbora puska bat israeldarrek Libanon, bi urte terdi izan ere, eta dudarik gabe joateko izan duten bultzagarririk gogorrena Libano-koen bertakoen erresistentzia izan da, txiitena partikularzki. Orain noski duda gelditzen da, zelan segituko duten Libano barruko gatazkek («mu-

sulmanen eta kristauen artean», esan ohi zaienez), baina gehienek iritzia da horien konpontzeko ere ez zegoela israeldarren beharrik inondik ere.

Peru: hauteskundeak, harriak eta tiroak

Apirilaren 14ean izango diren hauteskundeei begira hasi dira Perun barrera mitinak. Horratik, ez dira peruarrik hitzetan geratu, eta Arequipa eta Huaraz hirietako bi mitinetan, bi talde eskuindarren kandidato bana zauriturik gertatu da harri koskorak bitarteko zirela.

Bestalde eta informazio ofizialei kasu eginez gero (eta Perun oso kasu gutxi egin dakiekeela kontutan izanik, kazetarien hilketak izan zirela-eta Vargas Llosa-k presiditutako komisia lekuko), hamairu senderista hilik gertatuko ziren sinchisekin izan zuten enfrentamendu batetan, Cuzco-ko probintzian. Ayacucho-tik gertu.

Aquino hil zutenetik Marcos-en aurkako erakustaldiak ugaritu dira.

Estatu Batuek ez lukete nahi

Aquino-ren prozesuak ez du deus aldatuko

Otsailaren 7an Benigno Aquino hiltzeagatik prozesatuta dauden 24 militar eta zibil bakarraren epaiketa —luze joko duen epaiketa, nonbait— hasi zuten Manilan. Aquino, Alderdi Liberalaren Idazkari orokorra, bere Estatu Batuetako herbesteratzetik itzulian etorri zen egunean, aireportuan bertan, hil zuten. 1983ko abenduaren hogeita-bata zen. Instantean beste balazo batzuek Benignoaren hiltzailea, Rolando Galman, akabatu zuten. Ombudsman-ek («Herriaren defendatzailea»k) bien heriotzak bizkarreratu dizkie militarrei.

Filipinei begira, galdera bat planteiatzen da orain: Dirudien bezala Marcos presidentek prozesu honen probaren gainditzeko asmatzen badu, noiz arte segitu behar du boterearen buru?

Gertaera horiek direla medio, imajina oso ondatuta bait du. Orduan: Estatu Batuek errejimen hura erabat apoiatzearen arriskua zenbat denboraz luza dezakete? Zer letorke, gero?

Halarik ere, Marcos oraindik fuerte dago. Eta oposizioa —oposizio ez-armatua, bederen— ez dago bat ere fuerte, eta zatikaturik aurkitzen da. Marcos-ek hiru oinarri hauetan eusten du bere burua: armada eta polizia, ekonomia kontrolatzen duen oligarkia, eta, batez ere, Estatu Batuak: zeren erantzun politiko, ekonomiko eta militarrek Etxe Zurian, Pentagonoan, FMIn eta abarretan bilatzen bait dira.

Armadak oposizioari —oposizio armatuari nahiz armarik gabekoari— barrera ezartzen dio. Marcos-ek asmatu du denei poza ematen: amerikarrei, prozesatutako Fabian Ver-en orde beren kuttun bat, Fidel Ramos, ipini duelarik armadaren buruan. Eta prozesatuekin identifikatzen ahal direnei, Ver-i berari bere sinpatiak erakusteko okasiorik galdu gabe. Jeneralean, esan daiteke oraindik ere «mehatxu komunista»ren arrazoiak biltzen dituela militarrek oro.

Politiko eta negozio gizonak noski irabaziari begira, eta badaezpadako distantzia bat hartzen dute, eta dolar purrusta-

da batzu atzerrian ipintzen dituzte.

Eta EEBBak? Hauentzat ez dago dudarik oraino: **erabateko laguntza**. Batetik, baseak zaindu behar direlako (*keep the base*, Pentagonoaren lema). Bestetik, interes ekonomikoak —berenak eta japonarrenak, partikularzki— ere zaindu behar direlako. Kapitalismoa zaindu behar delako. (Filipinekin Asiako komunisten muturretan jar litekeen eredu bat egin nahi zuten; oso txarto irten zaie). Azkenik, amerikarrek beren aldeko jarrera lotsarik gabe erakusten digute. Bush presidente-ordeak, 1981an, berraukeratutako Marcos-i zorionak igorri zizkion, «**printzipio demokratikoekin bere atxikimenduarengatik**». Honuntzago, 1984ko urrian, Reaganek Marcos-en lekua har zezaketen bakarrak komunistak zirela, baieztatu zuen; atera kontuak.

Gainerakoan, oso kontutan hartzeak dira gerrilak, 15-20 bat mila lagunekin. Baita, soviatarren eta txinatarren jarrerak, Marcos-ekin aski zurikorrek, esan daiteke, enfrontamendurik gabeak.

Mendian iraultzaileak bizirik dabilta. Oposizio moderatuak aldiz ez du antzematen aterabiderik. Ekonomian, oso gaizki daude Filipinak; parte hartako Estaturik pobreena da. Eta amerikanoek han segituko dute; oso latzak gertatu ezik, ez diote Marcos-i beren konfiantza eta apoioa erretiratuko; beren tolerantziak —halakoxe gosea izanki— mugagabe dirudi.

Mindanao-n, gerrila da nagusi

Ondoren, Daniele Lacourse kazetariaren erlatoa segituko dugu (*Le monde diplomatique*, 1984.abendua).

Espainolen aurrean lau mendez erresistentzia egindakoak, amerikarren aurrean gero, **bangsa** musulmanak berriaz altxatzen hasi ziren 70. eta 80. hasieran. 1972an, lege martziala inposatu zen, Filipinetan. Handik hona, armadak 50 bat mila zibil hil ditu eta bi milioi inguru **desplazatu**. Gerrilak ez du etsi. Musulmanen gerrilari NAPena (maoista) gehitu zaio.

Davao-ko kamiotik aurrera, eskualde «gorri» bat, hau da, gerrilariak nahiko tinko ezarri diren eskualde bat —eskualde «gorriak», «arrosak» eta «txuriak» (hiriak, jeneralki) dituzte, inplantazioaren arabera.

Nekazariak bijilatzen dute. Beren euskarria izango ez balute, gerrilariak ez lukete zereginik izango. **Barrio** batetara iritsi gara. Honetan 146 nekazari-buru bizi dira, **sitio**etan taldekaturik: **sitio** bakoitzean zortzi-hamar familia bizi da. Egurrezko etxolak, lastozko teilatuekin, mendian barreiatu-rik. Artoa, **kamotak** (patata gozoak), **gabia** (beste tuberkulu bat) ikusten dira soro tikietan. Urrun, banana eta koko-intxaur zelaia, multinazionalen paradisua.

Bi mundu horiek ibai batek bereztu ditu. Urre meategiaren kutsadurak arraiak hildako ibai. Orain nekazari asko horra jeisten da, oso kondizio gogorretan urrea bilatzera, diru pilista baten truke.

Alde horietan NAPeko gerrilariak libre samar dabilta. NAPekoak 1969an mendiratu ziren. Ikasle jendea zen, Alderdi Komunistaren disidente batzu. Gutxi ziren, halaber arma gutxirekin. Ikaragarri desarroitatu dira. Hoge mila omen dira, denbora guztiz nahiz puska batez. Mao-ren estratejiari jarraitzen diote: bilakatu mendian, hiriak geroz eta estuago inguratuz. Ez du arras liberatutako eskualderik. Berrogei-ta-bost frontetan aritzen da, Filipinetan barrena; horietatik hoge Mindanao-n dira, hain zuzen ere.

Herriska estratejikoak

Hirutik bi laborari dira Filipinetan.

Hor ahalegintzen dira gerrilariak batipat. «Eskualde berri batetara ailegatzaren garenean —esplikatzan du neska gerrilari batek— lehendabiziko gauza inkesta bat egiten dugu jendearen problemak ezagutzearren; gero denak elkarrekin soluzioak bilatzen ditugu». Eta beste batek: «Kuestioa ez da bakarrik laborarien bizimodua pixkot meioratzea, baizik eta politikoki formatzea ere, geroan beren burua goberna dezaten».

Mindanao-n dago giltza. 1983an, 2.088 atxilotze ezagunetik 1.643 Mindanao-n gertatu ziren. Halaber salatutako 644 tortura kasuetatik 602, 369 ejekuzioetatik 265, 145 desagertzeetatik 115. Eta, masiboago dena, amerikarrek Vietnamentan aplikatutako deserriratzea: mendialde handi bateko laborari guztiak beren etxeetatik aterarazi eta «herriska estratejiko»-tan biltzen dituzte. Batzuetan beren baserrietatik oso urruti, eta bakarrik goizeko 5etatik arratsaldeko 5ak arte irten daitezkeelarik. Neurri hauekin

125 herriska estratejiko osatu dira, 300 bat mila baserritarrekin.

Hori gutxi bailitzan, gisa honetan deserriratutako asko eta asko lurrik gabe gelditu dira, espropiatuak izan dira. Lur horiek —Mindanao ikaragarri aberatsa da— multinazionalentzat izango dira.

Halabaina, kolpe bat izanik ere, badirudi gerrilariak herriska estrateji-koetan infiltratzen asmatzen ari direla.

Gerrilariak oso gazte izaten dira. 16-22 urte bitartekoak, gehientsuak. Zenbait egunez intsektuak besterik ez dituzte jaten. **Walay zapatos** deitzen diete, oinutsik ibiltzen direlako. Filipinetako eskualde gehienetan daude presente. Armadari kendutako armak baizik ez dituzte. Bestelako laguntzarik ez, inondik ere. «**Munduko gerrilari inportanteenetakoa gara, bai aldez pobreenetakoa ere**».

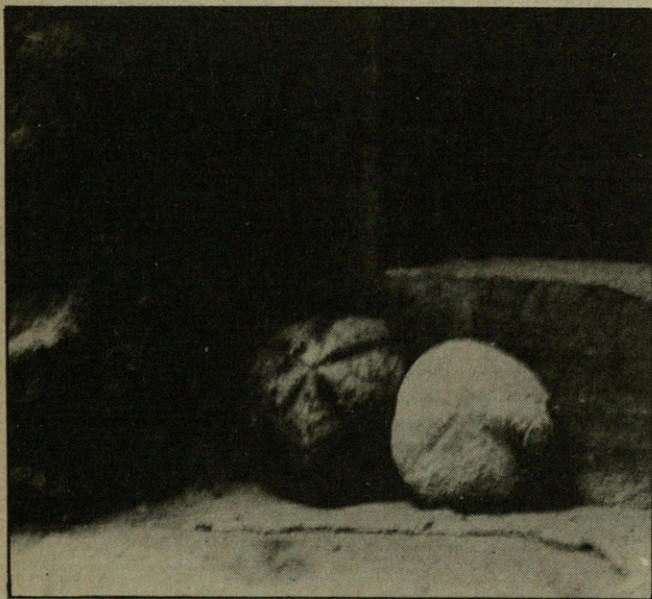
Pablo SASTRE

Filipinak 7.100 bat irla dira, 300.000 km². **Jangai printzipalak**: arroza eta artoa. **Esportazioarako**: azukrea, koko intxaurra, banana, ananas. **Mineralak**: kobrea, urrea, burdina, manganesioa, zinka, beruna, zilarra. **Populazioa**: 44 milioi. **Hizkuntza**: tagolog, gehienek. **Erligioa**: katolizismoa, gehienek; %5a musulmanak. **HISTORIA**: XV mendean musulmanak iritsi. 1565: espainolak iritsi. 1896: iraultza herrikoia. (...) 1898: independentzia. EEBBn babesean. Espainiak irlak saltzen dizkie 20 milioi dolarretan. (...) 1946: Errepublikaren aldarrikatzea. 1965: hauteskundeetan, Ferdinand Marcos presidente suertatu zen. 1969: berraukeratzea. NAPen sortzea. 1972: «lege martziala». 1981: «lege martziala»-ren altxatzea. Berriz berraukeratua Marcos. 1982: Manilako kardinalak Marcos-en dimititzea eskatu zuen. Atxilotze masiboak. 1983: Aquino-ren asesinatzea; garrantziko erantzuna.

Euskal herriko zenbait eskualdetan mantentzen den kondaira baten lekuko

«Santiago-Harriak», tximistak uxatzeko harriak

*Euskal Herria zen itsasoan kantidadean bizi ziren gaurregun
«Santiago harriak» deitzen diren itsas lakatzak.*

Gizona munduratu zenetik, naturarekiko harremanean eguneroko gertaera edo fenomenoak esplikazio logikoa bilatzen saiatu da; gizonak, bere baitan, jakiteko beharra somatu du betidanik.

Aintzinako gizonak bere inguruan gertatzen ziren fenomenoen jatorria, eta fenomeno hauen arteko zerrikusiak zeintzu liratekeen jakiteko behar larria izan du beregan. Arrazoi hori gertaera jakin bat mitifikatzeko eta jainkotzeko joera zuen.

Gure arbasoek Eguzkia, Ilargia, Tximista... e.a. gurtzen zituztela ustea dugu gaur. Baina saiatzen ziren, baita, garrantzizgabe fenomenoak ere esplikazioa bilatzen, eta horri erantzun egokirik eman ezinean, garai haietan nagusi ziren kontzeptu eta ideia erlijiosoetara jotzen zuten.

Hau da gaur egun oraindik, Euskal Herriko zenbait eskualdetan mantentzen den kondaira baten lekuko. «Santiago-harriak» delakoei gagozkie.

Bada, Nafarroako Sakana bazterrean, gurasoengandik semeetara ahoz aho iraun duen kondaira bat. Aipatu arana osatzen duten herrietan, entzun ahal diezaiekegu bertako agurrei kontatzen, gaur egun oraindik begirunez eta harrokeriaz, kondaira ospetsu eta zahar hau.

Bakaikun jasotako kondaira

Ahoz aho zabaltzen den lez, kon-

daira honek, berrikuntza asko jasan izan ditu, eta beraz ohizkoa da beronen aldaketa ugariak topatzea. Dena dela guk hemen idatziko duguna kondaira beraren muina izango da, Bakaikuko herrixkan bildua alegia.

Sakanako aranean zehar mairutarrek burutu zuten zigor erasoaldi batetan; Santiago Apostoloak bota eta kanporatu zituen harrika, heietariko askori heriotzea emanez. Mairuei jaurtikitzeko biltzen zituen harriak bedeinkatuak gelditzen ziren Santiagoren esku santuak ikutu orduko, eta arrazoi hori dela medio gurutze bat azaltzen zen harrian, «Trumoiaren Semeak» aldarrikatu ohi zuen sinboloaren seinale alegia.

Kontu hau entzuterakoan, ezin ezetz esan, ezpaineratzen zaigun irrifartxoari. Santiago apostoloak esku-hartu zuelako gurutzez apaindu eta edertutako harriak!!! Hasieran, entzun orduko, umekeria xamarra dertzagu. Baina, arren, ez ditzagun gure

arbasoek hain azaletik epaitu, batipat kontutan hartzen badugu aspaldiko garai haietan zituzten ezaguera zientifikoak urriak zirela. Batzutan, baita, abadeen zorigaiztoko itsutasunaren ondorioz gertatzen ziren halako uste eta kondariak.

Urbasa inguruko harri bitxi horiek

Gauza da eskualde hartako biztanleek askotan egiten zutela topo nahikoa berezi eta bitxi ziren harri batzurekin. Urbasako mendikatearen inguruan; arteziz eta ederki landuak agertzen zirenez, gurutze edo izar baten gisako marrazki geometriko batzuekin. Nork jolas-hartu ote zuen halako zereginean? Hau ganbaratuko zitzairen gure arbasoei.

Gaur egun oraindik ere, aranako agure batek baieztatu zigun, ziur ziur, marrazki hauek ez zirela argin baten lan emaitza.

Baina, zer dago egiazkorik kondaira honetan? Ba ote dago gurutze gisako harri landurik? Zer arraio ote da, azken finean, ditzosozko harri hau?

Sinplea zaigu egungo esplikazio zientifikoa: «Santiago-harriak» deritzete, «Santiago-harriak», «Jangoiko-harriak» (Urdiain), edo «Kalbarroak» (Amezkoa); Itsas lakatzen fosilak besterik ez dira. Baietz! Ondo irakurri dugula! Itsasokoak!

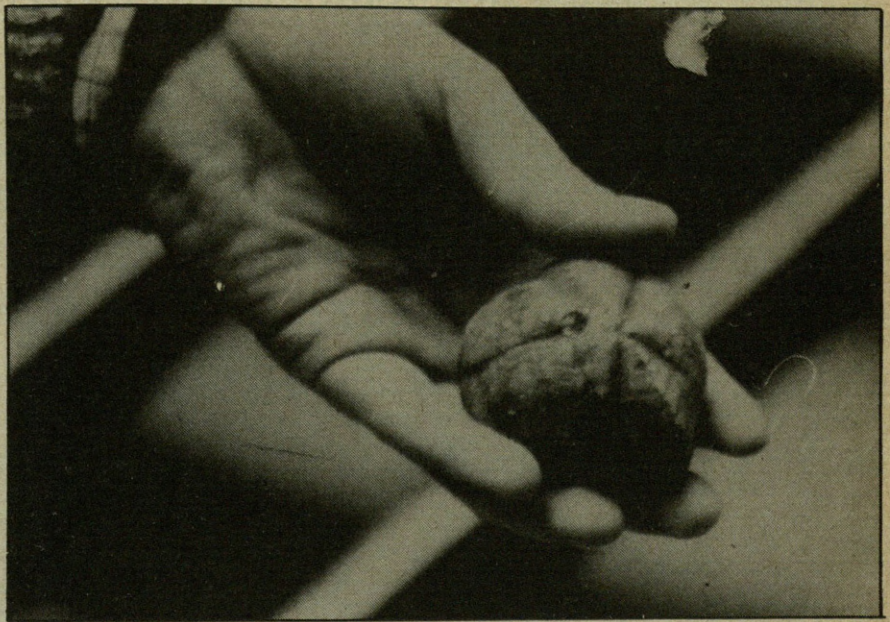
Duela 80 milioi urte, urpean zegoela

Halaxe da, miloitaka urte, egun Euskal Herria osatzen duten lurralde guztiak, itsas zabalaren sakonean urperatuak zeunden. Euskal Herriko lurralde zaharrenak. Lehen Aroa amaitzera zihoanean, duela 250 milioi urte, jalgi ziren itsasotik. Horrela, bada, bi uharte sortu ziren: Aiako Harrietatik Ursuia eta Baigura doana bat. Eta Aditik Iguntzeraino bigarrena. Beste lurralde guztiak oraindik urpean zeuden. Eozenoaren azken aldian, duela 40ren bat milioi urte, gutxi gorabehera, eta Iberia eta Europa xafen arteko elkar jotzearen ondorioz lurreratu ziren lurrak eta Euskal Herria osatu zen.

Lehen esaten genuenez Bigarren Aroan gertatu zen, zehaztuz Santoniense delakoan, hau da, duela 80 milioi urte Sakanako eskualdea urperatua zegoen itsasoan, bertan itsasoko animalia mota-sail ugariak bizi ziren. Hauetarikoetatik, eta ugariena zenez, Itsas-Lakatzak ziren nabarmenenak.

Bost puntadun Santiago gurutzea

Itsas lakatzak oso ezagunak dira itsasertzeko biztanleengan, iodo duen jaki goxo-goxoa gertatu ohi da eta mahaiean. Exinoidea sailekoa dugu (Greigoz «échinós» = lakatza, eta «eidos» = itxura, traza) itsasokoak. Globo baten gisako itxura dute, arantzez josisia, eta mazkorra (kaparazoa) kaltzio karbonatozko xapla tipiz osatua dago, zoldatuak, tartean eransten zaizkie arantzak. Flaxek osatzen duten mazkorrak bi motakoak dira: batzuk estuak eta bosnaka bilduak «anbulakraleak» deritzenak, eta besteak bosnakako taldetan, zabalagoak «interanbulakraleak». Animalia hiltzen denean eta arantzak erortzen; mazkorra azalerazten da eta bertan izar baten edo bost puntadun gurutze (Santiago

Oraindik ere tximistak uxatzeko erabiltzen dituzte

gurutzea) bat gogorarazten digun marrazkia agertzen da.

Kondairako itsas lokatzak zuten bitzeko modua oso zen berezia, barne bideak zulatzen bait zituzten eta lokatzaren «materia organiko»az elikatzen ziren, horregatik zenbait zientzia gizonek «sedimentario» edo «limikola»k deitzen diete. Ez zuten, lojikoak denez, aipatu itsasertzeko lakatzak gisara hain arrantza haundirik, eta beren itxura bola ilelunarena zen.

Tximistak uxatzeko balio zutelakoan

Bi motakoak ziren: «Mikraster» bihotz-gisakoak, eta «Echinocorys» esfera erdiaren gisakoak. Baina biak «etxe ekologiko» berdinean bizi ziren, eta beraz bata bestearekiko leiaikide ziren.

Animalia hiltzen zenean, bere zati bigunenak usteldu egiten zitzaizkion, arantzak eortzen zitzaizkion eta bere mazkorra fosilizatu egiten zen itsaspean.

Miloitaka urte geroago lurrak azaltzen direnean, mazkorrak azalera irtetzen dira eta hauen kanpoko eraketa garbi garbi gelditzen da.

Baina dirudienez delako harri bitxi horiek ikaragarriko harridura sortu zuten Aspaldiko Sakanako biztale haiengan, kondairaren giltzarria izatetik aparte bestelako berezitasunak eransten zizkien; tximistak uxatzearena adibidez. Gaur egun oraindik iraun egiten du tradizio honek, eta Sakana-

ko herrixka gehienetan zera ikus dezakegu: «Santiago-harriak» etxeetako leihoetan ipiniak —Tximistetatik zaintzeko!!! Tximistak uxatzeko!

«Inezturra-harria»ren heredentzia

Badu agian honek, gutxi gora behera, bere esplikazio lojiko aspaldiko zaigun tradizio honek: eskualde honetan eta Neolitikoan, aberatsa zen «Inezturra-harria»z edo harrizko aizkoraz eginikoa, berauek gizon prehistorikoak landuak izan ziren, eta gero biztanleek tximistak uxatzeko dohaia erantsi zien. Eta itsas lakatz fosilatuak agertu zirenean dohai berdintsuak opatu zizkien.

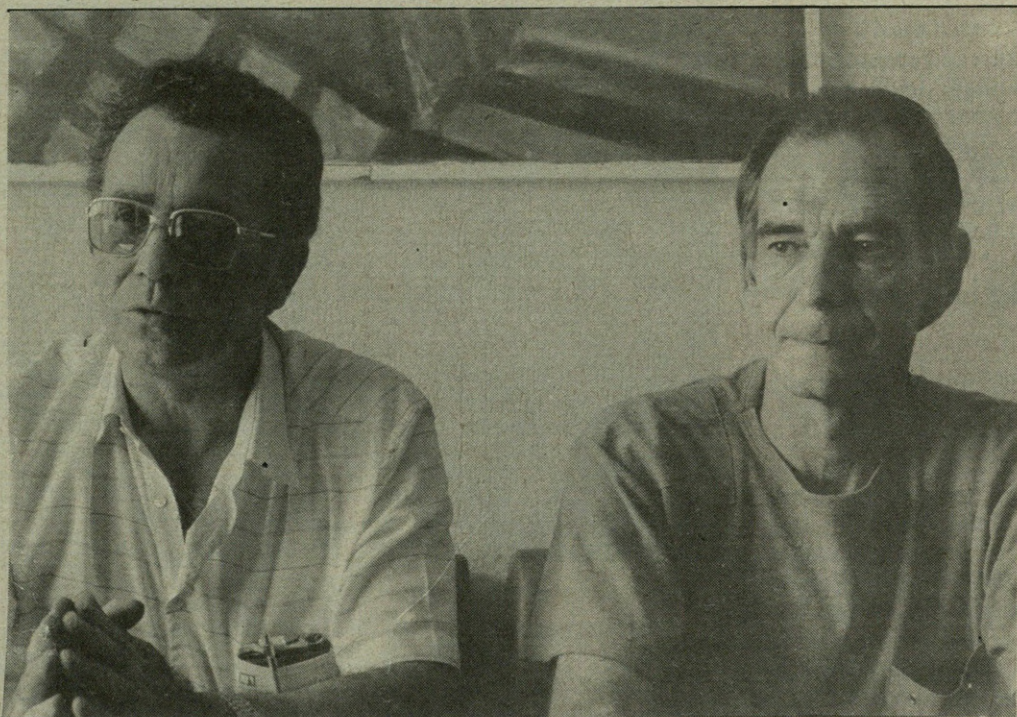
Geroago berdin berdina egin zuten argizaia, gurutze, landare, ... e.a.rrekin, eta hauek ere Euskal Herriko ate eta leihoetan agertzen dira.

Egun aintzinako kutsua duen guztia ahaztu eta zokoratzen ari gara, eta hori bizimodu berriak, amets berriak, ideia berriak ditugulako.

Hau ukaezina da! Bizitzaren bera- ren legea bait da! Baina, noizean behin, ez legoke gaizki, bizitzea tokatu zaigun zibilizazio azkar eta ausartiegi honi bizkar ematea. Zertarako? gure arbasoekin batu gaitzen, eta, bidebatez, «Santiago-harriak» kondairaren gisako edertasunak geureganatu ditugun.

**E. ARRONDO
A. CARBONELL**

Euskarazko ikasleak gehitu egin dira azken urtean

AEKkoek ez dute aski gaur egungo ikasleekin

Julen Kalzada: «Administrazioaren jokabideak desastrera garamatza»

Aste honetan bildu dira L.M. Bandres ministro berria eta AEK-ren ordezkariak. Tratua zertan den jakina izango da prentsan dagoeneko. HABEk argitara eman duen euskarazko ikasleen kopuruak zirela eta «Egunon» en irakurri ahal izan genuen AEKkoen iritzia. «Korrika» ere maiatzaren 3lean hasiko delarik Julen Kalzada ekarri dugu aurtengo ikasturtearen balantze moduko bat egiteko eta une honean euskalduntze-alfabetatzea zertan den ikusteko. Zenbait proiekturen berri ere eman digu azkenean.

ARGIA.— Lehengo urtetik hona igo egin al da helduen euskalduntze alfabetatzean dabilen ikaslegoaren kopurua?

JULEN KALZADA.— Apreziazioak baino ez daude oraindik. Dagoena da gorakada bat izan dela orokorki hartuta iazkotik aurtengoara.

AEKk beldurra zeukan dagoen oposizioarekin ikasle kopurua jeitsi egingo ote zen. Baina goraka jo du. Esate batera Bizkaian, hor nahiz eta Aresti (1000 ikasle) eta Zubibarri (400) euskaltegiak galdu, gorakada bat izan da. Bizkaian ematen da fenomeno 100 orduko ikastaroak egiten direla. Bil-

bon, Ibarrekzerrean, Uribe-Kostan eta Basauri alderdian trimestreka egiten dira. Hiru trimestre. Hor Gabonetan gertatu dena da ikaslegoa gehitu egin dela.

Horiek oraindik ez dira datu zientifikoak baina ikusten da gorakada.

A.— Ipar Euskal Herrian?

J.K.— Iparraldean urtetik urterako ikastaroak egiten dira eta han ere asko igo dira.

A.— Nafarroan?

J.K.— Nafarroan eman da prozesu bat azken urteetan beherantza joan dena. Iaztik ordea gorantza doa berriz.

A.— HABEk atera berri dituen zifratan 56.000 ikasle ari dira urtean euskalduntze-alfabetatzen...

J.K.— Horiek matrikulatutakoak dira. Kontutan hartu matrikulak toki batzutan urtean behin egiten direla

baina beste batzutan urtean bitan edo hirutan. Hau da, horiek ez direla ikasten ari diren pertsona errealak. Matrikulak dira horiek. Ikasten ari direnak gutxiago dira.

A.— Eman dezagun 40.000 edo direla euskaraz ikasten ari direnak. Horieta-tik zenbat euskaldun aterako dira urtean?

J.K.— Guk ez daukagu horren estudio zientifikorik. Ez daukagu dirurik hori egiteko. Gobernuari eskatu izan du diogu estudio horiek egiteko laguntza baina ez digu eman. Alde handia dago ikastaro mota batzutatik bestetara. Toki batzutan lau hilabetetan ateratzen dira euskaldunak. Beste batzutan bi urtetan eta beste zenbaitean hirutan.

Dena dela oraindik ez gara iritsi errealtate diglosikoa gainditzeko momentura. Behar dira ikasle gehiago.

A.— Zuen txosten batetan diozue gaur eguneko ikasle kopurua biderkatu edota hiru aldiz haunditu beharra da goela diglosia prozesu horri buelta ematen hasteko...

J.K.— Eta beharbada orduan hasiko litzateke buelta. Gaur egungo ikasleekin ikusten da diglosia prozesu hori gainditzen hasteko ez dugula aski. Ez da nahikoa inondikan ere. Eta dato zehatzak behar dira hori jakiteko eta ebaluatzeko. Guk badaukagu kapazitatea hori egiteko baina dirua falta zaigu.

A.— Ez al da beldurgarria administrazioak euskalduntze-alfabetatzearen aurrean jokatzten ari den papera?

J.K.— Begira, HABEk eman dituen datu horietatik ateratzen da HABEren euskaltegitan 1.600 ikasle inguru da biltzala. Hori gehituz gero HABEren lankidetzan ari diren Udal-Euskaltegiak 5.000 ikasle ingurura ailegatzten dira. Apenas kopuru guztiaren ehuneko zortzia. Honek esan nahi du administrazioetik kanpo ari dela mugitzen erabat euskalduntzea eta alfabetatzea: 50.000 ari dira administrazioetik kanpoko erakundeetan. Hori da datu bat administrazioari pentsa erazten jartzekoa ea zertan ari diren. Hori batetik. Gero bestetik ikusten duzunean administrazio horrek dauden inizatibak lagundu beharrean, inizatiba horiek laguntzen baino diru gehiago gastatzen duela bere aparatuan... desastre batetara goazela antzeman dezakezu.

A.— Proiektu berri bat lantzen ari zarete alfabetatzerako.

Euskaraz dakiena potentziatu behar da, ez dakienari erakutsi diezaion

J.K.— Piska bat orientazio berri bat eman nahi zaio alfabetatzeari. Euskalduntzean horma-irudiak erabili izan diren bezala orain alfabetatzeari egokituz metodo bat prestatzen ari da gure didaktika taldea. Zati bat prestatuta dago jada argitara emateko.

A.— Alfabetatzearena. Euskalduntzen jendea badabilela ikusten da baina alfabetatzea ez al doa oraindik askoz ere motelago?

J.K.— Guri gertatu zaiguna da, nahiz eta mogimendua alfabetatzetik hasi gero hor ez du izan herri mugimendu honek jende asko bide horretik sartzea. Askotan erreflexionatu dugu horretaz AEKn baina orain arte behintzat ez dugu aurkitu jendea uholdeka alfabetatzen hasteko biderik. Eta orain, beste erreflexio baten onodoren, eta ikusita ze eragin izan duten horma-irudiek euskalduntzean, eta ikusita hori dela herriarekin kontaktoa lortzen duen modu bat, planteamendua alfabetatze mailan ere hortik doa. Esfortzu bat egiten ari gara problema horri erantzun bat aurkitzeko. Alfabetatzeak ez du bada hemendik aurrera betiko bidetik jarraituko eta ea hori bide bat den jendea ikastera erakartzeko.

A.— Metodo aldetik hori.

J.K.— Kanpaina aldetik ikusten dena da berreuskalduntze honetan, eta hau lehendik jakina den gauza da nahiz eta oraindik errealtatean gauzatu gabe egon, euskara dakiena dela poso handi bat euskaldun izan nahi duenari itsasteko. Euskara dakienak emango dio ikasi nahi duenari. Orduan, euskara dakien horrek alfabetatu egin behar du jakiteko besteari komunikatzen. Teknika batzuk ikasi eta euskararen transmititzaileak izan. Ez familia giroan bakarrik. Euskara transmititu ikasi nahi duen horri.

Euskara dakiena potentziatu behar da ez dakienari erakutsi diezaion.

A.— Kanpaina oso bat izango litzateke hori. Gizarte osoa inplikatzu. Pertsona, sail eta erakunde guztiak lanean jarriaz. EKB...

J.K.— Euskararen prolematikari konponbidea bilatzeko beste biderik ez daukagu elkartuta jokatzeko baino. AEKk ikusten du bide hori eta nahi du guztiok arlo guztietan koordinatzea, horrela aurkituko diogulako soluzioa euskarari.

Joxe MOLLARRI

Antimilitaristek ez dute Kontzientzi Objektzio Legea onartzen

Gerraz geroztiko lehen objektoreak 1958 inguruan sortu ziren.

«Soldaduska eskolaren jarraipena da, gizarterako integrabidea»

1984eko urriaren 11an, Espainiako Parlamentuak egin eta onartu zuen Kontzientzi Objektzioa Erregulatzeko Legea hiru hilabetetako epean jarri behar zen indarrean. Urtarrila osorik pasatu da, eta oraindik ez da bertan arauturiko neurrien berririk sumatzen.

Bitartean 8.000-10.000 objektore irtenbide baten zain daude. Bilboko objektoreek kontatu digute.

Objektoreen egoeraz gehiago jakin nahirik, Bilbon duten bulegora zuzendu gara, informazio bila. Hantxe, militarren kontrako kartelen artean, eta

kanpaina berrirako fotolitoak mahai gainean, objektoreen borroka luzearen zenbait datu eman digute.

«Gerla Zibilaren geroztiko lehen ob-

jektoreak, 1958 urtean inguruan agertu ziren. Momentuko autoritate militarrek hartu eta gartzelaratu egin zituzten, horietariko batzuk bost eta hamar urtetako zigorra bete zutelarik, datu hauek ere ziurtatzeko zailtasunak daudden arren. Orduko objektore gehienek arrazoi erlijiosoak alegatu zituzten, eta maiz kongregazio eta eliza desberdinen partaideak ziren: Jehova Testiguak edo Zazpigarren Eguneko Adbentistak. Gaur egun objektore taldeak Jose

Beunzaren (1970) ekintza indibidualaren geroztik sortu ziren, eta horren ondoren Bartzelonako Camp Sans taldearekin 1975ean, geroago hiri handietan taldeak eratuz.

Jose Beunza orain zortzi urte, 1976an, izan zen askatua, lehenengo amnistiaren ondorioz, eta berarekin batera 1976an Espainiako gartzelatan zeuden 20-30 objektoreak».

1977eko urtarrilean Parlamentuak Kontzientzi Objektzio lege-proiektua egin zuen, bakar-bakarrik arrazoi erlijiosoak alega zitezkeelarik. Lege horren arauera, soldaduskaren orde, hiru urtetako zerbitzu soziala (PSS) bete behar zuten objektoreek. Momentuan objektore deklaraturik zeuden 30 edo 40 pertsonak ez zuten legeori onartu, eta hurrengo sei hilabeteetan, banan banan, denak izan ziren atxilotuak.

Aurrerago, Gobernuak berak, legearen praktika obsoletoaz oharturik, guztiak liberatu zituen, azkenez, urte horretako abenduan lege berri bat ateraz, behin behinekoa. Lege horretan inkorporazio atzeratua erabakitzen zen, hau da, arautegi oso baten zain zeuden bitartean, objektoreak libre gelditzen ziren, impasse batetan.

Urte guzti hauetan haxe izan da objektoreen egoera, aurrerago esan dugun legez, 1984eko urriaren 11an behin betiko legea egin den arte.

Objektzio Legeak ez du inor konbentzitzen

Azken legean, lehenengoz, arrazoi ideologiko eta filosofikoak aipatzen dira, baina objektoreek diotenez, «objektzioa ez da espreski errekonozitzen; exenzio arrazoitzat hartzen da ordea, dioptria gehiegi edukitzea eta ideologia zelanbait parekatuz legearen aurrean».

Legearen sarreran, fraude arriskua egonik, beharrezko neurriak hartu behar direla aipatzen da. Neurri hauek, mutilaren erreferentziak jasotzea litzetke, edo horrela litzatekeela suamatzan da behintzat. Bere herriko komisarian eta parrokiaren zertifikatuak eskatu beharko lirateke, eta CONCn (Kontzientzi Objektzioaren Kontseilu Nazionala) aurkeztu.

«Beraz, objektzioa bakarrik mutil onek, eta tximeleta-zaleek eska lezaketek, baina, jakina, militarren kontrako jarrera politikoa ez da inondik inora suposatzen. Arrazoi bakarra, etitoki armak hartzeko narda da».

Guzti honez gain, legearen hasieran

objektzioa eta soldaduska parekatu behar dela aldarrikatzen den arren, disziplina atalean objektoreekin gorragea da: hiru egunetako faltagatik, zerbitzu soziala egiten dutenei, bi urtetatik sei urtetarako zigorra ezartzen zaie, soldaduska eginez gero, bakarrik hiru urtetako zigorra jausi daitekeen bitartean.

Gaur egun lege honek ez du inor konbentzitzen, ezta AP, PSOE eta PNVeke gazteak ere. Guztiek egin di-

«Datu ofizial hauek ez dira fidagarriak, arrazoi askogatik. Lehena agian, objektore askok ez dutelako beren objektore egoera aitortzen, ez bait dute erreklutapen lekuetan horrelakorik adierazten, eta beraz, profugoen zerrendak gehitzen dituzte. Bestalde, objektore taldeek ere ez dakigu zenbatek egin dioten uko espreski armeei. Momentuan zentso zehatza egiten saiatzen ari garen arren, ez dugu datu orokorrik eskuetan; European gertatzen denez,

Lege herrian objektzioa ez da espreski errekonozitzen.

tuzte inoiz kontrako deklarapenak, baina inor ez du zuzenki kontrako egiteko ausardia hartu, heuren alderdiko buruek Parlamentuan legea defendatu eta onartu egin dutelako.

«Antimilitaristak gara, publikoki aurka egin dugun bakarrak, kanpainak antolatuz. Orain, laster, beste kanpaina bat eratu nahi dugu, baina ez bakarrik soldaduskara joan behar duten gazteei zuzendua, gizarteko maila zabal baturi begira baizik. Erantzunkizun orokorra lortu nahi genuke, baina ez bakarrik zerbitzu militarren kontra, baita gastu militar eta OTANen kontra ere».

Zaila da jakitea zenbat garen

Egun inork ez daki, zehatz-mehatz, zenbat objektore dagoen estatuan, baina orain hilabete bat edo, eta Miguel Roca diputatuaren galdera bati erantzunez, Narcis Serrak abenduaren 31an 6.477 objektore deklaratuak zeudela baieztatu zuen Parlamentuan.

«Soldadutxoek gerra moderno batetan ez dute zentzurik»

Carlos

Ez bakarrik zerbitzu militarren kontra, baita gastu militarren eta OTANen kontra ere.

militarismo kontrako jarrera talde desberdinetan gauzatzen delako: bakezaleak, kristauak, antimilitaristak, ez-biolentoak... Tendentzia horren barruan, objektoreak agian, jarrera zuzenagoa dugu, soldaduskari uko eginez erabaki pertsonala eta zuzenagoa hartzen bait dugu, espetxera joateko arriskua leporatuz. Dena den, militarismo, OTAN eta gastu militarren kontrako borroka zabal horretan, beste askorekin batera, talde bat osatzen dute.

Bestalde, lehen esan dugun bezala, alderdi maioritarietako gazteak ez dira, normalean, kontzientzi objektore taldeetan sartzen, barruan jende liberta-

ria dagoelako, eta ideologia horrekin ez direlako identifikatzen».

Narcis Serraren datuen arabera, ia 2.000 objektore zeuden VI Erregioan (Burgos, Errioxa eta hiru probintziak). Parlamentuan ere, urtero objektore deklaritzen direnen kopurua azaldu zuen, azken hiru urte hauetan behera-kada nabaritzen dela esanez. «Teoriaz datu hauek guztiz fidagarriak izan beharko lirateke, baina ez gara total fidatzen» diote objektoreek.

Bizkaiko taldeak 200 bat objektore du kontabilizaturik, gehiago egongo delako ziurtasun osoz. Objektore talde guztiak koordinaturik daude, noizbe-

hinka eskualdeko batzarrak eta nazionalak eginez, eta barne organizazioa edozein talde alternatiboarena da, asanblada zabalaren bidez erabakiak hartuz.

Francoren konzepzioa aldatuz doa

Soldaduskari dagokionez, orain denbora gutxi aldaketak eman dira. Zerbitzu epea laburtu egin da, eta soldado ehuneko batek bere erregio militarrean egin ahal izango du soldaduska. Neurri hauek premiaren bati (presupuestoak merketzea, onartuagoa izatea...) erantzuten dioten galde-tu diegu objektoreei.

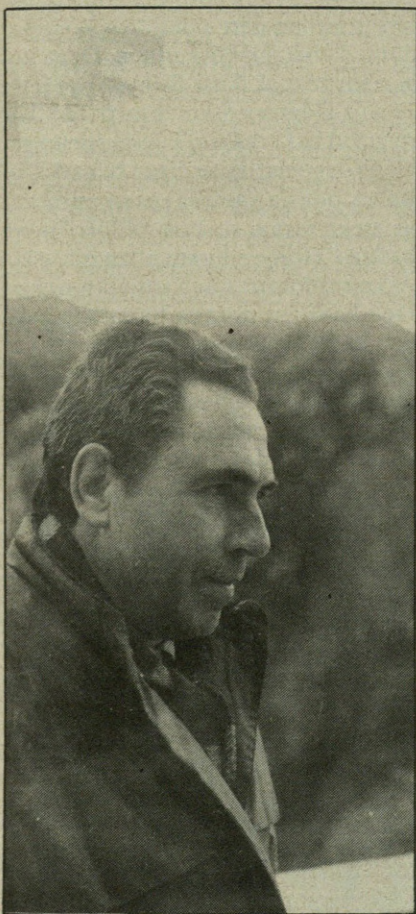
«Egia esan, soldaduskaren funtzioa ez da ejerzitoaren operatibitatearen ikuspegitik ikusi behar. Argi dagoena da ejerzitoaren botere operatiboak errekluteekin oso zerikusi txikia duela: Unitate Bereziak daude, parakaidistak, Dibisio Akorazatua, Eraso Taldeak, Marina eta Hegazkintza, etab, hau da, profesionalak. Soldadutxoek gerra moderno batetan ez dute zentzurik. Soldaduskaren funtzioa politikoa da. Gure ustez, eskolaren ikaskuntza prozesuan sartu beharko litzateke, sistema asimilatzeak azken kurtsoa; jendea balore militarretan hezteko bidea. Gainera, bere funtzioa gizarte osoa ejerzitoarekin binkulatzen da, soldaduskaren bidez. Horrela gizarteari ejerzitoan parte hartzen duela pentsarazi nahi zaio, guztiok dakigunean benetako ejerzitoa ez dela batere herrikoia, arrotza baizik.

Beraz, lege berri horrek oso gutxi aldatzen du. Epe berriak bakarrik hila-betez laburtzen du zerbitzua; beste guttia berdin darrai. Erregioan egiteari dagokionez, erabakia Parlamentutik dator, eta militarrei gehiegi ez zaiela gustatu suposatzen dugu. Heurei beti komeni izan zaie jendea etxetik kanpo edukitzea, daukan ejerzitoaren kontzepzioaren arabera errazagoa delako, esaterako, Bilboko soldado bat ekintza zuzen batetan parte hartu araztea Salamancan, etxean baino. Alegia, barne okupazioa egiten zuten ejerzitoaz, Francoren estiloa segituz. Baina gaur egun ba dute polizia, Goardia Zibila, FOP, COES nahiko, ejerzitoaz baliatu behar izateko».

Laura MINTEGI

Herriaz, gizonaz eta poesiaz Arantzazun

Gandiagarekin, esperantza urratu nahi eta ezinean

«Behar nuen
idatzi, beti gustatu
zaidalako nere
buruarekin
komunikatzea»

Liburu berria argitaratzekotan dela eta Bitoriano Gandiagarekin aspalditik egin nahi genuen solasaldia edukitzeko aukera izan dugu. Gizon gordina dago 1928an Bizkaiko Mendatan jaiotako frantziskotar hau, duela urte pare bat jasandako ondoezak puska bat bajatu badu ere. Eta Arantzazun jarraitzen du klaseak ematen, garai batean ezagutu genuenoi ia hutsa iruditu zaigun Kolejioan. Kafea artuz elkarrizketa egin eta Xabir Egañaren koadroak ikustera eraman gaitu. «Nahiz hanka bana hautsi... jaioko dira berriak». Terrazatik, zerua goibel eta Elgea mendiko pagadiak ilun. Zuri-zuri dator euria Bizkai aldetik.

ARGIA.— Mundutik aparte, Arantzazun, baina urrutitik bederen munduari so egiten dion fraile batek idatzia da zure lehen poema liburua.

BITORIANO GANDIAGA.— Nereztako “Elorri” pasatu zen eta ez naiz bueltatuko “Elorri”-ra sekula santan. Eta berdin esan nezake “Hiru gizon bakarka”-z ere. Hor dago baina ni ez naiz bueltatuko horra.

Nireztako orain arte egin dudan gauzarik onena horixe da. “Elorri” bere sinpletasunetik partituz. Liburu erlijioso bat, edo literatura erlijioso bat dela esan genezake. Arantzazun dago zentratuta barruan duen muin guztia, orduko begirada oso laburrez, mendi horiez harantz ez bait genuen ezer ikusten —bueno, ni joaten nintzen mendi horien puntetara ikusteko zer zegoen beste partean, Artzanburu eta Gaboño eta oso maiteak nituen mendi hauek, hortik ikusten nuen beste mundu zati bat, mundua ez zela bukatzen horretan—. Ez genuen periodiku bat irakurtzen eta ezin genezakeen irakurri. Ez genuen irratrik entzuten eta ezin genezakeen entzun. Telebistatik eta zer zenik ere ez. Orduan testu liburuak, literaturako liburuak eta nondik edo handik lortzen genuen literaturako errbistaren bat. Hor bukatzen zen gure mundu guztia.

Orduan nonbait behar nituen erroak bota. Eta erroak bota nituen

hemen. Eta hau hartu nuen zentruzat ingurua ukatu gabe. Hemengo bi-bentziak dauzka liburu horrek. Espirituari buruzkoak eta bai materialak ere. Mila gauza sinbolikoak dira. Erlijio bisioa bera ere sinpleegia da mila puntutan. Nik kenduko nituzke baina ez noa kentzera ze egia horixe da eta ni egirik ez noa kentzera, ze kenduko banitu sinplekeriak “Elorri” beste gauza bat izango litzateke.

A.— Lehen liburuaren ondoren isiltasunean murgiltzen zara, eta puska batean ez da Gandiagarik inondik auzaltzen.

B.G.— Nik “Elorri” egin eta gero utzi egin nuen, ze esan zidaten liburu sinbolista zela, sinbolismoa pasaturik zegoela mundu honetatik; orduan poesia soziala zegoela ernetzen eta indar hartzen eta... Gauza tranotxatu bat bezala ipini zidaten “Elorri”. Orduan nik egin nuen neure buruaren karikatura: «Hasten bahaiz idazten, edo jarraitzen baduk idazten heuk dakan moduan, pasatutako norbait haiz hi, garaiz kanpora ari haizen norbait. Kalabera bat esate baterako. Hildako bat. Gizarte berri batetan heure mezu eta heure formarekin ari haizena. Hori beldurgarria duk benetan». Eta orduan utzi egin nion idazteari; bueno, utzi ez nuen egin, jarraitu nuen idazten baina nereztako jadanik.

Behar nuen idatzi, beti gustatu zaidalako nere buruarekin hitzegitea. Nere buruarekin komunikatzea.

Hamar bat urte hola pasatu ziren. Niretzako idazten nuen... Behar nuen idatzi... Paper zuri horren aurrean, nere kontzientziaren ispilu beltza bezala ipini hori, eta hor isladatuz joan nere sentipenak, esankizunak, iritziak, ikuspegiak etabar. Hori egiten jarraitzen nuen.

A.— Eta Jorge Oteiza azaltzen da Arantzura, bere apostoluak egitera.

B.G.— Zorioneko Oteiza agertu zen hemen eta harengana hurbildu ginen. Ginen dinot, niz kanpo beste mordo bat ere inguratu zitzaiolako. Baina oso gutxi geratu ginen Oteizarekin ze Oteiza asko konprometitzen duen gizona da, asko esijitzen duen gizona. Orduan galdetu egiten zuen: «Eta zuk zer egiten duzu?». Eta nik «moralala ematen dut». «Ederki. Morala ematen duzu zuk? Eta zu euskaldunaren moralari buruzko iritziak kezkatzen al zaituzte? Ze ikuspegi du moralari buruz euskaldun jendeak...» etabar. Era berdinean galdetzen zion teologia fundamentalak esplikatzeko zuenari ere. Ea fedeari buruzko euskaldunen iritzi edo portaera... Mamu bat bezala. Nori bururatu behar zaio moralak euskaldun ikuspegitik, teologia fundamentalak euskaldun ikuspegitik... Musika jotzen zuena, organista, euskaldun ikuspegitik. Gauza guztiak ziren horretara. Orduan, behin galdetzen bazion norbaiti horrelako zerbaitea erantzuna ezezkoe baldin bazen hura nekez urreratzen zitzaion Oteizari. Oteiza lagunak galduz joan zen.. Eta orduan joan nintzen ni urreratuz. Aurreragoko jendeak aldegiten zuen neurrian aurreratuz.

A.— Hor kokatu beharko dugu “Hiru gizon bakarka” liburuan Oteizaren ahotan jartzen duzun hura: «Baina zer paper-saski ta sasko/ Euskal Herri ez al dago/ paper-saskiz hutsik asko».

B.G.— Bai, galdetu zidan ea idatzi egiten nuen —lehenagotik ezagutzen ninduen. Ameriketara ezagutzen zuen nire osaba baten bitartez—, eta ea idazten nuen. Eta nik ezetz eta baietz. Ezetz kanporako. Baietz neretzako. Gauza batzuk esan nizekion, desegin ere egiten nituela.

Ikaragarri interesgarri suertatzen zitzaidan eta nahi nuen Oteizarekin adiskidantza bat eduki. Ez nuela idatziko baina nahi bazuen bere lanari laguntzeko edo giroa egiteko ba Mitxe-

lenaren Euskal Poema letuko niola, eta kantatu ere bai nahi bazuen. Ezetz, berak, kontsuelorik ez zeukala horrekin bakarrik eta nahi zuela nik idatzia izatea. Oso interesgarria zen Oteiza niretzat eta hori ez galtzearen hasi nintzen idazten. Eta idatzi behar nuen bi hizkuntzatan: euskaraz, eta gero kastellanoz berarentzat. Gero, hori bai, irakurri arazten zidan lehenengo euskaraz eta gero kastellanoz entzuten zuen eta gero berriro euskaraz irakurri behar nion. Eta horretara idatzitako liburua da “Hiru gizon bakarka”.

A.— Aldaketa haundia ikusten da lehen liburutik bigarren horretara. Euskal herria bera ere arras aldatua zelako agian.

B.G.— Tarte horretan politika aldeetik ETaren fenomenoak ere badago. Ni banengoen ikututa eta kezkatuta kanpoan ikusten nuen kezka edo bizikizunez edo, ze ja ordurako igandetan behintzat, irten egiten ginen hemen-dik eta joaten ginen meza ematera hara edo bestera, eta gauzak entzun, ikusi etabar... Bai, bai... Ez dago “Elorri”ko ikuspegia. Hor azaltzen dena erabat diferentea da. Lehen komentuko lau paretan artean bizi ba-

nintzen jadanik inguruan neukan giza jende, giza sentipen etabar nagusitu zitzaizkidan. Nahiz eta gogoz eta kezka eta frakasoz eta enteratuz joan nintzen eta horiek denak pilatzen ziren barruan. Eta behin idazten hasiz gero bakoitzak bizi duenetik idazten du —bueno, idatzi daiteke bizi ez duenetik ere, baina ez neukan zergatik idatzi bizi ez duenetik—.

A.— Aresti bezalako pertsonalitate gogor batek ere eraginik izango zuen.

B.G.— Nahiko goiz ezagutu nuen nik Aresti, 56ean edo. Eta Arestik botatzen zituen nere poesiaren kontra... puntada batzuk bota zituen. Dena dela, nahi duenak ikusi, formaren aldetik ez naiz aldatzen asko “Elorri”tik “Hiru gizon bakarka”ra. Poesia suelto gehiago dagoela “Hiru gizon bakarka”n. Baina poesia sueltoa, esan nahi dut idazteko forma sueltoa, “Elorri”n ere badago. Hori esplotatu nuen nik asko. Askok esplotatu nuen umetan nekizkien kantuen doinua hartu eta asko han kantableak dira. Eta horrekin oso jende gutxi konturatu da. Nik sarri tontor horietan eskribitzen nuen, baina kantuz eskribitzen nituen. Orduan Aresti... Hor dago Mitxelena ere, nik

ez dakit zer zor diodan bakoitzari. Egia esan oso gustora emango nioke nori berea baneki bakoitzari zer. Esan dut Oteizarena, Oteizak behartu egin ninduen. "Hiru gizon bakarka" rako Aresti irakurria neukan. Inkonszienteki izan da inflentziarik izan baldin bada.

A.— Bera ere frantziskotar izaki, Salvatore Mitxelena ezagutuko zenuen.

B.G.— Are eta gutxiago. Horren obra irakurri genuen, «Arantzazu euskal poema», Oliten. Zazpi ginen talde batean eta tranpaz irakurri genuen. Habitopean gorde poema hori eta sasiarte batetara joaten ginen eta han kantatu egiten genuen, Felix Bilbao ipintzen zien musika poemei. Behin maisuak harrapatu egin gintuen eta beste zenbait gauzaren artean zera esan zigun: «Los cantos vascos son tristes...». Nik ez nenkien zer esan, baina banengoen horrekin zerbait lotuta eta esan nion: «...pero son verdaderos».

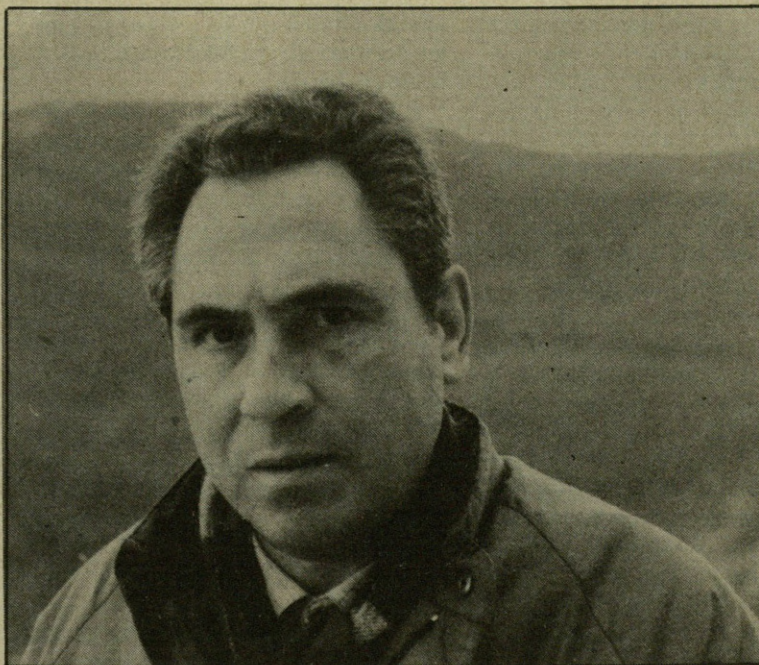
Hor irakurri genuen eta gero hemen ere bai. Baina nik pertsonalki ez nuen Mitxelena ezagutu. Bitan egin genuen hizketan eta bakoitzean bost minutuz edo.

A.— Eta "Hiru gizon bakarka"tik "Uda batez Madrilen" obrara. Hor ere jauzi galanta badago, bada...

B.G.— Nik neuk ere ez dakit ze tarte dagoen hor ere. Ez naiz gogoratzen, nahastu egiten dut. Nik dakidana zera da, «Uda batez Madrilen» txiripa bat dela «Hiru gizon bakarka» izan zen bezala. «Hiru gizon bakarka» Oteiza ez balitz ez zen jaioko.

Orduan gertatu zen, nahiko nekaturik ere banengoen eta, teologia nahi nuen berritzatu. Madrilen ikastaro batzuk ziren eta Cisneros estudianteen etxea izendatu zidaten egoteko. Han hasi nintzen enteratzen eta ikusten zer programa zegoen teologiari buruz kurtsilo horietan. Lehen ikasitako teologia berbera zela ikusi nuen, izen batzuk aldatuta. Ez zidala zerbitzen. Teologia hortik piskabat banekiela eta nik ikuspegi berriak nahi nituen ikusi. Leiho berri batzutatik ikusi nahi nuen teologia. Eta dezepzionatu egin nintzen. Animoa galdu nuen.

Horrek dezepzionatu egin ninduen bezala Madrilek ikaragarriko zirrara sortu zidan. Sospetxatzen ez nuen bezalako hiritzar bat. Ez nenkien zer esaten zidan. Zerbait esaten zidan edo. Nik esaten nuen «inpresio hau nola islada nezake...».

Madrilek zerbait esaten zidan. Nik entzun egiten nion. Baina nik ere zerbait esan nahi nion Madrili. Ikusten nuela, esate baterako. Madril ageri zitzaidan neri. Nigan errelejo bat sortzen zuen. Orduan nik esan nahi nion Madrili ikusten nuela, entzuten nuela, banenkiela zerbait esaten zidala. Hori sortu zen bion artean; Madril eta bion artean. Eta hasi nintzen idazten, bere formak, bere itxura, bere tankera... entzuten nuena... ikusten nuena... Orduan nire borroka zen han ikusten nituen gauzak, bizi eta ulertzen nituen gauzak idaztea. Paperean ezartzea. Inork ulertzeko moduan hori irakurtzen zuenak nere bibentzia berbera jaso ahal izan zezan. Honela sortu da. Txiripa bat da.

**«Euskararengana-
ko maitasuna
badago, baina
premia hilda
dago»**

A.— Orain berriz laster argitaratze-ko omen duzu laugarren liburua.

B.G.— Laugarrena ere beste txiripa bat da zeren ezbehar bat izan ez banu ez zen jaioko inprentan dagoena. Gai-soaldi gogor bat izan nuen, infarto batekin-eta. eta sikiatrari ere bisita egin behar izan nion. Eta hark esan zidan denbora galtzen ikasi behar nuela. Orduan, denbora galtzea niretzako idaztea zen. Hori bai, sentsazioa nuen... ez dakit, lapurretan bezala idatzi dudala askotan. Beste gauza bati zor nion denbora ohoztuz. Inpresio hori badaukat; lapurretan egin dudala.

A.— Komentua ezagutzen duenak badu lapurreta sentsazio horren berri, baina askok ez dute ulertuko. Zeri lapurtu denbora?

B.G.— Nere eginkizunei. Esatebaterako teologia ikasi beharrean idatzi. Eta egin beharreko beste gauza batzuk egin ordez idatzi. Hori lapurreta bezala da. Beraz, stress arazo bat zela eta eskulanak eta lan asko kendu egin zidaten, euskarazko klaseak bakarrik utziaz.

Eta lasai lasai lasai, nere buruarekiko batere obligaziorik gabe, espansio bezala, eta behar nituen esplikatu nere barruan orduan bizi nituen horiek, gaitza sortu zidaten gauza horiek.

Kontutan eduki behar da pertsona

banaizela, fraile ere banaizela, apaiza ere banaizela, irakasle ere banaizela eta gero tipo nere moduko bat ere banaizela. Hor kakao bat sortzen da negargarria. Elkar txokatzen dute askotan naizen gauzek heuren artean. Orduan nik hartzen nuen papera eta poliki poliki kezkaren bat etortzen bazitzaidan kezka hari buruz idazten nuen. Psikiatraren aurrean banengo bezala.

Hor sartu ditut, beraz, sikiatraren-gana joateko eman zidaten agiria, eta berak esandako gauzak ere bai batzuetan, nire kezka, nire bizitzako frakasoak, bizikizunak... Azkenetako gauza bat Real Sociedad bascongada de Amigos del País-en kontrako zerbait da. Euskararen hilobiratzerakoan denok joango gara lantuan, eta kanposanturako bidean ikaragarritzko komitiba joango da eta han egongo dira R.S.B.A.P.-ekoak ere, arrosa zurien petaloak boteaz.

A.— Euskararen hilobiratzea, beste egun batean ere aipatzen zenigun Herri honen etorkizuna zein beltza ikusten zenuen, jende idealista gutxirekin,

anaiak anaien aurka... Gauzak konpontzen ari direla esan zaigu, ordea, behin eta berri.

B.G.— Begira, gauzak aldatu dira superfizialki, eta komeni zaigu sines-tea gauzak aldatu egin direla, baina barrutik ez gaude oso seguru aldatu diren ala ez diren. Gure etorkizuna oraindik ez dago garbi, nik ez dut garbi ikusten.

Ni euskaldun ximple bat naiz, eta badakit Euskal Herriaren zati haundi bat jadanik hil dela. Euskarak berak ez dauka zergatik bizirik jada. Gure gurasoen garaian ez zitzairen haiei euskararik egin, euskara debekatuta zegoen. Orduan guk bagenuen arrazoia bat euskara egiteko, gurasoak bizirik genituelako, haiekin komunikatzeko, haiei esperantza emateko. Gaur egun denok dakigu nahiko katellano, eta euskara romantizismo bezala edo ikusten dut. Egia da, nik nere bizitzarako behar dut euskara, eta ni bezala euskara behar duten «kapritxosoak» lagun ditut, Txillardegi bat, bat esateagatik.

Euskararenganako maitasuna badago, baina premia hilda dago. Eta hala ere euskarari eutsi behar diogu, geure herritasunaren gauzarik garrantzizkoena bera delako.

A.— Baina euskarak zentzurik izango badu eta aurrera aterako bada Herriak ere aurrera atera beharko du. Nola ikusten da Euskal Herrian dabilen borroka mendi honetatik?

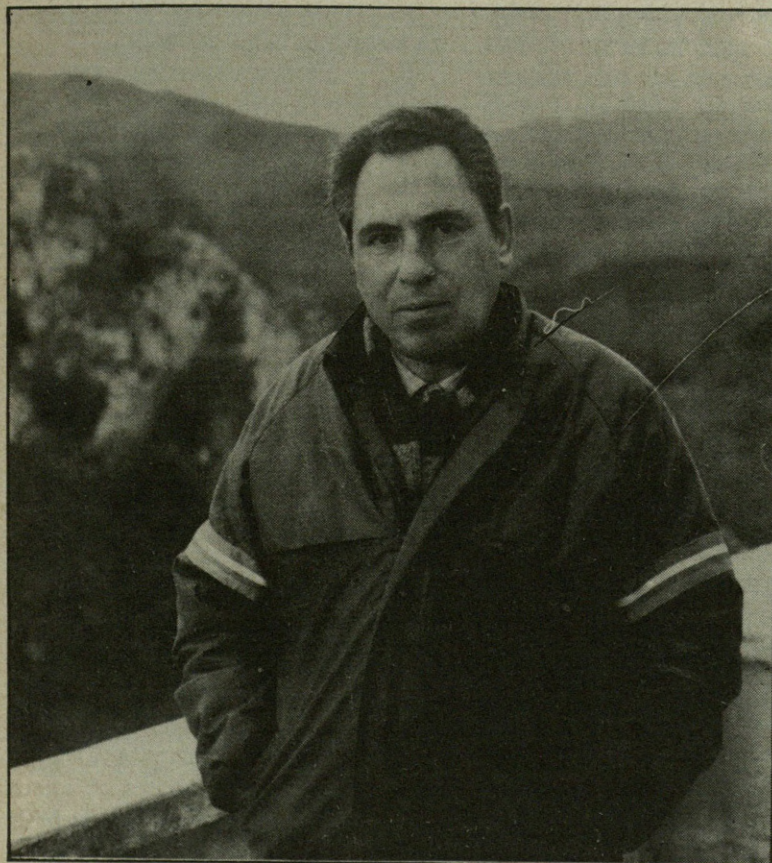
B.G.— Damu naiz bururapen asko ez idatzia. Ez ditut idazten zauritu ez nazaten. Baina sekula ez dut espero izan Madriletik inondik inorako miraririk etorriko zitzaigunik. Egitekotan geuk egin behar dugu, opa duguna geuk irabazi behar dugula. Madrilek sekula ez du konprentsiarik izan gureganako.

Gu Euskal Herriaren barruan ere gu gara, e? Hemen arlo haundiko jendea dago, eta beste interes batzuk bizi ditu, eta guk euskaldunok beste ilusio batzuk ditugu. Eta badakigu Madrilek ez digula ezer emango, ezta justoa dela demostratuta ere.

Horrek ez die ardura Bilboko jauntxoei eta. Sei milioitik gora dauzkan pertsonari, inori ez dio axola euskaldunen gogoak. Bi herri bizi gara hemen, Baskongadasetan: Espainiarekin batuta edo bateratsu doan sail bat, eta hil nahi ez duen edo bereari eutsi nahi dion sailtxoa. Gu hemengo indioak gara. Eta indioari latifundistagandik ez datorkio ezer. Hemen ere sartuta daude multinazionalak-eta. Guri multinazionaletatik ez datorkigu ezer, eta horiekin elkartuta daudenetatik ere ez.

Hortik itotzea besterik ez dator. Total, beste asko ere ito dira eta gu ere itoko gara, bakarrik gu itotzen ari garela jakinik itoko garela, hori da txarra, konszienteki itoko gara. Ni ez naiz politikoa, e? Nik hemen bizi den hondarra maite dut, arbolen izenak, iturrien izenak, harrien izenak, hemengo mundutxoa ulertzen dituen. Baina ez gaituzte aintzakotzat hartzen.

Barkatuko didazue hain gauza ilunak esatea, baina nik hola ikusten dut gure Herriaren errealtatea. Ez dakit esperantza nondik urratu. Oraingoz ikusten dudana zera da, bakoitzak hel diezaiola bere kandelari eta bere makilari. Eutsi, zutik egoteko gauza den arte. Sortuko dira berriak.

**Iñaki URIBI
Pello ZUBIRIA**

LAN HITS BATEZ ABISU

Itxaro Borda, Oraartarrak, Donostiako «Susa» etxean egin lana erosi dutenei jakinarazi nahi diet fermuki:

1.— Erran merranki horietan ene kondu agertzen direnak ez direla nihundik ere nik idatziak. Beste errespeturik baitut beharrik Herriarentzat eta Elizarentzat.

2.— Jukutria hori ene beltzteko egin dela kontsideratzen duDala, publizitate gehiegi egiteaz ez banintz beldur, zuzentasunak eskatzen duen bezala, auzitegirat jauki bainitzake lan hits horren egilea eta argitarazlea.

Ala batzuentzat denak haizu dira fama zerbait ahal nolaka bildu beha-

3.— Lan horren edertzen eta gomendatzen arizan direnek agertua dutela noren partez ari diren andere Bordaren laguntzen jorratze lan horretan. Baitakigu nork dituen poxulu hor, alegia deusik ez, trufatuak eta zikinduak diren abertzaleak.

4.— Arrakasta garbirik ezin ukanean, handik eta hemendik besteen apaltzen ariz, fama eta botere gosenen balentriek ez dutela nehor edertzen edo maitagarritzen.

Ala azpi-jokoak ditugu lege eta Euskal Herriaren aintzinarazle.

Badira hola, zangopetarat igorri «hordago» trufari batzu sudurrerat «kanta» hartzen dutenak.

Manex PAGOLA

ANTZERKI MUNTAIETARAKO DIRU-LAGUNTZAK EZ DAUDE KONJELATURIK

Jaun agurgarria:

Zuk zuzentzen duzun astekari horretako 1146. alean, TXUTXUMUT-XUKA orrialdean «Iazko antzerki muntaietarako diru-laguntzak konjelaturik» nota idatzi duen pertsona oker dagoela esan beharrean gertatzen naiz.

Nahiz eta urte honen hasieran ekaitz gogorrak izan, Eusko Jaurlaritzako diru-laguntzak ez dira konjelaturik geratu. 20 miloitik 16,5 banatu dira eta proiektua bukatzeko falta diren hiru antzerki taldeei (Akelarre, C. Gallo eta Geroa) aurkeztu zuten egitaraua betetzean emango zaie geratzen den dirua eta 1984.ka Azaroak 17an informeak aurkezteko epea jarri

bazen ere, bidali ez zuten taldeei beste hilabete bateko denbora eman zitzaizen. Epe hau ez zen inoiz antzezteko jarri, baizik eta informeak aurkezteko.

Bukatzeko, 20 miloi hauek Euskadiko Antzerki Zerbitzuko Eritzi eta Balorazio Mahaiak bere garaian erabaki zuen taldeei zuzendu eta zuzenduko zaie.

Nota hau kontutan hartu eta argitaratuko duzun itxaropenez, agurtzen zaitu.

Eugenio AROZENA

(Eritzi eta Balorazio
Batzordeko Idazkaria)

ASTERO ARGIA ZURE ETXEAN

ARGIAREN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK

HELBIDEA Telefonoa

Herria Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala Zenbakia

SINADURA

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner

donostia

271050 eta 270447

Prentsak atera zuen notizia: Gipuzkoako Ikastolen Federazioak irailetik aurrera gurasoei kuotarik ez kobratzea erabaki omen dute. Milioi asko eta asko aurrerratu omen dizkiote jada administrazioari eta hauek ikastolari dohantasuna zot diotela. Filtrazio hori zela eta prentsaurreko bat eskaini zuten Paulo Agirrek eta Antonio Kanposek (eskubitakoa). Berria egia zela eta erabaki hori Ikastolen Batzorde Orokorrak behin onartuz gero aurrera aterako zela. Gobernuari gainera Pedro Mendietak —Garaikoetxearen gobernuko kontseilari ordea hezkuntzarako— iaz esandako hitza betetzea eskatzen diote. Mendietak esan zuen 1985.eko irailetik aurrera publikoak izango zirela ikastolak. Egunotan berriz esana du irailean zaila izango dela dohantasunarekin hastea. Datorren urterarte zain egon beharko dela. Ikastolek ordea ez dauate oraingoan inoren promesetan fidatzeko asmorik. Susmoak daude PNV-PSOeren arteko paktoak rebajak ekarriko dituela ikastolentzat. Zuloak haundiak dira eta egoera benetan larria. Gauza guztiauek aurrera joatekotan estutasunetan sartuko litzateke Gasteizko gobernu berria. Ikastolen egoera hain larria izanik hainbeste urtetan barrena orain ematen du aterako direla lozorrotik. Ardantzaren gobernuari tokatzen zaio erantzutea.

berriak

Sabin

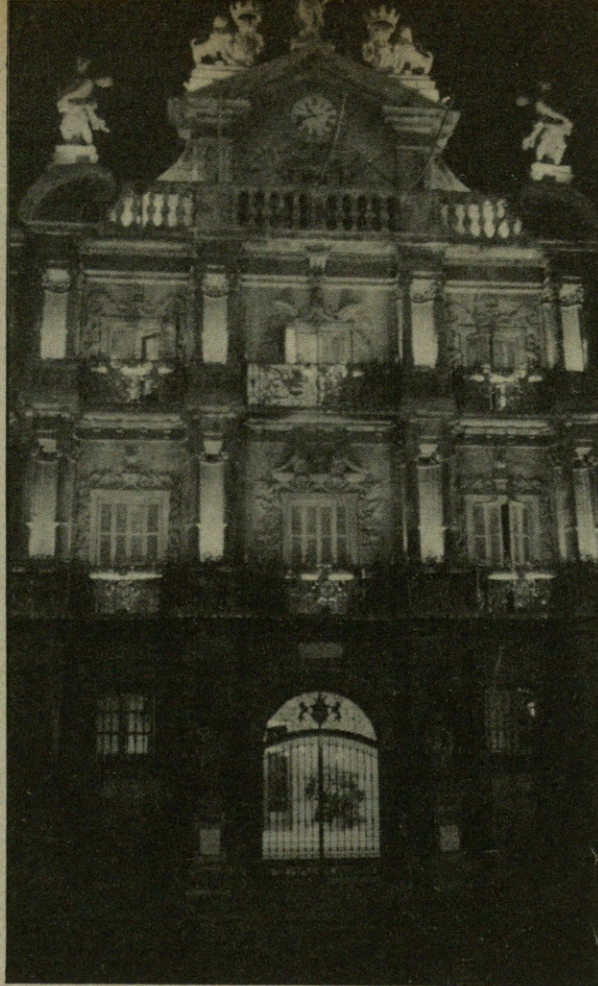
Fernando Pessoaen "Marinela" Joseba Sarrionandiaren lumatik.— Aspalditik iragarritako —Durangorako-edo kaleratze-kotan baitzen— liburua dugu Fernando Pessoaen "Marinela" antzerki-lan hau. Joseba Sarrionandiak eman du euskaraz, prologo bat eta zenbait oharrez lagundurik, testoa jatorrizkoan eta euskarazkoan agertzen delarik. "Susa" saileko 12.a egiten du liburu honek. Egilea beraren ustetan antzerkia baino "drama estatiko" bat da hau; eta bertan poesia eta filosofiak ere parte haundi bat dauka. Jatorriz "O Marinheiro" izena duen obra hau Pessoaen obrak osatzen duen sare zabalaren lehen lokarrietan dago itzultzailearen ustez; eta obraren epilogo gisa erantsi dituen oharren bidez obra zabalago horren berri izaten has daitekeela dio. Obrak darion kutsuari oso ederki egokitzen zaion hizkera erabili du Sarrionandiak, hein berean antzerki-lan hori ulertzeko datu ugari eskeiniz.

"Ttu Ttuá" aurrera: 0,3 zenbakia.— Durangotik hona ez dira, dirudienez geldirik egon "ttutualariak", eta 85.eko negurako izendatzen duten zenbaki berri bat kaleratu digute berriki, berek 0,3 izendatzen dutena, eta orainarteko laugarrena dena, oker ez bagaude. Urtea agurtzen duen lehen aldizkari literarioa izatearen meritua daukate, baina hori ez da zenbaki berri honek eskeintzen digun gauzetarik aipagarriena, ez. Aldaketa nagusia formatoan eman dute, piskatxo bat txikituz; bestalde, maketazio eta itxura orokorrari ere kasu egin diote, eta aurrekoekin gonbaratuz gero

aurrerakada itzela egin dutela esan behar, oraindino topea jo ez badute ere, noski. Mamiari gagozkiolarik, aurrekoen ildotik jarraitzen dira: poesia, saiakera, ipuina, itzulpena tartekatuz, eta kolaboratzaile edota partaideen artean, ohizko izenekin batera berri zenbait ere plazaratzen delarik Bilbon kaleratzen den literatura aldizkari honetan.

35 argitalpen kaleratuko ditu «Principe de Viana»k.— Nafarroako Hezkuntza eta Kultura kontseilariak jakitera eman duenez, bertako Diputazioaren babespean dagoen «Principe de Viana» instituzioak hogeitamabost argitalpen kaleratuko ditu 1985. urtean. Lan guzti horiek argitaratzeko 65 bat milioi destinatutik dauzka, horien artean lan monografikoak, aldizkari zientifikoak eta antzekoak kaleratuko direlarik. Argitalpen bakoitzeko kasik bi milioi ez da presupostu makala, ez.

«Edertrak», bikoizketa-etxe berriaren aurkezpena.— Jakin bagenekien laugarren bikoizketa-etxe bat kaleratzear zegoela, eta dagoeneko beren asmoak eta nondik norakoak agertuak dituzte Bilbon egindako prentsaurreko batetan: «Edertrak»ekoak 25 bat lagun dira baina beste hainbeste jenderentzat lanpostuak sortuko dituen enpresa osatzekotan abiatu dira. Telebistarako bikoizketa egiteko propio baliapide egokiak izan arren, beren ekitaldia bideo, grabazio eta ikus-entzunezko komunikabideekin zerikusirik daukaten lan guztietara zabaldu nahi dituzte ateak.

Iruñako Udalak euskararen eragile berriki izendatua

J.I. Azkona: «Euskarak guneak berreskuratu behar ditu»

A.— Zer nolako izan ziren oposizioak? Euskaraz egin al zenuten?

J.I.A.— Gehiena euskaraz izan zen. Hiru atal ziren, lehenbiziko biak, teoriko eta praktikoa euskaraz egin genuen. Hirugarren atala, psikoteknikoa hain zuzen, erderaz. Tribunalaren beste kontua da, gehiena euskaraz eginez gero tribunaleko batzuk ez zekiten eta puntuak ematen zituzten igual. Dena den pasatuta dago eta ez du merezi gehiegi hitzegiteak honetaz, abenduaren erdian sartu nintzen lan egitera.

A.— Zure ardura berri hau Euskarazko Zerbitzua bezala planteatuta dago?

J.I.A.— Ez, plateamendua ez

Euskal Herriko beste zenbait tokitan bezalaxe, Iruñeako Udalak izendatu du dagoeneko euskararen indartze eta garapenak arduratuko den pertsona. «Dinamizador» berriaren ahotik jakin nahi izan dugu nola ikusten duen bete behar duen eginkizuna. Jose Ignacio Azkona, iruñear euskaldun gaztea da zeregin honetaz arduratzeko oposizioak gainditu dituen. Oposizio hauek, hain zuzen, dira gure lehenbiziko gaia.

da horrela. Euskara da beste arlo handiago baten eraketaren barruan dagoen atal bat, ez dago Euskara Zerbitzua bezala enfokatuta. Elkarlanean ari gara hemen, «Area de Promoción Ciudadana» sailaren barruan, ekipo bat osatuz, «Dinamizador Cultural» bat, soziologo bat, kirolaz arduratzen den beste bat, eta «Servicios Sociales» en arloko beste ordezkari bat. Orain sartu behar da ere pedagogo bat ekipoan. Norberak presupuesto bat dauka eta presupuesto horren banaketaz arduratzen da, gero Udalaren «Comisión Permanente» delakoak onartu behar duena. Erizpideak ere denon artean eztabaidatzen ditugu. Ekipo

honetan gaudenon artean izu-garrizko giro ona dugu.

A.— Zu sartu zinenean, 84ko bukaeran hain zuzen, bazenuen 25 milioitako presupuestoa. Zer gertatu zen diru horrekin?

J.I.A.— Bai, denok espero zuten kordinadore berriak presupuesto osoa gastatuko zuela 15 egunetan. Bakarrik irakaskuntzari ematen zaiona zegoen gastatuta (AEK eta AEK barruan antolatuta ez dauden beste gaueskola batzu). Nik ez nuen egokia ikusten 15 egunetan diru guztia gastatzea ongi pentsatu baino lehen. Ni sartu baino lehen ere diru hori hor zegoen eta inork ez zuen banatu. Ez dut uste aurrekoek egin ez dutena nik egitea nere erresponsabilitatea denik, inolaz ere. Dena den zenbait ekintza egiten saiatu nintzen. Batzu onartu zizkidaten eta beste batzu ez.

A.— Postu honen eginkizun zehatza zein da?

J.I.A.— Lehenbizikoa, edo ospe handiena duena Tolosakoa da. Donostian ere badago Euskara Batzordea, orain tekniko bat jarri behar dute. Gero Eibarren, Laudion... Hasi ginen egiten bilera batzu, segidarik izan ez dutenak. Dena den nik batzurekin kontaktorik izaten dut. Kike Amonarrizekin esate baterako. Bilerekin segitzeko asmoa badago.

A.— Badago alde handirik Tolosan egiten dena hemen egiten denarekin konparatzen badugu? Edo eta beste hitzetan esanda, zer moduzko harrera sentitzen duzu euskararekiko Iruñako Udaletxean?

J.I.A.— Nik orain ikusten dudana ezberdintasun nabariena Tolosan edo Donostian askoz ere garbiago dagoela euskararen alde egin nahi dutela hemen baino. Borondate politikoa askoz garbiago dago han. Plateamendu mailan, hitzetan behintzat Tolosako Batzordearen eginkizuna Tolosa berreuskalduntzea da, esate baterako, hiru edo lau pertsona daude horretan lanean Tolosan, presupuesto handiagoak dituzte... Helburu politikoak ere garbiago daude. Hemengoak ordea ikusteko dago.

A.— Esaiguzu orain zenbateko presupuesto dagoen hurrengo urterako eta zernolako ekintzak ikusten dituzun premiazkoenak.

J.I.A.— Presupuestoa datorren urtean 25 milioitakoa da, iaz bezala. Lehenbiziko egin-beharra eritziak finkatzea da, planteatu zein gauza egin behar den, euskarari zein tratamendu eman behar zaion. Gauzarik inportanteenetariko bat litzateke, hasiera batean, euskararen aldeko mugimendua koordinatu Iruña barruan. Ez dut uste alde horretatik hemendik gauza handirik egin behar denik, hor funtzionatzen ari diren taldeei bultzada, laguntzak, babesa eman edo koordinatzea ez bada. Ba beste eginbehar zuzen bat kanpainak egin edo burutzea litzateke. Horretarako behar da estudio bat egin, hau da, Iruñako euskaldunen egoera errealaz aztertzea, politika linguistikaren plangintza egiteko ongi jakin behar da nondik abiatzen garen. Zoritzarrez Burlata, Antsoain, Billaba eta beste Udal batzu, administratiboki Iruña ez direnak ez lirateke estudio horren barruan sar-

tuko. Beraz estudioa ez da oso osatua izango, bertako jendea administratiboki ezik, gainerako gauza guztietan iruñarrak bezala bizi badira ere. Horregatik gero proposamena egingo diet beste udaletxeei lan bera egiteko, elkarren artean konplementatzeko. Lanaren lehen atala euskaldunen multzoa aztertzea litzateke; zenbatzea, adina, maila ekonomikoa, ogibidea, sexoa etabar. Bigarren «estudio de actitudes» izango litzateke, hau da, Iruñako biztanlego osoak euskararekiko duen jarrera edo eritzia aztertuz. Hirugarren atala litzateke aurreko guztia oinarritzat harturik, politika linguistikoko bat proposatzea. Gero, bestalde, Administrazioaren jarrerak zer nolako inportantzia duen hizkutzaren berpiztean —edo galtzean kasu honetan bezala— ikusita, planteamendu linguistikoa egin beharko zaio Udalari, euskaldunen eskubidea zaintzeko (hiriaren izena bera,

bandoak, euskara hutsez egiteko posibilitatea Udaletxean, errotulazioa, funtzionariak euskaldundu lan ordutegi barruan...)

A.— Nahiko zaila ikusten da euskararen barneratze hori Udaletxean, horrek suposatzen duen diruarekin, beste gauza batzuen artean...

J.I.A.— Gaia serio hartuz gero ezinbestekoak dira aurrean esandako pauso guztiak betetzea. Bestalde gauza inportantea da gure euskaldunak berreskuratzea, euskararen toki fisikoaren hedapena lortu, sektore sozial ezberdinak erakarri euskararen arlora, balorapen soziala eman. Horretan kaleko ekintzak, tertuliak etabar sartuko lirateke. Proposamen aldetik eremua zabala da. Ikusiko dugu noraino hel daitekeen.

Eremua zabala da, dudarik gabe. Ea zer edo zer egiten uzten dioten.

J.A.

Ikastoletan ez da kuotarik ordainduko datorren urtean

« Milioi asko aurreratu dizkiogu administrazioari »

Prentsaurrean jasotako hitzak ekarri dizkizugu hona beraiak, eta beraien tonoa, izango direlako gehien argituko dutena ikastolen egoera beltzaren azpian egon daitekeena. Hone-lahi hasi zen Kanpos:

«Zuetako batek, ikusirik he-men bilera nahiko inportante bat izan zela joan den asteen, hurrengo asteen galdetu zidan ea zertarako zen bilera hura eta ze erabaki hartu genituen. Nik noski berari esan nion, publikatu zen eta hortik atera da. Notizia plazaratu da eta horri erantzun bat eman beharra gertatu zai-gu».

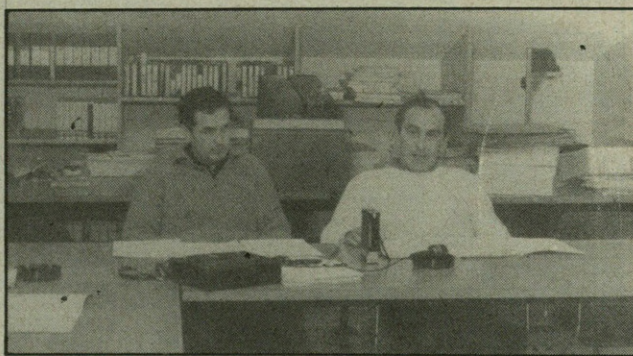
«Gure prozesua izango zen, beti izaten den bezala, aurrena Talde Bateragilea bildu, gero Batzar Orokor bat egingo genuen, eta Batzar horren ondorio izango litzateke notizia kaleratzea. Hala ez da gertatu. Notizia kalean dago eta erantzun behar-koko diogu erantzun behar den eran».

Erabaki zahar bat

«Aurrena esango nuke hau ez dela momentuko erabaki bat. Erabaki hau azken Batzar Orokorretik dator».

Batzar Orokor hori urria-ren hiruan egin zen Loiolan. Hango erabakietako bat ze-ra izan zen: «Ikastola euskal eskola publikoa dela, eta hori horrela eskola transferituari ematen zaion tratamendu berdina eskatzen dugula, alegia dohantasuna».

Oreretako «Kilometroak» ere zentzu horretan egin omen ziren. «Esango nuke

Paulo Agirre (teknikoa) eta Antonio Kanpos (lehendakaria) izan ziren astelehenean Gipuzkoako Ikastolen Federazioaren izenean mintzatu zirenak prentsaurre batetan. Arazoa: ikastolen egoera beltza. Arrazoa: gobernuak behin agindutako dohantasuna. Aitzakia: prentsara egindako filtrazio bat.

aspalditik hasitako prozesu bat dela. Gure ustetan lehenago iritsi behar genuen hel-mugara baina ez da horrela gertatzen ari. Eusko Jaur-laritzarekin harreman estuak izan ditugu. Zailtasunak ikusirik, bai ekonomikoak bai legalak, ez dugu inor ito nahi izandu. Lortu ere pent-satzen dut lortu izan ditugula nahiko laguntza egoki. Pent-satzen dugu nahiko denbora pasa dela eta muga bat jarri nahi genion administrazioari. Pentsatzen dugu administra-zioak baduela modurik gure

egoera konpontzeko eta be-rak publikoki ere horrela adierazi du».

Arrasateko eztabaida hartan Pedro Mendieta jau-nak, kontseilari ordeak, ho-nela adierazten zuen: «Las ikastolas podran ser gratui-tas a partir del año 1985».

«Ikastola berak ezin du gehiago iraun gaurko egoe-ran eta azken egun hauetan benetan oso gogor adierazi digute hori. Pentsatzen dut, hala da, gertatutako guztiak ikastolen bultzada gogor hori eduki dugulako izan direla».

Herriak herriarentzat sortuak dira ikastolak

Publikotasunaren eta dohan-tasunaren arrazoi batzuk eskai-ni zituen ondoren Antonio Kanposek.

«Kanpotik ezarri zaigun es-kolaren aurka sortu dira ikasto-lak. Herriak sortzen ditu herri-arentzat. Ikastolak beti oso kon-tutan eduki du denentzat irekiak behar dutela izan eta saiatu da kontra aldetik ahal den txikiena jartzen, nahiz eta handiegia ger-tatu, ideologia aldetik ere ahal den zabalena izaten. Bai gerra aurrean eta bai eta geroztik ere, egokiera ikusten den neurrian publiko eskuetan utzi nahi izan ditut eskola hauek. Gerra au-rrean, diputazioen esku uzten ari zirela, ordungo eskola-ikastola haiek, gerrarekin moztu zen prozesua. Franco hil ondoren bi-deak jartzen ahalegindu gara eta ahalegin horren aurrengo on-dorio bezala izango litzateke or-duan Consejo General Vascore-kin izenpetutako akordio edo komenioa. Komenio horren bi-tartez ikastolen titularitatea C.G.V.ren eskutan uzten ge-nuen, lokalak uzten genizkien, gure juntetan ordezkari publi-koak jartzea onartu eta irakas-leen kontratazioa oposizio bare-mo batzuren bitartez moldatzea. Horren truke «Las ikastolas serán centros públicos no estatales». Berehala akordio hori re-frendatua izan zen Eusko Jaur-laritza eta Madrilen artean. Otero Novas eta Etxenike izan ziren firmatu zutenak. Doku-mentu horrek esaten duenez «Estos centros tendrán la consideración de centros públi-cos». Publikoak baldin badira

dohantasun bidean jartzen dira eta lehenengo pausu bezala preeskolarreko subentziok ematen hasten dira».

Miloi asko eta asko aurreratu dizkiogu administrazioari

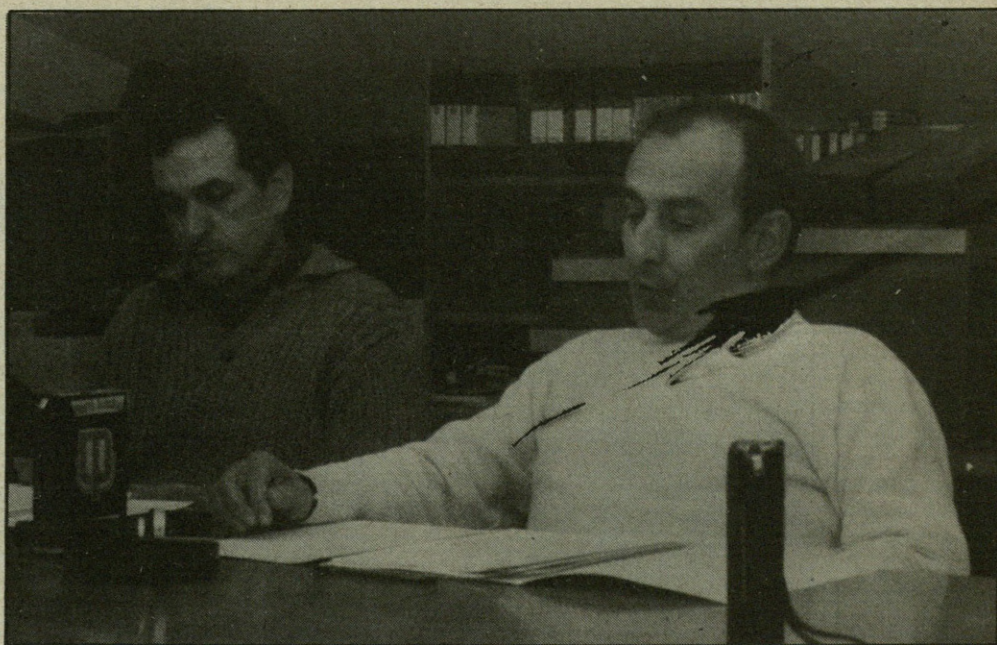
«Administrazioak zailtasunak zituen bai diru eta bai lege aldetik. Baina ikastolen artean ere hagenituen desberdintasunak. Berdintze prozesu bat eskatzen zen. Eta horretan saiatu gara azken urte hauetan. Gaur egun esan dezakegu ikastolak ondo jestionatuak daudela generalean. Eta dudarik gabe miloi asko eta asko aurreratu dizkiogu administrazioari. Haur kopuruari begira, irakasleen titulazioa, ikastetxearen baldintzak etabarretan administrazioak emandako arau eta orientabideak bete izandu ditugu».

«Gaur ere sailtasunak badaude noski. EIKE Tribunal Constitucionalean, LODE ere bai... Orain dagoen modelo publiko edo transferituak ez ditu betetzen gure gogoak... Baina hori dena esan behar dugu ez dela gure errua. Prest gaude edozein lekutan eseri eta lanari ekiteneko euskal eskola bakar bat eraikitzeko».

Euskal eskola bakar bat eraikitzearen alde

«Benetan uste dugu euskal eskola bakar hori definitzeko garaian ikastolak zer esana baduela. Egiteko dagoenez gu ez gaude eskola horretan. Baina gu ez gauden bezala besteak ere ez. Transferituak ez daude. Euskal eskola bakar horretara joateko pausoak eman behar ditugu. Bai guk eta bai besteek. Baina pauso horiek berdintasun batean eman behar direla iruditzen zaigu. Ez batzuk dohan eta besteak patrikariak ordainduta».

«Gu gure aldetik pausoak ematen ari gara. Modeloa sakonki analizatuz. Guretat ikastolen modeloa modelo positiboa da. Baina badakigu ez dela modelorik onena. Gure lana momentu honetan da gure esperimentazioari analizatuz modeloa berri horren oinarriak bilatzea. lan hori egiten ari gara eta pentsatzen dui egun asko baino lehenago izango dugula posibilitatea zuei aurkezteko».

Garaikoetxearen gobernuak presupostu bat onartua zuen honetarako

Beraien hitzak amaitu ondoren galderak atera ziren kazetarien ahotatik. Hauexek izan ziren.

Pedro Mendieta esan du 1985.eko irailerako zaila izango zela dohantasuna lortzea baina 1986.era hor izango zela eta horretaz aparte aurtengo presupostutan ikastolen subentzioak ehuneko 29 igoko zirela. Hori horrela zuek zeuen posturan jarraituko duzue?

«Noski. Guk lortu nahi duguna momentu honetan dohantasuna da. Eta dohantasuna lortu nahi dugu behin betirako. Dudarik ez dago, eta hor eduki ditugun harremanetan, lehen adierazi dugu Pedro Mendieta bera izan zela publikoki esan zuena publiko izango ginela, hor bazirudien joan den gobernuak, Garaikoetxearen gobernuak presupostu bat onartua zuela honetarako. Azken izan ditugun harremanetan badiruzi errespetatu egingo dela. Baina guk egoterik ez daukaguna momentu honetan promesekin. Guk behar duguna da errealitate bat. Urtarriletik eskaintzen zaigu dohantasuna? Egiazkoa izan da dila! Guk egiterik ez daukaguna da behar ditugun diru horiek ziurtatzea. Hori besteren batek ziurtatu beharko du. Guk egitea daukaguna da esan irailetik au-

rrera ez dugula kuotik kobratuko. Gure indarra hortik doa».

Prest zaudete negoziaketa batetarako?

«Prozesua garbi gelditzen da. Hau da Talde Eragilearen erabaki bat eta erreferendo bat izan behar du ikastolena. Guk ziurtatu nahi dugu ja dohantasuna.

Momentu honetan lege zailtasunak egotea ez da gure errua. Behar bada lege zailtasunak hor jarraituko dute eta egon beharko dugu datorren urterarte edo hemendik lau urterarte. Baina egoterik ez daukaguna da dohantasuna lortzeko lege horiek moldatu zain. Guk ja dohantasuna behar dugu. Eta behar dugu situazioa honela dagoelako.

Ikastolak ez daude prest berriro zuloan sartzeko. Eta ez daude prest zulo horietan ez sartzeko kuotak altxatzera».

Garantia osoa behar dugu

«Mendieta eta euskal gobernuak esan dezake, bai, nahi dugu eta ziurtatzen ditugu lehen eskaintako 2.000 milioi horiek. Baina gero horrek parlamentutik pasa behar du. Eta ez dakigu han zer gertatuko den. Guk momentu honetan egoterik ez daukaguna da, esijitzen duguna da, garantia oso bat».

Garantia horrek zer ikusirik ba al daduka PNV-PSOeren arteko paktoarekin?

«Ez, begira. Nik pertsonalki ez diot horri zerarik ikusten. Gu bultzatu gaituztenak izan dira ikastolak. Ikastolak esaten dutena da».

Mendieta harrituta geratu omen zen berri hau jakitera-koan. Berarekin duela hamar egun bilera bat egin zenutenez gero... «Batzar hartan ere esan zitzaigun lehen agindutako diru horiek pentsatzen zutela onartuko zirela. Baina seguridaderik ez. Eta seguridaderik ez zeukagun ematerikan gutxienez gobernuak onartu arte presupostu horiek eta gero parlamentutik pasa arte. Momentu honetan guk ez daukagu notiziarik ez eta gobernuak berak ere aprobaturik ote dauzkan presupostu horiek».

Harriegarriena da orain, momentu honetan ateratzea gai honekin Gipuzkoako Ikastolen Federazioa. Justu «paktoa» egin eta segituan. Gauzak kilikolo jarri balira bezala...

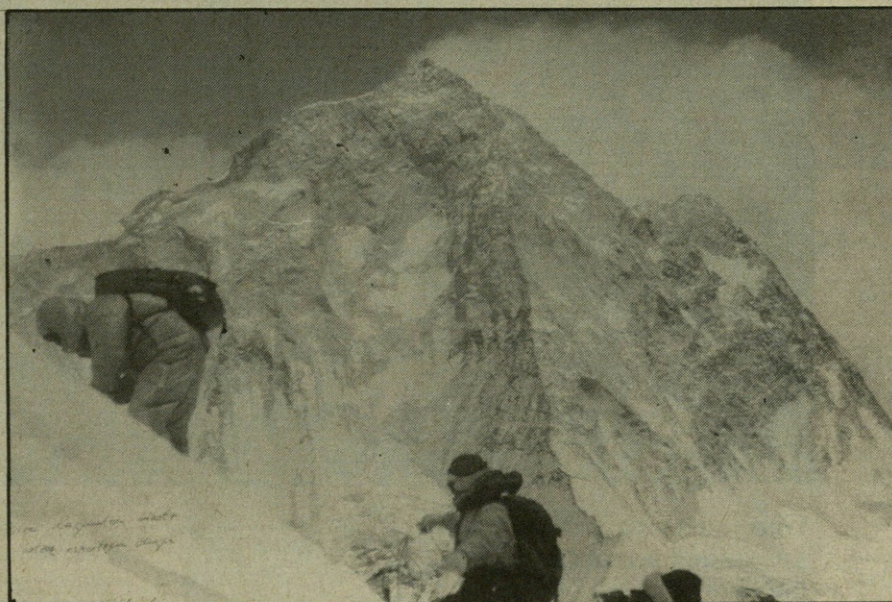
«Gerta daiteke. Momentu honetan ziurtasuna behar dugu. Eta hartu nahi bada presio bide bat bezala... nahi den bezala. Guk ziurtasuna behar dugu».

Garaikoetxeak Ardantzak eskaintzen ez dituen ziurtasunak eskaintzen zituen nonbait. Oraingoan behintzat Ikastolen Federazioa prest dago gobernuaren aurrean planto egiteko.

Geroak esango du.

Peru UNZUETA

Bukatu berria du Xabier Errok

«Makalu», Euskal espedizioaren filmea

Filmea egitea ez zen noski asmo nagusia Makalu gainditzera joan ginenean, hasi zitzaigun Xabier Erro bainan erreportaia txiki bat egiteko asmoa hasiera hasieratik izan genuen; gure herriari gure abenturaren adierazgarri bat eskaini nahi genion. Abentura eder baten froga.

Espedizio hark izan zituen gainera filmea mendizaleentzat benetan interesgarri bihurtzen duten zenbait berezitasun. Himalayara joan direnetatik espedizio arinena izan zen hau. Oinarrizko kanpamenturaino lagundu zituzten 30 garraiatzaileen laguntza bakarrik erabili zuten. Handik gora espedizioa osatzen zuten lau partaideak bakarrik ibili ziren. Eta diru oso gutxirekin prestatura izan zen espedizioa, gainera.

Alpino erarik garbienenan gailurra heltzea izan zen helburua hasiera hasieratik eta horrela lortzea izan zen arrakastarik nagusia.

Fimearekin hau adierazi nahi izan dugu: Talde txiki batek in-

Joan den Udaberrian 'Makalu', Himalayako bostgarren goidura, euskal mendigoizaleek gainditu duten laugarren zortzimilako mendia bilakatu zen. Orain Xabier Errok zeraman kamara bati esker, saio hark protagonismo berri bat hartzen du: mendi-goi haietan bizitako abentura filme eder batean bilakatu da.

FITXA TEKNIKOA: 'Makalu' euskal espedizioaren filmea. **Mota:** 16 mm. **Iraupena:** 22 minutu. **Jatorrizko bert-sioa:** Euskaraz. **Zuzendaria:** Xabier Erro. **Montaia:** Xabier Garreta. **Espedizioa:** Kike de Pablos, Mari Abrego, Martin Zabaleta eta Xabier Erro.

darrak batu eta helburuak garbi baditu, edozein mailako espedizioak bezala lortu ditzakeela helburu garrantzitsuak jarraitu zuen Xabier Errok. Espedizioa oso ederra izan zen eta filmeak

hori jasotzen du, mendi abentura baten edertasuna.

Jela eta pareta mutur arrokatsuetan lau gaztek bizi duten mendi saioa berbizitzen du filmeak. Hasieran aproximazio-

ko martxa, geroago Makalurekin saiatsu aurretik inguruan egin zituzten saioak 'Baruntse' 7.220 metrokoaren igoera eta geroago 'Kangchuntse' 7.640 metrokoa.

Azkenik Makalu (8.481) gainditzearekin espedizioaren arrakasta.

Paraje haietan ibiltzeak bakarrik nahiko meritu ez balu bezala hor aritu zitzaigun Xabier bere Kamara txikia eskuan hartu eta saioaren zati ederrenak guretzako jasotzen.

Kamara ez automatikoa eta neurritz eta pisuz txikiena (700 gramu) aukeratu zuen filmatzeko. Eta lan bikaina burutu du. *Egoera hartara eta espedizioaren ezaugarri nagusira ego-kiu beharra zegoen tresneria, zehazten digu.*

Orain Donostiako Nazioarteko Zinema Lehiaketan, urtero gero eta arrakasta haundia goa lortzen ari den lehiaketa horretan aurkeztuko du. Eta hor izango dugu ikusteko aukera.

J.Z.

«Iparraldea Kolorea» erakusketaren ondoren Gaurko Ipar Euskal Herriaz hamabostaldia Errenterian

EHEkoek prestatu duten esku-programan garbiki azpimarratzen da Hegoaldean Iparraldeari buruz dagoen ezjakintasuna, ezezagutza. Eta arrazoi dute, mugak, sasi-muga deitura mespretxugarriaz deiturik ere, bere lana sakonki betetzen bait du, alde bietara bi mundu sortuz, inkomunikazioa sortuz. Komunikazioaren bila abiatzen dira gisa honetako ekintzak.

Iparraldeko artisten lanak

EHE bezalako talde bat antolatzaile izateak ere badu bere esanahia, euskara delarik talde honen ardura nagusi eta bakarra, beraiek dioten bezala «iparra eta hegoa batzen dituen» hizkuntza hori izango da nagusi eta bakar hamabostaldi honetan zehar. Ea zerk bultzatu dituen ekintza hau antolatzena galdegin diegu talde honetako bi partaideri, «ikusten genuen, nolabait, Errenterian egiten zirena ia ekintza guztiak erdaraz egiten zirela; gero, bestaldetik, ikusten genuen euskara ikasten ari zen jendea nahiko kojo gelditzen zela, ez zela nahikoa hizkuntza bat ikastea, gure herriko historia piska bat ezagutuz alfabetatu behar zela. Orainarte Hegoladeko gauzak nagusi zirela ikusiz, Iparraldera zabaltzea pentsatu genuen».

Iraila inguruan hasi ziren hilabete eta erdi inguru iraungo duten ekintza hauetarako prestatuntzak. Otsailean hasi ziren Iparraldeko artisten erakusketa batekin, «asmoa, hasiera batean, erakusketa hamabostaldiarekin batera egitea zen, baina aretoarekin arazo batzuk izan genituenez lehenago ospatu behar izan dugu. Bestalde, hastapenean artista bakarra ekarri eta bere obra guztia erakustea zen asmoa, baina erakusketa kolektibo bat egiteko aukera eskeini ziguten, eta erakusketa honek duen osotasun bakarra Iparral-

Kasik bi hilabete osoz Errenterian Ipar Euskal Herriaz hainbat berri izateko aukera eskeini du bertako Euskal Herrian Euskaraz taldeak. Otsailaren 9tik martxoaren 2ra Iparraldeko artisten erakusketaren ondoren, martxoaren 4tik 16ra Iparraldeko gaurko egoera ezagutarazteko hamabostaldia prestatu du aipatu taldeak. Honelako ekitaldeak oso ohizkoak ez direnez, antolatzaileekin mintzatu gara hamabostaldi honen zioen berri jakitearren.

dean bizi den jendeak egindako lanak agertzen direla da». «Iparralde Kolorea» izena daraman erakusketa horretan artista bakoitzak bere nortasuna agertzen du arte plastikoen arlo ezberdinetan, hala eskulturari, nola pinturan, zein beste disziplina batzutan. Jendearen aldetik erakusketetan jaso ohi den erantzuna izan da, nahiz eta aretoaren jabeen aldetik propaganda gehiegi egiteko gogorik ez nabaritu.

Iparraldeko egoera ezagutarazi

Zaila gerta daiteke jendearen erantzuna erakusketa baten bidez neurtzea, eta hain zuzen ere, antolatzaileen ustez, martxoaren 4ean hastekotan dagoen hamabostaldi horrek bildu dezake berotasun eta parte hartze haundiagorik, «Iparraldeko historia esplikatuko duen hitzaldi batekin hasiko da hamabostaldia, eta gero piskanaka bertako problematika aztertuko da: laboragintza, barnaldeko lanbide nagusia delako; langabezia; Iparraldeko erakunde politikoaren aurkezpena; euskara eta zerbitzuak gaia ikuitzeko SEASKAkoak, Gure Irratikoak

koak ekarriko ditugu, eta baita Guk taldekoak». Xirixiti Mirrixikoek azken aldiz emango dute «Nola jin, hala joan» obra Errenteriako emanaldiarekin. Bestalde, Eltzegor taldea eramateko asmoa bazuten, baina biekin kantaldia luzeegi gerta zitekeelaren beldur zirenez, eta Eltzegor Hegoaldean ezagunagoa denez, Guk taldea soilik eramatea deliberatu zuten.

Ondoan duzu zehaztuago zein izango den hamabostaldi honen egitaraua. Antolatzaile den EHE taldekoek espero dute jendeak ongi erantzuneko diola beren iniziatiba honi eta guztien onurarako izango dela, eraberean Errenteriako giroa euskalduntzeko balioko duen esperantza agertzen dutelarik.

M.A.

Hamabostaldiaren egitaraua

martxoaren 4a, astelehena

Gaia: Ipar Euskal Herria
Hizlaria: Jean Louis Davant

martxoaren 5a, asteartea

Gaia: laboragintza
Hizlariak: Mixel Berhocoirgoin eta Mixel Etxeberhere

martxoaren 7a, osteguna

Gaia: Laguntza erakundearen aurkezpena

martxoaren 8a, ostirala

Antzerkia: Baionako «Xirixiti Mirrixiti» taldeak
Antzezlanak: «Nola jin, hala joan», gaueko zortziretan

martxoaren 11, astelehena

Gaia: Ipar Euskal Herriko ekonomia eta langabezia
Hizlariak: Agustin Errotabehere eta Pantxo Bimoire

martxoaren 12a, asteartea

Gaia: Herri Taldeak erakundearen aurkezpena
Hizlariak: Alain Iriart eta Mixel Bergouignan

martxoaren 14a, osteguna

Gaia: euskara eta herri zerbitzuak
Hizlariak: Gexan Lantzi, Ladix Lanouguerre eta Mixel Bidgain

martxoaren 15a, ostirala

Gaia: nazioa eta askatasuna mahai inguruan parte hartzaileak: Hego eta Ipar aldeko erakunde eta partidu politikoak
moderatzaile: Beltza

martxoaren 16a, larunbata

GUK taldearen kantaldia, gaueko hamarretan

Oharra: Hitzaldiak Xepelar kultur etxean ospatuko dira, antzerkia eta kantaldia berriz Niessengo lokaletan.

euskal kulturaz

Sabin

zinema

● **Nestor Basterretxea filme bat egitekotan.**-- Eskultore gisa soilik ezagutzen genuen Nestor Basterretxearen azken proiektua ez doa ez harria eta ez egurraren bide-tik, are gutxiago burniarenetik. Zeluloideak egin dio dei oraingoan, eta azkenaldian filme bat egiteko asmoz dabil Basterretxea. Dagoneko gidoia oso landua omen dauka, eta antzezle bila hasia da batera eta bestera joz. Gidoiaren itzulpen lana Xalbador Garmendiak hartu du bere gain. Ikusi beharko da ea zertan gauzatzen den eskultura munduan hain ospetsua den Nestor Basterretxearen azken proiektu hau.

antzerkia

● **EATBk badu Biltzarrea ospatzeko data finkaturik.**-- Zenbait atzerapenen ondoren finkotzat jo daiteke martxoaren lehen igandea, hau da 3a Euskal Antzerki Taldeen Biltzarreak bere biltzarrea ospatzeko datatzat. 1983ko maiatzaz geroztik ez du Biltzarreak biltzarrik ospatu, eta beraz gai dextente tratatu beharko dituztela pentsa daiteke. Zarautzen ospatuko da bilkura hori, eta eguneko egitarauan balantzea, taldeen egoera eta proposamenak sartzen dira. Aurreragoko beste bilkura batetarako utziko omen dute Biltzarrearen egituraketaren pundua.

diskoak

● **Bertako musikatresnekin diskoa grabatzen ari.**-- IZ diskoetxeak azkenean ekin dio aspaldiko projektua zenari: bertako musikatresnekin disko bat grabatzea. Lanaren kudeatzailea Juan Mari Beltran da eta bere baitan ezagupen orokorrekoak direnez gain kasik ezezagunak diren beste batzu ere dastatzeko aukera eman-go omen du. Gainera, zenbait tresna zehatzekin doinuak jotzeko musikalarik berezien laguntza sartzeko asmoa dute Euskal Herrian zehar aiantzirik dauden zenbait "erlikia" erreskatatu eta "kontserban" ipiniz.

TXU TXU MU TXU KA

instituzioak

● **Bizkaiko Diputazioak Euskararako Zerbitzua eraiki nahi.**-- Duela zenbait urte Gizpuzkoan funtzionatzen duenaren modura, Bizkaiko Diputazioa gogor ari da Euskararako Zerbitzu Tekniko bat muntatu nahian. Itxura denez, Makua Diputatu Nagusia kement-su ari da horren alde lehiatzen, guzti horren atzean Jaurilaritzarekiko kompetentzi tirabirak zelan ez daudelarik. Nonbait, Bizkaiko Diputazioak beste diputazioek lez beretzat nahi ditu kulturako zenbait kompetentzia, gobernuari horretan eskusibitatea utzi gabe. Azkenean, hau guztia gauzatzen bada, milioi partida interesgarri bat gehi daiteke Bizkaia aldean ari diren talde eta gainerrakoen onerako.

liburuak

● **Antonio Zavalaren bost urtetako lanaren emaitzak.**-- Duela bost urtetatik hona proiektu batekin bueltaka ibilia dugu Antonio Zavala: esaera, errefracu eta antzekoen bilduma zabal eta erraldoi osatzen. Horretara, bere zuzendaritapean funtzionatzen duen "Auspoa" sailaren kolaboratzaile-

kin, bertsolariekin eta oso jende abar luze batekin kontatu ahal izan du. Hiru hilabete barru argitaratuko omen da, oraindik ere zenbat to-motan izango den ez dakigularik.

● **Idazle berrien liburu-anda-na "Susa"ren eskutik.**-- Aspalditik kaleratzekoan ziren liburu-arten idazle berri ugari ageriko direla anuntziatzeko garaia hel-du da apika, dagoeneko kasik ka-lean bait daude ia guztiak. Poesian Xabier Montoia eta Eneko Olasagastiren liburu berriei gain, bi poe-ta berrien aurkezpena egingo zaigu liburu banarekin: Omar Navarro-ren "Itxastxorien bindikapena" eta Gema Lasarteren "Hitz antzuen azoka". Poeten sailetik aparte Eukene Martin Sanpedroren nobela labur batek ere ("Lau sasotako zi-pristinak") ikusiko du argia.

euskalgintza

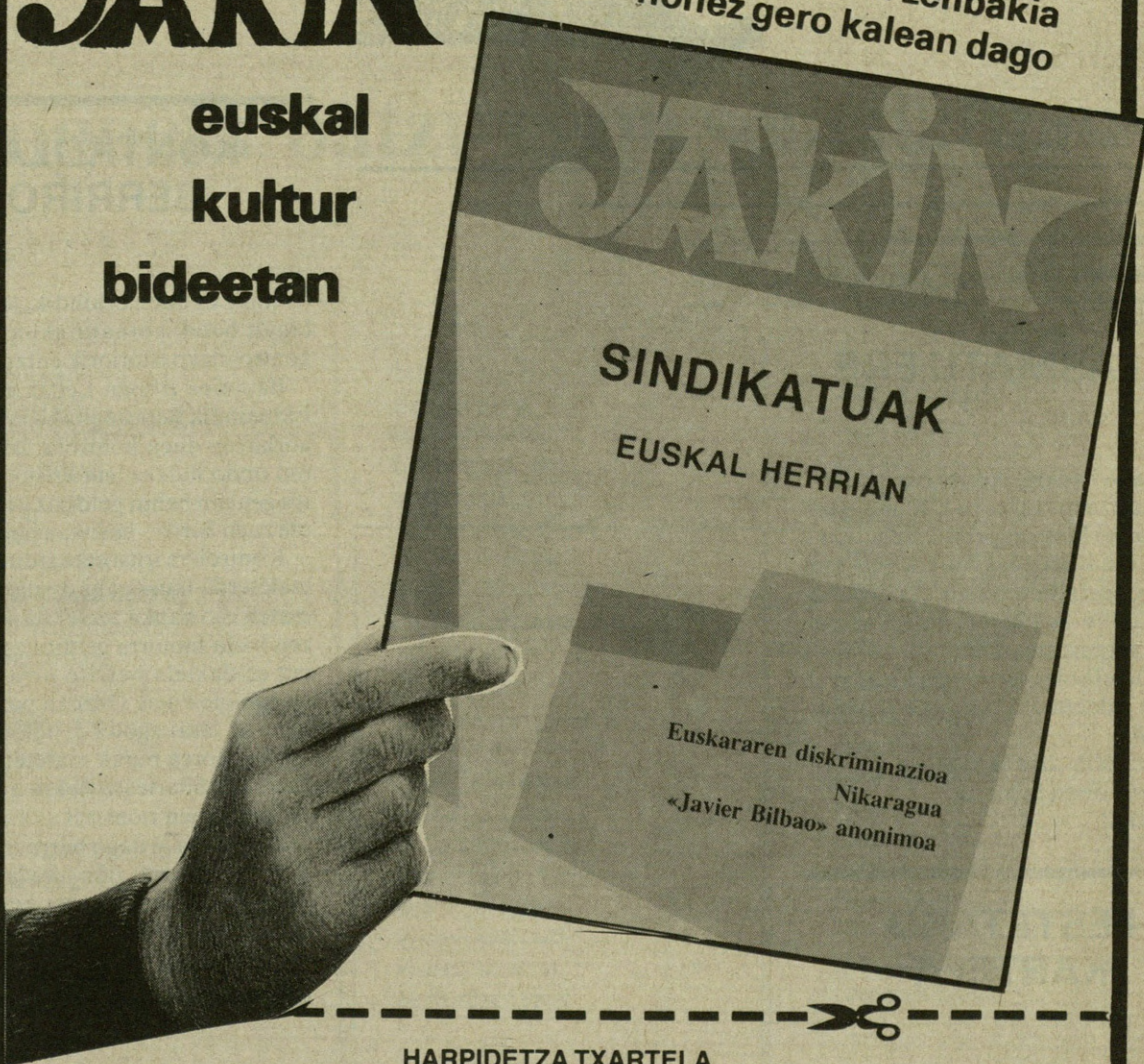
● **Aurtengo euskara-festen data nagusiak, erabakirik.**-- Laugarren "Korrika" maiatzaren 31tik ekainaren 9era izango dela iragarria bagenuen ere, beste zenbait fetxa ere ematea interesgarria izango da: "Herri Urrats" a maiatzaren 13an egingo dute aurtan ere Iparraldeko ikastolek, Arabakoek ekainaren 16an "Araba Euskaraz" delakoa, Gipuzkoakoek urriaren 6an "Kilometroak", eta Bizkaikoek ekainaren 2an "Ibilaldia". Behar-bada koloka haundienan dagoena "Nafarroa Oinez" da, irailean izan-go dela seguru bada ere, fetxa konkreturik ez bait dago.

● **AEK, informatizatzeko bi-dea.**-- Garaia alperrik pasatzen ez direnez, AEK (Alfabetatze Euskalduntze - Koordinakundea) ere informatikaren aurrerapenak jasaten ari da bere baitan. Onerako, noski. Izan ere, bulego guztietan ari dira ordenadoreak erosteko bidean, eta epe motz batez ikasle-irakasle guztien subentzioetarako behar diren fitxa ditxoso guztiak eta beste hainbat gauza ordenadore bitartez egin ahal izango dira. Urrutirago joan gabe, datorren "Korrika"ren kontabilitate-kontu guztiak sistima berri horrekin egiteko asmoa dago.

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

33. zenbakia
honez gero kalean dago

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudana erantzungo dut urteko ordainketa (1.500 pta.)

☐ txeki bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

BAI ASMATU ERE

Honako hau duela pare bat hilabete, Santo Tomas Lizeoko UBI mailako Euskarazko klasean gertatua da. Ikas-toletan ere hurrek gero eta euskara gutxiago erabiltzen dutela eta makina bat saiatzzen zen Miel. Beti ikasleei nondik zerbait aterako.

Ari da eskolan gure Miel irakasle hori eta galdetu dio Pello izeneko mutiko bati:

— Aizu: zein dira ikasgelan gehien erabiltzen diren bi hitzak?

— Ez dakit!

FESTETAKO KARTELA

Inauteriak direla eta, egun hauetan Araba aldean zenbait herritan ibili gara. Baita gauza xelebreak ikusi ere. Ea zer iruditzen zaizuen Agurain inguruko herri batetan irakurri genuen kartel hau:

— «Igande egunez, bi karrera ospatuko dira: bat astoena eta bestea txerriena. Herriko bizilagunek har dezakete parte bakarrik».

BERE BURUAZ BESTE EGIN NAHIEN

Agurain aldetik, Tolosako Ostegun Gizenera ailegatu ginen. Dakizuen bezala egun hori izaten da hango zenbait gazteren «bataio» eguna, orduan harrapatzen bait dute lehenengoa. Normalki, gainera, malko bizitan bu-

katzen dute denek. Horietako bat, desesperantzak gehiegitxo jo omen zuen eta hantxe aurkitu genuen Santi Tabernan mahai gainera igota:

— Nazkatu naiz! Nire burua hiltzera noa! Ken zaitezte aldamenetik, mahaitik botatzera noa eta!

— Baina nola hilko duk hire burua mahaitik boteaz, metro bat besterik ez dago eta.

— Ez dio axolik! Hogei aldiz botako naiz!

KONTROLAK BERRIRO

Inoiz ez nuen oraindik, lehengoan lagun batek kotnatutakoa bezalako kontroletako istoriorik entzun.

Ba omen zihoan Leitza aldera, eta Elduaindik Berastegirako maldan non aurkitzen duen kontrola. Bere kotxea oso ondo ibili ez, eta kristoren beldurra zeukan behin geldituz gero, ezingo ote zuen berriro martxan jarri.

Kontrolera iritsi eta sardin zaharrak maleteroa ikusi nahi duela. Besteak, esaten dio hanka azeleradoretik kentzen badu motorra gelditu egingo dela eta ez dakiela berriro arrankatzerik izango ote duen. Orduan poliziak esaten dio, lasai egoteko, helduko duela azeleradorea berak maleteroa irekitzen duen bitartean. Behin irekita gero galdetu omen zion:

— Zerbait ba al dago barruan?

— Ez! —erantzun zion nire lagunak—

— Ondo da! Orduan itxi ezazu eta jarrai ezazu bidaia.

BETI BIXKI

Eider eta Ahizpea bixkiak ziren arren oso ezberdinak ziren elkarrekin. Eider oso saiataua, Ahizpea berriz alperra: erabat aspertzen omen zen ikastolan, baina joan egin behar.

Askotan etxerako lanak ematen zizkien maisuak eta ostiral hartan ere bai.

— Datorren astelehenerako idazlan bat egin behar didazue eta bere izenburua «Gure Katua» izango da. Guztioz duzue katuren bat etxean, ezta?

— Baaaaai! — ume guztiek batera.

Egin ere egin zituzten idazlanak, baina zein izango zen irakaslearen harridura bixkiek lan ber-bera aurkeztu ziotela ikusi zuenean. Erruduna Ahizpea izango zela pentsatuz inguratu zaio eta:

— Aizu, Ahizpea, ez zait batere ondo iruditu zure idazlana zure ahizparen berdina izatea.

— Baina maisu, katu bera da!

Gogoeta batzu egun seinalatuan

Doinua: «Bautista Baztarretxerena»

Gure ama xaharra
ohe baztarrian
heriotzak lotu du
lotu du heriotzak
bere uztarrian
kontu denak ixilik
dauzka eztarrian
munduko gauza denen
gauza denen munduko
azken negurrian.

] bis

Arbola zaharrari
orbela dario
laster egingo digu
egingo digu laster
betiko adio,
bizitzaren legea,
zer erremdio!
hil eta bizitzea
bizi eta hiltzea
bat dela medio.

] bis

Ezaren kalizetik
duzu gaur edaten
baina ezeztu zara
ezeztu zara baina
izana ematen,
lehena jarri duzu
oraina izaten
ta gero arte baizik
ta gero arte baizik
ez duzu esaten.

] bis

Munduan aldakorra
delako guzia
eza eta baiaren
baia eta ezaren
arteko auzia,
erantzuna guregan
dauzkazu utzia
eta piztuko al da
eta al da piztuko
zuk utzi zuzia!.

] bis

Jaiotzen den guztiak
heriotza du zor
baina izate dena
baina izate dena
ez da amaitzen hor,
bakoitzak behar dugu
geure geroa sor
ezaren sareetan
ezaren sareetan
ez gaitezen eror.

] bis

Alea deseginez
landarea sortzen
den eran gizonak du
den eran gizonak du
izatea lortzen,
denbora eta lurrak
naiz duten ehortzen
hiltzeak ez du berez
berez ez du hiltzeak
bizia agortzen.

] bis

Gizona zer den beti
izan dut ardura,
zergatik eta nola
nola eta zergatik
heldu den mundura,
nire ustez hauxe da
biziaren ura:
heriotza ondotik
heriotza ondotik
geratzen den hura.

] bis

Denboraren eskutik
izadiak murgil
egun batean jaio
jaio egun batean
eta bestean hil,
nire artean hauxe
pentsatuaz nabil
gauza bat bera dela
dela gauza bat bera
urrun eta hurbil.

] bis

Experientzi asko
elkarri lotuta
gure bizia dago
dago gure bizia
hortxe kokatuta
historian une bat
zaigu tokatuta
IZANgo gara hori
gara IZANgo, hori
ongi moldatuta.

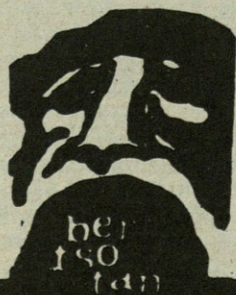
] bis

Baina asmo hutsetan
sinesten du gutxik
nik ere ez dut nahi
ez dut nahi nik ere
obra gabe hitzik
biak batu ezean
ez du horrek funtsik
eta izate hori
eta izate hori
dago esku-hutsik

] bis

Rufino IRAOLA

Bertso hauek + J. Arginano — ezizenaren
pean aurkeztu zituen Rufino Iraolak
ARGIA Bertso Paper Txapelketan.

Errepresioaren estrategia

BELTZA

IPARRALDEAN, urte bete bat baino gehiago daramagu sistemaren bortizkeria basaren pean. GAL delakoaren atentatuak, hemengo abertzaleen kontrakoak, manifestapenen debekatzea, militanteen aurkako auzi itsusi eta kondenakorrak, ikastola eta gaueskolen itotze ekonomikoa, ez dira, halabainan, aski izan: Otsailaren 5ean, Baionako gazte baten autoan leher egin duen bonbak beste urrats bat egin dutela erakutsi digu.

Oro har, abertzaleen kontrako estrategia honek helburu zehatzak ditu: mogimendua kriminalizatu nahi du, militanteak beldurtu, eta sinpatizante posibleen kopurua murriztera doa. Komunikabideek manipulatzeko duten informazioaren bidez, populazioari abertzaleak desagertuko balira bortizkeria bukatuko zela sinestarazi nahi zaio; eta bortizkeriak berak sortutako belduraren bidez (nahiz atentatuek nahiz polizia edo justiziak egiten duten bortizkeriaren bidez), abertzaleen inguruan dabilen populazioaren multzoa paralizatu nahi dute, militanteekin ibiltzea oso arriskutsua dela senti eta bizi araziz.

Txarrena, orain arte helburuak lortzen ari direla da. Edo, behintzat, holan ematen du.

Mobilizazioak gero eta nekezago egiten dira; manifestapenak txakurren exhibizio nardagarriak dira, non indarren desorekak goragaleak ematen bait dizkigu; humanismoak bultzatutako solidaritate minimoa bakanka ikusten da; hizkuntza eta kulturaren aldeko mobilizazioak urri eta herabeak dira, politika dohatsuaren usain mendrenak ere jendea gibelatzen duelako. Militanteek ongi sentitzen dute giro atzerakor hori, eta borrokatzeko gogoia mantentzeko imajinario eta moralari deika ari dira, nekez, baina su eta gar.

BESTE garai batetan, errepresioak borrokarako borondatea sortzen zuela esaten zen: akzio-errepresio estrategia famatuaz oroituko zarete gure arteko zaharrenak... Baina egia beste bat dela dirudi. Erreboltatzeko gaitasuna duen herri batengan, errepresioa gorabehera aurrera joango da bo-

rrroka; baina jazartzeko gai ez den batengan, errepresioak zanpatuko ditu erreboltarako kimu guztiak. Hau da, errepresioaren strategiari buruz arretaz pentsatu behar dela: hasiera batetan, errepresioa ontzat jotzen zen, agian kristautasunaren eraginaz (martiriaren odola kristau berrien hazia omen zela...); gero, ondorio bikoitzak zituela pentsatzera heldu ginen, indar harremanen arabera, kaltegarria zela bereziki erantzuteko gai ez izatekotan. Baina galdera nagusia ez dagokio errepresioari berari, herriaren egoerari baino.

Non gaude Ipar Euskalerrian? Erreboltarako arrazoiak eta zioak ez zaizkie euskaldunei falta; herri honen egoera nolakoa den hamaika aldiz ikertua eta errepikatua izan da. Gure herria ahultzen doan bitartean, Frantziatik etorritako populazio arrotz eta antieuskalduna kopuruz eta indarrez nagusi egiten ari da. Baina, jazartzeko arrazoiak izatea ez da aski: hortarako indarra behar da, egoerak kontzientziaren bidez ematen duen indarra. Eta kontzientzia horren gabeziak, errepresioak eta zapalkuntzak zuloa sakontzen dute, hilotza gero eta barrenagoan ehortzeko.

IPARRALDEAN, nazio kontzientzia oso ahula da, tamalez. Eta euskaldunen aurrean, Estatuaren indar ikaragarria altxatzen da, gero eta bortitzago. Orain, nazionalismo frantseza guztiz erasokorra dugu: aberriaren batasun sakratuaren zatiezintasuna de-

fendatzeko, sozialistak besteak bezain gartsuak dabilta, ezkerrearen ideologiaren ahalkerako. Eta hori bakarrik baltitz...! Europar OTANen aurka hedatzen ari den borroka armatuaren kontra, amalgama bat egiten ari dira estatuak eta komunikabideak, non KGB sobietarren azpian ikusten den «terrorismo» guztia. Hots, aberria defendatzeko. Estatuak justifikatzen du separatismoaren aurkako borroka; eta Sobietikoen aurkako borroka zerbitzu sekretuei ematen die edozein astakeria egiteko zilegitasun osoa. Nahaste borraraste honek ez digu ezer onik agintzen.

Eta hiru probintzia hauetan, hil ala bizikoaren egoera gero eta gordinagoa da: hitz batez, ez itzultzearen punduraino heltzen ari gara. Zapalkuntza instituzionalaren indarrez eta gizarte egoeraren bidez, euskara galtzear dago; kriminalizazio eta errepresioaren strategiaren bidez, euskal kultura eta hizkuntzaren aldeko zerbait egiteko prest direnak beldurtzen ba ditu, txarrerako zirkulua hetsi nahi du Estatuak. Oro har, beltz beltza dugu etorkizuna.

ESTRATEGIA hortaz harro dateke boterea. Eta behin iltzea sartuz gero, bururaino sartu nahi duela pentsatu behar da: errepresioa egikorra ematen duenez, are gogorrago hurrengo denboretan... Honen kontra, mobilizazioa behar dela diote hemengo militanteek. Eta zuzen dira, indar harremanen aldatze bat errepresioa gelditzen ahal duen posibilitate bakarra delako. Baina, naski, indarrak pizteko, errepresioaren kontrako borroka soila ez da aski: borrokatzeko gogoia egoeraren kontzientzia orokorrari dagokion mogimenduen fruitua izango da, eta laister hizkuntzaren alde eman beharko den derri gorrezko mobilizazioan parte hartzea gerta lekiguke tendentzia aldatzeko finkapundua.

Bitartean, mobilizazioak jarraituko du, ziur. Eta nahiz eta ekintzak txikiak izan, nahiz eta mobilizazioetan polizia presentzia itogarria izan, mogimendua jarraitu behar du, zeren, eta geldikeriak sortzen duen entropiak gure herriaren hil ezkila joko bait lukeen.

GAZTEA.
BIZIA.
ZIURRA.

25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

30 segunduren buruan zeure eragiketak eginik daude.

"Tarjeta 24 CAP" txartelaz
gure Kutxazain Automatikoak
erabiliaz dirua atera, dirua sar,
taloi edo txeke, zure
kontuaren laburpena
eska, talonari berri
bat eska eta hori
dena
herrenkan
jarrita itxoin
beharrik gabe,

denbora asko aurreztuz.
30 segunduz behetik, eta batere
konplikaziorik gabe, Gure
Kutxazain Automatikoak
egunaren 24 ordutan
zerbitzeko

baitauzkazu, nola
funtzionatzen
duen pausoz
pauso azaltzen
dizute.

Kutxazain Automatikoa

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA